

370.64

1120

ΓΥΜ
ΣΥΝ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ
ΤΙΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1931 - 1936

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλίου, καὶ φόρου δρ. 21.75
(Βιβλιοσήμον καὶ φόρος Ἀναγκ. Δανείου ἀξίας δρ. 7.50)

Ἄριθ. Ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 34942

Ἄριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 49099

26-8-1931

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8Α

1931

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ
ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

1120

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1931 - 1936

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ, 8Α

1931

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγ-
γραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου
τῆς «Ἐστίας».

Μάρκου

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ "ΕΡΜΟΥ,, ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 28, ΑΘΗΝΑΙ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄ Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις *συντάσσονται*, ἤτοι τάσσονται ἢ μία παρὰ τὴν ἄλλην, κατὰ ὀρισμένους κανόνας.

Οἱ *συντακτικοὶ κανόνες* τῆς ἀρχαίας γλῶσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς νέας γλῶσσης, εἰς πολλὰ δὲ διαφέροντες.

Σημ. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἤτοι περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων τῆς γλῶσσης, λέγεται *Συντακτικὸν αὐτῆς*· εἶναι δὲ τοῦτο τὸ δευτέρον μέρος τῆς καθόλου Γραμματικῆς.

§ 2. Λόγος τις (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) περιέχων ἓν μόνον ἀπλοῦν διανόημα ἢ μίαν μόνην ἀπλὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος ἢ ἀπλοῦν τι ἐρώτημα ἢ ἀναφώνησιν τινα καλεῖται (ἀπλῆ) *πρότασις*.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενον τῆς πρότασις τις εἶναι

1) ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

2) προτροπικὴ ἢ ἐπιθυμίας· πρόσεχε. κλεῖσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα).

3) ἐρωτηματικὴ· εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;)

4) ἐπιφωνηματικὴ· τί ὠραῖον ἄνθος! πόσον οἶς ἐκτιμῶ! (ἀρχ. ὦς καλός μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὄταν ἡ πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (*δὲν ἢ μὴ*· ἀρχ. *οὐ ἢ μὴ*), λέγεται *ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ*· ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). *μὴ* γράφετε. Ἄλλως λέγεται *καταφατικὴ*· ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται πρότασις τις πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλας προτάσεις, λέγεται

1) *κυρία ἢ ἀνεξάρτητος*, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μετ' ἄλλης ἢ μετ' ἄλλων προτάσεων, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ)· ὁ Πέτρος γράφει. ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει *καὶ* ὁ Πέτρος γράφει. *ἢ* ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος *ἢ* εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ εὐρίσκεται ἐδῶ.—*ἦλθε κανείς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ;* (ἀρχ. *ἦγετο μὲν Χειρῖσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κοεῖτιον ἢ σιγὴν ἔχε. οὐκ ἠμπερσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ;*)

2) *δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη*, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύη δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν, καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς· ὁπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, *διὰ νὰ γράψῃ*. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, *διότι* εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, *ἂν ἦλθε κανείς. μείνε ἐδῶ, ἕως ὅτου ἐπιστρέψω*. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ. χαιρῶ, ὅτι εὐδοκίμεις. σκέψαι, εἰ ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατριφόμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται).

Σημ. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαίρεται κανονικῶς εἰς *περιόδους* καὶ *κῶλα* περιόδων.

Περίσδος καλεῖται λόγος (γραπτός) ὁπωσδήποτε πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίσδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα, ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειοτέρων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὅστω π. χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως (1,5,5,) εἶναι μία περίσδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς. «*Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὄπισθιων ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπανα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλείτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον ἕζων».*

Β' Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α' Ἀπλῆ πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτις ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῦ γίνεταί λόγος εἰς αὐτήν· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἓνα ῥηματικὸν τύπον· ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἰμί) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν· ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει, τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται *κατηγορούμενον* (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἰμί) λέγεται ῥῆμα *συνδεικνόν*, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον· Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ)· Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἰμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικά· τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστὶ. Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστὶ νόμος

Ξ. *σφαλερόν ἐστι τό, ἀ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν* Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. **Τὸ κατηγορούμενον.** Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν· *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.*

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον· ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστίν. Πλ. *τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορική.* Πλ. *Ταῦτα τί ἐστι;* Ξ. *τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.* Πλ. ὁ Φίλιππος ἐστίν *ὅ,τι ἂν εἴπη τις.* Δ. *ἀ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστίν.* Πλ.

Σημ. Τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων *εἰς, ἀμφί, περὶ, κατά, ὑπὲρ* μετὰ αἰτιατικῆς· *ἐς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἵκοσι ἐνέμειναν ἐθελονταί* (=220 περίπου ἄνδρες). Θ. *ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους*· Ἡρ.—οἱ ὀπλίται ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους.

§ 10. **Τὸ συνδεδεικόν.** Συνδεδεικὸν ῥήμα κυρίως εἶναι τὸ ῥήμα *εἶμι* (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικὰ, ὡς

1) τὰ ῥήματα *ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ*, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρκαείμενος τοῦ ῥ. *φύομαι*, ἦτοι τὸ) *ἔφυν* (=ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), *πέφυκα* (=εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς *ὑπάρχουσιν.* Δ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων *διατελεῖς.* Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας *ἔφυν.* Εὐρ. (πβ. *ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα*).

2) τὰ ῥήματα *γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω* καὶ τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι*, ὡς *αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω* (=ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), *ἀποδεικνυμαι* (=διορίζομαι), κ. ἄ. ἡ πόλις φρούριον *κατέστη.* Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν καὐτὸς *ἐκβήσει σοφός* (=καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς). *Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιός.* Αἰσχ. (πβ. *βγήκε κλέφτης στὰ βουνά. ἐκκληρώθηκε ἔνορκος. ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος*).

3) τὰ ῥήματα *λέγομαι, νομίζομαι* καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς *ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι*, κ. ἄ. *δοκῶ, φαίνομαι, κρίνομαι, ὑπολαμβάνομαι* κ. ἄ. οὗτοι κόλακες καὶ θεοῖς *ἐχθροῖ*

ἀκούουσιν (=ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθέται **κληθήσονται**. Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ **καλοὶ φαίνονται**. Πλ.

4) πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἰδίᾳ δὲ τὰ κινήσεως σημαντικά, διὰ τῶν ὁποίων συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον **τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν** κττ. (Ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον)· ἐγὼ σε **ἄσμενος ἐώρακα** (=μὲ εὐχαρίστησιν). **Ξ. ἐθελοντῆς ὑπομένει** τοὺς πόνοους (=μὲ τὴν θέλησίν του). **Ξ. οἱ στραιωῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι** (=εἰς τὸ ὑπαίθρον). **Σ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο** (=πρὸ τοῦ Κύρου). **Ξ. (πῆ. ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης—ἐδιάβαινε καμαρωτός. ὁ Πέτρος ἤρθε πρῶτος κ.τ.τ.).**

Σημ. Διὰ τινων ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τι **ἀποτέλεσμα** (ὡς **αὐξάνομαι, αἶρομαι, τρέφομαι** κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον (**Προληπτικὸν** κατηγορούμενον ἢ **κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος**)· τὸ **Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠῤῥητο** (=ἠῤῥήθη καὶ αὐξήθη ἐν ἐγεγόνει μέγα). **Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας. Δ. (πῆ. ὁ Πέτρος σπουδάζει γατρός=γὰ νὰ γίνῃ γατρός).**

β' Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Πρότασις τις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα ἢ ῥήματα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται **σύνθετος**· φιλεῖ σε **ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ**. Πλ. ἐγὼ ὑμῖν **φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην**. **Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν**. Πλ. (πῆ. ὁ Κωνσταντῆς, οἱ ἄρχοντες κ' ὁ βασιλεὺς ἀνάμει κάθονται, τρῶν καὶ πίνουσι καὶ γλυκοχαιροῦνται).

Γ' Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α' Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥῆμα **ἀπλῆς προτάσεως** πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν· ἐγὼ **γράφω. ὑμεῖς παίξετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθη** τῷ ἄνδρι τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτω. **Ξ.**

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα

οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν· *τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον· πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἔστιν*. Πλ.

Σημ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π. χ. φύλλα=φύλλωμα, ξύλα=ξύλεια, κ. λ. π.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα,

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐκτός ἐάν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκχότερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμόν· *Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἔστράτευσαν*. Θ. *ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος*. Θ. *Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιήσατην*. Ξ.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ α' πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ'· *μαχοόμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σύ*. Πλ. *συσσιτοῦμεν ἐγὼ τε καὶ Μελησίας* ὄδε. Πλ. *οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε*. Πλ.

§ 14. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως ἐχούσης δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμόν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα· *ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ*. Θ. *Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρκειον στρατόπεδον*. Ξ. (πβ. *σὲ πατάει ἢ Κονιαριὰ κι' οἱ Λαρσινοὶ ἀγαῖδες*)—*οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σύ*. Ξ. (πβ. *νὰ βαφτιστῶ στή χάρι σου κι' ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου*).

β') Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§. 15. Τὸ κατηγορούμενον ἀπλῆς προτάσεως, ἐάν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμόν καὶ πτώσιν· ἐάν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαιῶς μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ

ἀριθμόν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος —οὶ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλά. τὰ παιδιά ἐσὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη. Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες—ἡ Δηλὸς ἐστὶ νῆσος.

Ἄλλὰ

α') πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν δι' αὐτοῦ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὄν ἢ ὀρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ· ὡς *χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος*, ὅταν ἄνθρωπος ἦ (=ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). οὐκ ἀγαθόν (ἐστὶν) ἢ πολυκοιρανίη (=ἡ πολυαρχία ἐν γένει). αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν (=αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β') πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὁποῖα καλεῖται *γενικὴ κατηγορηματικὴ* καὶ δηλοῖ συνήθως

1) *κτῆσιν*· τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποτε *Χορασμίων*. Ἦρ. (πβ. αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου).

2) *διηρημένον τι ὅλον*, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον· Ἰπποκράτης ὅδε ἐστὶ τῶν *ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους). Πλ.

3) *ὔλην*· ἡ κρηπίς ἐστὶ *λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους). Ἦρ.

4) *ιδιότητα*· εἰμὶ *τριακοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης· πβ. ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν).

5) *ἀξίαν*· πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται (= γίνεται πολὺ ἀκριδῶ). Δ.

§ 16. Συνθέτου προτάσεως ἐχούσης δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς *πληθυντικὸν ἀριθμόν*, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἕμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν· Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ *καλαὶ εἰον*.

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἕμψυχα ὄντα διαφόρου γένους*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέ-

στερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου· *συνεληλυθότες* ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά. Ξ.

3) ἔὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα *ἄψυχα ὄντα*, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἴουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα· *αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα* ἀνθρώποις εἰσίν. Ξ. *λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐροισμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν.* Ξ.

4) ἔὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα*, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων· αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν *ἐπώνυμοι* τοῦ καταστρεφαιμένου καλέονται. Ἦρ.

Δ' Ἑλλιπῆς πρότασις

§ 17. Εἷς ἢ καὶ πλειότεροι ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἔλλειπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (πθ. νῦν: ὁ Πέτρος! ἐνν. εἶναι ἐκεῖ-ἢ-ἔρχεται—Εἶναι ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος; Εἶναι. ἐνν. ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος).

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σὺ—ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφρασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή· *πολλάκις ἐθαύμασα* (ἐνν. ἐγώ). Ξ. *τί φατε;* (ἐνν. ὑμεῖς) — *ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα.* Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον,

α') ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὄρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς *ἐσήμενε* (τῇ σάλπιγγι) ἢ *ἐσάλπιγξε* (ἐνν. ὁ σαλπικτής), *ἐκήρυξε* (ἐνν. ὁ κήρυξ), *οἰνοχοεῖτω* (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ. τ. τ. (πθ. νῦν: *σημαίνει διάλειμμα. σαλπίζει* οὐσσίτιο).

Οὕτω ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα τὰ δηλοῦντα φυσικὸν τι φαινόμενον, ὡς

βροντᾶ, ἀστροράπει, ὕει, ἔσεισε κ. τ. τ. διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράσῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τοῦτου αἴτιος. Ἄλλὰ καὶ εἰς ταῦτα τίθεται ἐνίοτε ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ Θεὸς ἢ ὁ Ζεὺς· Ἔσεισεν ὁ Θεός. Ξ. Ζεὺς ἀστροράπει. Ὅμ. (πβ. νῦν: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ. τ. τ. καὶ παροιμίαν: τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς;)

β') ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὅποια ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἢ λέξις οἱ ἄνθρωποι· τὰ Ὅμηρον σέ φασιν ἔπη κεκῆσθαι (=λέγουσιν ὅτι σύ.) Ξ. μηδενὶ χρῶ τῶ πονηρῶ· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι). Ἰσοκρ. (πβ. εἰς τὸ Συρράκο εἰς τὸ χωρίον εἰς τὰ μαῦρα εἶναι ντυμένοι).

γ') ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμπραζομένων, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῶν προηγουμένων· ὅσον χρόνον προύσθη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς—ἢ πόλις). Θ.

§ 19. Ἐλλειψὶς τοῦ ῥήματος. Οἷονδῆποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ τινος προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγόμενων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις· ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω). Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γινώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Ἰσοκρ. δεῦρο, ὧ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). (πβ. εἰς τὸ καλό· ἐνν. πήγαινε—χρόνια πολλά· ἐνν. νὰ ζήσῃς—θέρος, τούγος πόλεμος—ὁ θ. καὶ ὁ τρ. εἶναι πόλεμος).

Σημ. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικ. ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κ.λ.π. ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν—δυνατόν, οἷόν τε—ῥάδιον, χαλεπὸν—ἀμήχανον ὅσον, θαναταστὸν ὅσον, κ.λ.π. ἐπὶ τῶν εἰς—τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον, κ.λ.π. ἀνάγκη φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ). Δ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον. Δ. βαρβάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκός Εὐρ.

§ 20. Ἐλλειψὶς τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων

τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ἔταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων· *κάτοπτρον εἶδος χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ νοῦ* (ἐνν. *κάτοπτρόν ἐστιν*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἐπηυξημένη πρότασις.

§ 21. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι *προσδιορισμούς*· *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν. Ξ. Ἀγῆσιπολις παῖς ἔτι ἦν. Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι *ὀνόματα* οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται *ὀνοματικοί*. Οὗτοι,

α') ἔταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται *ὀμοιόπτωτοι*· *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β') ἔταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται *ἐτεροπίωτοι*· *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι *ἐπιρρηματα* ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται *ἐπιρρηματικοί*· *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ. Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσεν Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται. Ξ. (πθ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὀμοιόπτωτοι.

α') Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 22. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον τίθεται ὡς ὀμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *παράθεσις* ἢ *ἐπεξήγησις* αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ *παράθεσιν* προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν

ὅπως ὁ ἄλλοτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθηναίαι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (πβ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. ἢ *Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). — *Φιλίσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοί*. Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω*. Πλ. (πβ. ὁ *Ὀλυμπος κ'* ὁ *Κίσαβος, τὰ δυὸ βουνά*). πβ. καὶ § 13, 1.

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ, ἦτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον συμβαίνει νὰ σημαίνῃ κάτι τι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δηλαδὴ ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. τοῦ *ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πβ. *Ντῖνε, γὰ δός μας τᾶρματα, τὸ ντουφέκι, τὸ σπαθί σου*).

Σημ. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον προστιθεμένης τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶνι δεῖξει μητρὶ τε, Ἐρῖβοῖα λέγω*. Σοφ. Τότε ὁμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ *λέγω*: *προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶν, Ἀνδροτίωνα λέγω*. Δημ.

§ 23. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμῖαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαί: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοί*. Ξ. *τούτου τιμᾶμαι ἐμαντόν, ἐν πρωτανείῳ σιτήσεως*. Πλ. Ὅμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημ. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος* λαμβανόμενας μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις *ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν*: *πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν* (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Θ. οἱ *Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προσεῆξαν* (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν). Θ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποσαι π. χ. *δαῖρο ἐμὸς ἔσκε, κυνώπιδος* (= ἐμοῦ, τῆς κυνώπιδος). *Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου* (= τῆς Γοργῶς, τοῦ δεινοῦ πελώρου). Ὅμ. *Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης* (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.) Πλ.

§ 24. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλακίς ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρό-

τασις, ἰδίᾳ εἰδική· εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Ὅμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθήηαι ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια. Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς. Πλ.

Ἀνιστρέφως δὲ παράθεσις τις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τὴν ὁποίαν νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτική· ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ λέξεις τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θᾶτερον, ἀμφοτέρων, τοῦναντίον κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (=ἔπως συνήθως λέγουν). Πλ. καί, τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προύδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν. Αἰσχίν.

β') Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 25. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν· **μεγάλη πόλις** (=μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πῶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν· **ἀγαθοὶ στρατιῶται· μεγάλα πράγματα**. οὐδὲν διαφέρει **ἄνθρωπος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεσιάτου**. Ε.

Σημ. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεῖκνυει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρα δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν· **πόλις ἐρήμη μεγάλη** (=ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει **χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν** τὰ κάτω. Ε.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ **καί** φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ε. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον **πολύς** λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ **τε-καί**, δὲν νοεῖται ὅμως κεχωρισμένως· διὰ **πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων** σεσωσμένοι πάρεστε (=διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ε.

§ 26. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν

μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων *ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος* ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικὰ δηλοῦντα ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἔθνικότητα κ.τ.τ. *γέρον ἀνῆρ. γραῦς γυνή. ἄνδρες δικασταί. ἀνῆρ τύραννος. ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς.* (πβ. *γέρος ἄνθρωπος γριὰ γυναῖκα. παππᾶς ἄνθρωπος*).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων *ὄρος, λίμνη, ποταμός, κ.τ.τ.* τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου· τὸ *Πήλιον* ὄρος. ὁ *Ἄλφειος* ποταμός. ἡ *Ἀχερουσία* λίμνη.

3) γενικῇ πτῶσις οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν· ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (=ὁ βασιλεὺς θρ.). οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί (=οἱ Ἀθηναῖοι δ.). τὰς ἡδονὰς θήρευσεν τὰς μετὰ δόξης (=τὰς ἐνδόξους). Ἴσοκρ. (πβ. ὁ κάτω κόσμος. τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι).

§ 27. Ὁ ἔναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως· ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνῆρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (=οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα). Ξ. (πβ. ὁ τραλλὸς εἶδε τὸν μεθυσμένον καὶ ἔφυγε).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετα μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (=οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (=οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ (=ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικὸς), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροί), κλπ. (πβ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ—τὸ μαῦρο, τὸ ρετινωῖο, ἐνν. κρασί—τοῦ ἀντρεωμένου τῶρα).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερά (ἐνν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ὀητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. γαῦς), ἡ εἰμαρ-

μένη, ἢ πεπωμένη (ἐνν. μοῖρα), κ.λ.π. (πβ. τὰ ξένα—τὸ δεξι, τὸ ζεοβί—ἢ καλογορευή, κλπ.).

3) τὸ ἱερόν, (= ὁ ναός), τὰ ἱερά (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινόν (= ἡ κοινότης, ἢ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζόν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν, τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρῶν χρόνος, κλπ. πβ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά, κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν τὸ κακόν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, τὸ βαρβαρικόν (= αἱ Ἑλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός, αἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (= αἱ ὑπήκοι).

γ'. Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 28. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωπτως προσδιορισμὸς ἐνός οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικόν μίαν παροδικὴν ιδιότητα¹. Ἀγνοίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε (= μετὰ τὸ πρόσωπον φαιδρόν). Ξ. ἠύλιζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. Ξ. (πβ. περοπατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι δροθιο. κάθεται μετὰ τὰ χέρια σταυρωμένα).

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν

1) τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τοῦ ὅλου ἢ ἀπὸ

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὑρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικόν ιδιότης τις, ἢ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ· τέμνει δὲξεί τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὄξυν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ιδιότητα ἐνός οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστελλεται τὸ οὐσιαστικόν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές μὴ ἔχον τὴν ιδιότητα αὐτήν· τέμνει τῷ δὲξεί πελέκει (= μετὰ τὸν ὄξυν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὸν ἀμβλύν).

τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ· ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν). Ὅμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἥλιον κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος). Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἐσχατον μέρος τῆς παρατάξεως). Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= δλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐροῶ. Πλ. πόλεις ὄλας συμμάχους ἡμῖν παρέσχον (= δλοκλήρους). Δημ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἶαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν. Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἶναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεῖς). Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μυαῖ. Θ.

Σημ. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν· π.χ. ὁ μέσος=ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος=τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ' ἂν διελθεῖν=τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων. Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μῦρια ἔχει πρὸς τὸ ὄλον πρόσωπον=πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενον. Πλ. ὁ μόνος υἱός=ὁ μονογενῆς (υἱός).

2. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 29. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ, ἧτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς, ἧτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

1) Ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; τί ; ἧτοι ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὀμοιοπτῶτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν, κ.τ.τ. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν. Ξ. ἡγεῖτο Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. Θ.— (Ὅμηρου) Ἰλιάς, Ὀδύσσεια. Ἰερὸς ὁ κῶρος τῆς Ἀρεμίδος. Ξ.

Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης

2) Ἡ κλητικὴ εἶναι ἡ πτώσις, κατὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενα πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα· δεῦρο, ᾧ **Σώκρατες**. ᾧ ἦλιος καὶ γῆ.

Σημ. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς· ᾧ Ἀγησίλαος καὶ οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι. **Ξ.** ἢ **Πρόκνη**, ἔκβαινε (=ᾧ Πρόκνη)· (πθ. γειά σας, χαρά σας, μάστοροὶ καὶ οεῖς οἱ μαθητάδες. ποῦ εἴστε, οἱ Μποτοσαραῖοι ;).

3) Ἡ αἰτιατικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνα ; (ποιόν ;)** ἢ **πόσον ;** ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἐξαπλοῦται ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου, προσέτι δὲ ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου· **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ** — ἀπέχει **Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα**. **Θ.** Ἐνταῦθα ἔμεινε **Κῦρος** καὶ ἡ στρατιὰ **ἡμέρας εἴκοσιν**. **Ξ.**

4) Ἡ καθαρὰ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνος ;** ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ ὄλον, τοῦ ὁποίου κάτιτι εἶναι μέρος ἢ κτήτωρ κ.τ.τ. ἢ τὸ ὄλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται ἐνέργειά τις· **Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ᾤκισε** (=εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.). **Θ.** σταγόνες **ὑδατος**. **Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ τῶν κηρίων ὄσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο** (=ἀπὸ τὰ κηρία). **Ξ.**

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **πόθεν ; (ἀπὸ τίνος ; ἐκ τίνος ;)**, ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα, τίς ἢ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως· **Θέτις ἀνέδν πολιῆς ἀλός** (=ἐκ τῆς θαλάσσης) Ἰλ. Α. 359. **Ἦρη μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χεῖρι κύπελλον** (=παρὰ τοῦ παιδός) Ὀμ. Α. 596. ἀπέχει **Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** (=ἀπὸ τὰς Θήβας). **Θ.**

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **εἰς τίνα ; διὰ τίνα ; (γιὰ ποιόν ;)**, ἤτοι ἡ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρει ἐνέργειά τις· ἡ **μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ** (=εἰς τοὺς ἀνθρ.). **Ἐκαστός οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι** (=ἄχι μόνον γὰ τὸν πατέρα του κ.λ.π.). **ἦλοι ταῖς θύραις** (=διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἢ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποῦ**; ἢ **πότε**; ἤτοι ἢ πτώσις ἢ δηλοῦσα (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐν τὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι· Ἀχιλλεὺς εὔδε **μυχῷ** κλισίης (=ἐν τῷ μυχῷ). Ὅμ. πατήρ σὸς **αὐτόθι** μίμνει **ἀργῷ** (=ἐν τῷ ἀργῷ). Ὅμ.—**τῇ** **πρώτῃ** **ἡμέρᾳ** ἐδήγουν τὴν γῆν, **τῇ δ'** ὑστεραία πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον. Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἢ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **μὲ τίνα**; **μὲ τί**; (**πῶς**); ἤτοι ἢ πτώσις ἢ δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον **συνοδεύει** τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειαν (δοτικὴ τῆς κοινωνίας) ἢ τὸ ὁποῖον **χρησιμεύει ὡς ὄργανον** αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως **ὀργανικὴ δοτικὴ**)· ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει **συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι** (=μὲ τὸ στρατεύμα). Ξ. *Ναυσικᾶ ἴμασεν μάστιγι* ἡμιόνοους (=μὲ τὴν μάστιγα). Ὅμ.

Σημ. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἢ ἀπόλεια μερικῶν ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πβ. οἶκῳ δοτικῇ, οἶκοι τοπικῇ, οἶκω=οἶκοθεν ἀφαιρετικῇ) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πβ. Ἡρῆ ἐδέξατο **χειρὶ** κύπελλον· ἔνθα ἢ λέξις **χειρὶ** ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς=εἰς τὸ χέρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς=μὲ τὸ χέρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσημῶν ἐμπροσθέντων (πβ. λέγω **τινὶ** τι καὶ λέγω **πρὸς** **τινά** τι).

α' Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 30. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) **διηρημένον τι ὄλον** (γενικὴ διαιρετικῇ)· **ἀνὴρ τοῦ δήμου** (=ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). Ὅμ. ἀπέθανε **τῶν στρατηγῶν** Σιησίλειως (=ἀπὸ τοὺς στρ.) Ἡρ.—**ὄλλοι** **τῶν στρατιωτῶν**. τὸ ἦμιν **τοῦ στρατοῦ**. **μέσον ἡμέρας**. Ξ.

2) **τὴν ὕλην**, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ· **κόπη ἐλέφαντος** (=λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν). Ὅμ. **ἄμαξα σίτου** (=φορτωμένη σιτᾶρι). **ἀγέλη βοῶν** (=κοπάδι ἀπὸ β.). Ξ.

3) **τὸν κτήτορα** (γενικὴ κτητικῇ)· **Περικλέους οἶκος**. Ἀριστομάχη **Ἀριστοκλέους**. — **ιερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος** (=ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. **οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκῶτων ἴδιοι**. Δ.

Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συντασσόμενα συνήθη εἶναι τὸ **οἰκεῖος, ἕδιος, κοινός, συγγενής, εταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).**

4) τὸν δημιουργόν **τινος** νόμος **Σόλωνος**. ἔλκος **ὑδρου** (=ἀπὸ ὑδρον, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὑδρου). Ὅμ.

5) **ιδιότητα**, ἐπὶ ὀνομάτων σημαίνοντων μέγεθός τι ἢ ἡλικίαν, συναπτομένων μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν **δύο ἡμερῶν** πλοῦς. Θ. **ὀκτώ σταδίων τεῖχος**. Θ. **παῖς τριῶν ἐτῶν**. (πβ. **δέκα χρονῶν** ἀγῶρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα **δέκα μνηῶν χωρίον**. Ἰσαϊ. **ἱερὰ** (=θευσία) **τριῶν ταλάντων**. — ἡ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ **ὀλίγου τινός ἀξία** εἶσιν. Ε. **δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητή**. Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν **δίκη κλοπῆς** (=διὰ κλοπῆν). ὄργη **τῶν πρραττομένων**. Δ. — οὐδεὶς **ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας**.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὸ **αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος).**

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας **τινός** (γενικῆ ὑποκειμενικῆ) **Θουκυδίδης συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων** (πβ. σί Π. καὶ σί Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (πβ. **εἶναι θέλημα Θεοῦ** =θέλει ὁ θεός).

9) τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας **τινός** (γενικῆ ἀντικειμενικῆ) **νομὸς ἀγέλης**. Ε. (πβ. **νέμει ἀγέλην**). ἢ **τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια**. (πβ. **ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων**). **Κρίτων ἦν Σωκράτους ὀμιλητής**. Ε. (πβ. **ὠμίλει Σωκράτει**). **Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν**. Ε. (πβ. **ἤκουσε καὶ ταῦτα**).

§ 31. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἴδια δὲ τὰ ἔχοντα ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

Ι. συντάσσονται **μετὰ καθαρᾶς γενικῆς** (§ 29, 4) τὰ ἐπίθετα
α') τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά **ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλιγωρός τινός**.

β') τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά **μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων τινός**.

γ') τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά **ἐμπειρος, ἀπειρος, τρίβων, ἀήθης τινός**. Πλ.

δ') τὰ μετοχής ἢ πληθμονῆς σημαντικά· μέτοχος, κοινωνός, μεσός, πλήρης τινός.

ε') τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· φειδωλός, ἀφειδής τινος.

ς') τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος.

Σημ. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχὰς ῥημάτων συντασσόμενων μετὰ αἰτιατικῆς· οἰωνῶν σάφα εἰδώς. Ὀδυσσ. α, 202. διδασκόμενος πολέμοιο. Ἰλ. II, 811. (πβ. ἐμπειρός τινος).

II. συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 29,5) τὰ ἐπίθετα

α') τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά· μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος. (=)

β') τὰ στερήσεως σημαντικά· ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὄρφανός τινος.

γ') τὰ διαφορᾶς σημαντικά· διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος τινος· ἄλλα τῶν δικαίων (= διαφορετικά ἀπὸ τὰ δ.) Ε.

δ') τὰ παραθετικά καὶ τὰ ἔχοντα ἔννοια συγκρίσεως· (γενικὴ συγκριτικῆ)· ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν (= ἀπὸ τὸν λόγον) Ε. Μήδων κάλλιστος ὁ ἐμὸς πάππος ἐστίν. Ε. — πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος· Ἐπύραξα προτέρα Κύρου εἰς Ταροῦς ἀφίκετο. Ε.

Σημ. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετικὴ (§ 29,5), ἤτοι πῶσις δηλοῦσα τὸ πόθεν ὀρμάται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικῆν· ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. ὄρφανός ἀπὸ πατέρα. διαφορετικός ἀπὸ σένα. ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο.

Ἰδιαιτέραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 32. α'. Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται **πρῶτος ὅρος** τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται **δεύτερος ὅρος** τῆς συγκρίσεως· ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν· (Ὀλυμπος α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα· *τὴν πόλιν κατέστησεν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α') ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντι οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πθ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἄφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἢ (=παρὰ) καὶ ὁμοιοπτόως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως· *οἰγή ποι' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου* (= ἀπὸ τὸν λόγον). *προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν* (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους). Θ. *τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δ.* — *Παρύσαις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρξην.* Ξ. *Οἱ Πέρσαι Κῦρον μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ.* Ξ.

β') ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ ἄλλη τις λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως· *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.* *Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤτιον ἢ σπουδάζων ἐλυσαιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι.* Ξ.

Σημ. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸς μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς, (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· *μεῖζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω* (=ἀπὸ τὴν πατρίδα του). Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸς τοῦ δικαίου* (=ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον, ἀπὸ τὸ δίκαιον). Πλ. *ἡλίου ἐκλείφεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονεύόμενα ξυνέβησαν.* Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς, ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε, ἢ ὡς μετὰ ἀπαρεμφάτου· *Ἄγρις ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπον ταφῆς.* Ξ. *φοβοῦμαι μή τι μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ.* Ξ.

§ 33. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται νοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς· τὰ τῶν ἀγορίων ὄνων κορέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλότερα δέ (ἐνν. αὐτῶν). Ξ. ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἤτιων τῶν ἐναντίων

ἔσιν (=ἦτιων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (πβ. ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο=ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σημ. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὄρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος, κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν· ἡ Κακία ἐφαίνεται λευκότερα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (= ἡ ὄντως ἦν=ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου (=ἦ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 34. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ὑπεροχῆς*. (Ἴδὲ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἔτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἢ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ἀντιθέσεως*· Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἶσι περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἐν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὢς κε νέηαι (= γιανὰ ἀπέλθης σῶος καὶ ὄχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμῶῃ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης). Ἰλ. Ἀ. 32. φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτιρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτιρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι). Ἡροδ. 3, 52.

Σημ. α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτίονες (=μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἦτοι πολλοὶ, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ). Ἄρ. ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα (=ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι καὶ σοφῶς). Ἡρ.

Σημ. β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (=κάπως, ὀλίγον)· οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσ. μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; (=νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως πολυλογώτερος (=πο-

λυλόγος πως) Ε. τὸ σιγάτευμα *ἀτακτότερον* ἐχώρει (=ἀτάκτως πως, οὐχὶ ἔλως εὐτάκτως) Θ. (πβ. τὸ *μεγαλύτερο* τὸ ψάρι τρώει τὸ *μικρότερο*—τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. ὁ ἄρρωστος *σήμερα* εἶναι *καλύτερα* = κάπως καλά, ὅχι τόσο ἀσχημα, ὅσον χθές).

§ 35. β'. **Τὸ ὑπερθετικόν.** 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς πολλὰ ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἐν τι θεωρούμενα (*Ἀριταξέροξος ἦν προεσβύτερος Κῦρου*—χρυσὸς δὲ κρείσσων *μυρίων λόγων* βροτοῖς) διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἄλλ' ἐν ἑκαστον ἐξ αὐτῶν νοούμενον χωριστά· *Θουκυδίδης συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν προγεγεννημένων* (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἑκαστον τῶν προγεγεννημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικῆ) γενικὴ συγκριτικῆ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ ἢ συναπτομένη μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως κατήντησεν αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διααιρετικῆ (§ 30,1), ἐπειδὴ συνήθως τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἐν τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἑκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται· *Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν* (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνεται καὶ αὐτός). πβ. *Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ἦν ἰππεύς*. Ε.

Σημ. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ τῆς γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ ιδιότητός τινος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα· *σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην* (=παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). τότε σοφώτατος *σαυτοῦ* ἦσθα (=σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ε.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι ιδιότης τις ὑπάρχει εἰς τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν· *φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος*.

Σημ. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλακίς ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθηκῆς διαφόρων λέξεων, ὡς μάλιστα, ὅτι, ὡς, ἦ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς, ἀνθρώπων, δὴ· *ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σιδήρον κατέθεντο* (=πρῶ-

τοι πρώτοι οί 'Αθην.) Θ. (πβ. τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι. Πλ.)· σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι. Πλ. (πβ. ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου). ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι. Ξ.

β'. Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς· ἢ τοῦ θεοῦ *δόσις ὑμῖν*. Πλ. (πβ. *ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός*). οὐδεμία *εὐνοια ἐμοὶ παρ' αὐτῶν*. Ξ. (πβ. *οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν*).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά.

α') Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα *ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἐχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον* καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων· *ὠφέλιμος, βλαβερός τινι, φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος τινί, εὐπειθής, ὑπήκοός τινι, ἀρμόδιος, πρεπώδης, ἀπρεπής τινι· τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. Δ.*

Σημ. Τὰ ἐπίθετα *φίλος, ἐχθρός, πολέμιος* κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά· οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμοι τῆς πόλεως (§ 30,3).

β') Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα *ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν*, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *ἐν ἢ σύν· ὁ αὐτός τινι, ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερές τινι, ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι, ἀκόλουθος, διάδοχός τινι, πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός τινι, συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχός τινι· οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι*. Πλ. *αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν*.

Σημ. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων τῶν σημαιόντων ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς· *κόμαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖαι* (=κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων). Ὅμ. Π6. § 33.

γ'. Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 37. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπλιτος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν· τυφλὸς τὰ τ' ὧτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ. Σοφ. Συνήθεις τοικῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλήθος, (τὸ) ὄνομα· ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, τὸ εὖρος τετιάρων πλέθρων. Ξ. πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο, Θάψακος ὄνομα.

δ'. Αἱ πλάγιοι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 38. α'. Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς

α') ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά· ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου. Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς. Πλ.—πρὸ τῆς ἡμέρας. Ἡρ. τῆνικαῦτα τοῦ θέρους. Ἄρ.—τρίς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (=μέχρι χορτασμοῦ, ἦτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὄλου. πβ. § 30, 1).

β') ἐπιρρήματα τροπικά, οἶον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω), εὔ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα σημαίνοντα ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμὸν, οἶον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω, πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός)· βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (=ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (=ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς. πβ. § 29, 5 καὶ § 31, II).

Σημ. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ γενικῆς· ἀξίως λόγου (πβ. ἀξιος λόγου). οὐκ ἀπειρώς αὐτοῦ ἔχω. (πβ. ἀπειρός τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ) δηλοῦσα τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἀναφώνησιν· φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἴμοι τέκνων! Εὐρ.

§ 39. β'. Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς

(ὀργανικῆς) συνήθη εἶναι τὸ **ἄμα** (=σύν, συγχρόνως μὲ), **ὁμοῦ** (=μαζὶ μὲ), καί τινα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς· **ἄμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἐσσι** (=ἐκτὸς τοῦ ὄτι εἶναι κακά). Πλ. **ὁμοῦ τῷ πληῶ. Ξ.—ὁμοίως ἐκείνῳ.** (πβ. **ὁμοίος τινι**). **συμφερόντως τοῖς φίλοις.** (πβ. **συμφέρει τοῖς φίλοις**). Ξ. **ἐπομένως τῷ νόμῳ.** (πβ. **ἐπομαι τινί**). Πλ.

§ 40. γ'. **Αἰτιατική.** Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ **νῆ** ἢ **ναὶ μὰ** (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ **μὰ ἢ οὐ μὰ** (ἐπὶ ἀρνήσεως)· **νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία—μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία.** (πβ. **μὰ τὴν Παναγία**).

Σημ. Ἡ παρὰ τὸ **νῆ** ἢ **μὰ** αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλειψέως τῆς λέξεως **καλῶ** (=ἐπικαλοῦμαι)· **νῆ Δία=νῆ, καλῶ τὸν Δία.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Αἱ ἀντωνυμῖαι

§ 41. **Αἱ ἀντωνυμῖαι,** ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς τινα πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς ἐκφερόμενον διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 22 κ.έ. § 30) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 25 κ.έ.).

§ 42. α'. **Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.**

1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (**σφεῖς**) ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν **ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος** ἢ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) **αὐτός** ἐπὶ ἐμφάσεως· Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἐστί). Ὅμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης. Ξ.—**αὐτός** ἔφα (=ἐκεῖνος, ὁ Πρωταγόρας δηλαδὴ καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἦτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν

πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*ἐμοῦ, ἐμοί* κλπ.) χρήσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή· (πβ. § 18). Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρήσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (*μοῦ, μοί*, κλπ.)· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινώ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέετε, ἐμοὶ μελήσει. ☐. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα.—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν. ☐. (πβ. ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημ. Οἱ ὀρθοτονοῦμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων· παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλὰ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαί πτώσεις τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἶ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανაკλάσεως. (Ἰδὲ κατωτέρω). Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαί πτώσεις τῆς αὐτοῦ ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ὅταν ὑπάρχη ἔμφασις· Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· *τούτῳ* συγγενόμενος Κῦρος ἠγάσθη τε *αὐτὸν* καὶ δίδωσιν *αὐτῷ* μυρίας δαρεικούς (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει). ☐. *Τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὡσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον.* ☐.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτοῦ

α') οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτική, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ· αὐτοῦ *Μένων* ἐβούλετο (εἶναι παρὰ Ἀριαῖον) ☐. Πβ. § 28, 2.

β') εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος· τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι *ᾤκουν οἱ αὐτοὶ* ἀεὶ (=οἱ ἴδιοι καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ') ὡς ὀριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων· καὶ αὐτοῦ πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι (=καὶ ἐγὼ αὐτοῦ) Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτοῦ ἐκβήσει σοφός (=καὶ αὐτοῦ=καὶ σὺ αὐτοῦ). ἔδοξε

δὴ χοῖναι αὐτοὺς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν τάνδρος καὶ ὑμᾶς συμπα-
ραλαβεῖν (= ἡμᾶς τε αὐτοὺς) Πλ.

δ') κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσ-
διορισμὸς ὀνομάτων οἷα τὰ ὀνόματα *στρατηγός, πρεσβευτής*
κ.τ.τ. χρησιμεύει, ἔνα ἐξάρχη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ
κύριον καὶ σπουδαιότατον· *Κορινθίων στρατηγός ἦν Ξενοκλείδης*
πέμπτος αὐτός (= πρῶτος στρατηγός μὲ τέσσαρας ἄλλους συστρα-
τήγους) Θ.

§ 43. β'. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀν-
τωνυμίαι

1) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ
ἄρθρου. π.δ. *ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ* (= ἐλησμένησα τὸν ἑαυτὸν μου).
Πλ. *γνώθι σαυτὸν* (= τὸν ἑαυτὸν σου). *ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προ-*
νοῶν ἀδελφοῦ (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται α') ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀντὶ
τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ διὰ τῆς ἀντωνυ-
μίας καὶ τὸ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως σημαίνονμενον
πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. (*Ἄμεσος ἢ εὐθεῖα*
ἀντανάκλασις)· *(ἐγὼ) ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ*. Πλ. *(ὕμεις) βλά-*
ψετε ὑμᾶς αὐτούς. Πλ. *ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν*.

Σημ. Συνήθως ὁμοῦ λέγεται *δοκῶ μοι, ἐμοὶ ἢ ἐμοίγε δοκῶ* ἀντὶ τοῦ
κανονικοῦ *δοκῶ ἑμαυτῷ*.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον,
ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως· *τὸν κωμάρχην ὄχρει ἄγων Ξενο-*
φῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρ-
χου) Ξ.

β') κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφα-
τικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνονμενον δι' αὐτῶν
πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς
δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς,
ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως. (*Ἐμμεσος ἢ πλα-*
γία ἀντανάκλασις)· *οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχταν εἰείχιζον, εἴ τι*
δέοι σφίσιν αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν. Θ. *ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει*
τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραῖν Ξ. *πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς*
οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσα-
μένους. Ξ.

Πολλάκις ὁμοῦ ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανακλάσεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγιοι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐτός, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως· λέγεται **Ἀπόλλων** ἐκδειῖραι **Μαροῦαν νικήσας** ἐρίζοντά **οἱ** περὶ σοφίας. **Ξ. οἱ φυγάδες** ἐδέοντο **Κερκυραίων σφᾶς** κατὰγειν. **Θ.** — λέγεται δεηθῆναι **ἡ Κίλισσα** Κύρου ἐπιδειξάτι τὸ στρατέμμα αὐτῆ. **Ξ.**

Σημ. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου· δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοὺς (=ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (**ὕμεῖς**) ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς (=ὄμᾶς αὐτούς). Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προήλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν ἑαυτόν μου, τὸν ἑαυτόν σου, τὸν ἑαυτόν του κλπ.

§ 44. γ'. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.)

1) λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ σχέσις ἀμοιβαιότητος (=ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ἢ μιὰ τὴν ἄλλη κλπ. ἢ: μεταξὺ μας, μεταξὺ σας κλπ. ἢ: συνατοί μας, συνατοί σας κλπ.)

2) ἐκφέρονται πάντοτε ἄνευ ἄρθρου· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. βασιλεία καὶ τυραννίς διαφέρουσιν ἀλλήλων. **Ξ.**

Σημ. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν)· διαλύσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας (=τὰς πρὸς ἀλλήλους). Ἰσ. ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες (=πρὸς ἀλλήλους). Δημ.

§ 45. δ'. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ· ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὕμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πβ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μου, σου, ἡμῶν κλπ. § 30, 3), ὅταν ἢ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως, ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἐμφασις, ὑπάρχη ὁμοῦ ταυτότητος τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτά-

σεως καὶ τοῦ διὰ τῆς ἀντωνυμίας δηλουμένου προσώπου· ἔρχεται ὁ ἐμός φίλος (=ὁ ἰδικός μου φίλος), ὁ σός φίλος (=ὁ ἰδικός σου φίλος), ὁ ἡμέτερος πατήρ (=ὁ ἰδικός μας πατήρ), κλπ.—(ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμὸν φίλον (=τὸν φίλον μου). (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον (=τὸν φίλον σας) κλπ.

§ 46. 1) Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -όν (πθ. ἐμός, -ή, -όν, κλπ.) εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιοῦνται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς, κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος ἢ ἐκεῖνος· ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ (=ὁ φίλος του)—ὁ τούτου φίλος (=ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὁμοίως ἢ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων)· ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (=ὁ φίλος των)—ὁ τούτων φίλος (=ὁ ἰδικός των φίλος), κλπ.

2) Ὅταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας δηλουμένου προσώπου, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου, ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, εαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἢ γενικῆ εαυτῶν (πθ. § 23, Σημ.)· (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (=τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (=τὸν ἰδικόν σας φίλον). οὗτοι στέργουσι τοὺς εαυτῶν φίλους (=τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

§ 47. ε'. Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως

α') τῆς ὄδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν· Πλάτων ὄδε (=αὐτὸς ἐδῶ ὁ Πλ.). Πλ. ἦδε ἢ ἡμέρα (=ἐτούτη, ἦτοι ἢ σημερινὴ ἡμέρα). Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ *ὄδε* λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *ἐγὼ* ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς *ἐμὸς* μετὰ δείξεως· *ξὺν τῇδε ἀδελφῇ* (=ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. *σκήπτρω τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς* (=ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β') τῆς *οὔτος* (=αὐτός, ἐτοῦτος) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα· *οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει*. Ξ.

Οὕτω ἡ *οὔτος* λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ ἀντὶ τῆς σὺ μετὰ δείξεως· *οὔτος, τί ποιεῖς*; (=ἔ! σὺ αὐτοῦ). ᾠ. Ἀρρ.

γ') τῆς *ἐκεῖνος* χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ χρονικῶς· *νῆες ἐκεῖναι*. Θ. (=πλοῖα ἐκεῖ πέρα). *ἐκεῖνης* τῆς *νυκτὸς* οὐδεὶς ἐκοιμήθη. Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύη τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ, ἢ μὲν *οὔτος* συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἢ δὲ *ὄδε* εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα· *ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελε τάδε* (=αὐτὰ λὲς ἐσὺ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς). Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ *ἐκεῖνος* μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς *οὔτος* ἢ τῆς *ὄδε*· *Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ* (=οἱ σὺν τούτῳ, ἢ σὺν αὐτῷ) Ξ. *ἐκεῖνο* κερδαίνειν ἠγεῖται, *τὴν ἡδονήν*. Πλ. (§ 22,2).

§ 48. Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιόσδε, τοσόσδε* (καὶ *τηλικόσδε*) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν ταῦτοσῆμων ἀντωνυμιῶν *τοιούτος, τοσοῦτος* (καὶ *τηλικούτος*) ὅ,τι διαφέρει ἢ *ὄδε* τῆς *οὔτος*· ὁ *Κῦρος* ἀκούσας τοῦ *Γωβρούου* *τοιαῦτα τοιάδε* πρὸς αὐτὸν ἔλεξε. Ξ. (πδ. ἀκούσας *ταῦτα τάδε* εἶπε).

§ 49. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας *οὔτος* (ἢ σπανίως τῆς *ἐκεῖνος*), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κατὰ τι προλεχθέν· ὁ *τὸ σπέρμα παρασχών, οὔτος τῶν φύντων* κακῶν *αἴτιος*. Δ. (πδ. *τῆς θάλασσης τὰ κύματα, αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν*).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας *οὔτος* καὶ ὁ σύνδεσμος *καί*, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις

τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (=καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς. Ξ. (πβ. λίγοι μοῦ ἔφυγαν κί ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ῥηματική τις ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα· Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀρδιαίων τοῦ Μένωνος ξένου (=καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (=καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

§ 50. ζ'. Ἐρωτηματικὰ ἀντωνυμίαι.

1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυμία ποιὸς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιὸς) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς· τίς ἀγορεύειν βούλεται; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποιᾶς λογῆς; τί λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις περὶ τοῦ ποιοῦ προσώπου τινὸς ἢ πράγματος καὶ οὐχὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ προσώπου ἢ τοῦ πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν· ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; Ὅμ. (πβ. οὐδεὶς ἠρώτα ποῖα τις εἶη ἢ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἢ ποῖος ἀντὶ τῆς τίς ἐπιθετικῶς· ποῖους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν; (=τίνας λόγους) Ἴσ.

Σημ. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ποῖος (ποιὸς;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίμος καὶ τί. πβ. τίμος εἶναι αὐτὸ τὸ σπιτι; τί τρώγεις;)

§ 51. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτε (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποῖος καὶ πόσος ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου· τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς; (=γιατὶ ἄραγε, γιατὶ τάχα). Ξ. τίσι ποτε λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους; (=μὲ ποιούς ἄραγε λόγους). ποῖου

A. Τζαρτζάνου Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης Ἔκδ. 1η 3

τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης ; (=σὺν ἀπὸ τί λογῆς; σόϊ) Ξ.
πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει ; (=σὺν πρόσες, πρόσες
περίπου). Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ
δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν
βραχυλογικῶς· Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην ; (=τίς
ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις ;) Πλ.

§ 52. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο
ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως· τίνος τίς ὦν σὺ τήνδ' ἀπεμ-
πολῆς χθονός ; (=ποιός; εἶσαι σὺ καὶ ἀπὸ ποιά χώρα...) Ἐὐρ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτε-
ρεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρω-
τηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου· πότε ἂ χρῆ πρόξετε ; ἐπειδὴν
τί γένηται ;

Σημ. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι τί ; (ἐνν. γί-
γνεται=γιά ποιὸν λόγον ;) καὶ ἵνα τί ; ἢ ὡς τί ; (ἐνν. γένηται=μὲ ποιὸν
σκοπὸν ;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε ; ὅτι τί ; —ἵνα τί ταῦτα λέγετε ;
Πλ. ὡς τί δὴ φεύγετε ; Ἐὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος
τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν· τρέφε-
ται δὲ ψυχὴ τίνοι ; Πλ.

ζ'. Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 53. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (=ἕνας, κάποιος, κανεὶς)
εἴτε ὡς οὐσιαστικὸν εἴτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς
καταφατικὰς προτάσεις : ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ (=ἄς πάη ἕνας ἢ
κάποιος) Ξ. ποῖ τις φύγη (= ποῦ νὰ . . . κανεὶς) Σοφ. καὶ τις
θεὸς ἠγεμόνευεν (=κάποιος θ.) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου τίς λαμβάνα-
ται κανονικῶς ἢ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (=κανεὶς,
κανεὶς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (=κανεὶς,
κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας)· οὐδεὶς ἦλθεν. Ξ.
οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν (=κανεὶς τίποτε) Ξ.—μηδεὶς
ἰδέτω (=κανεὶς νὰ μὴν ἰδῆ) Ξ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα Δ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α') λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κά-

ποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι ἠϋχεις τις εἶναι. (πβ. θαροεῖ πὸς κάτι εἶναι κι' αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τί καὶ εἰς εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κ.τ.λ. ἄρ' οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (=κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β') συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (=κάποιοι ἀρκετά, πολύ, ἐξαιρετικά... ἢ—κάπως, κάπου, περίπου, σάν...)· **δεινὴ τις δύναμις** (=κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινὲς** (=κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι). Θ. **ὄσος τις χρυσός** (=πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. **ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας** (=κάπου ἑβδ., καμιά ἑβδομητηριά) Θ. **διαφερόντως τι ἀδικούμεθα** (=κάπως ὑπερβολικά). Θ.

Σημ. Ἡ ἀντωνυμία τις (ὅπως καὶ ἡ κανεῖς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἑκαστος, ὁ καθένας· τοῦτό τις ἴστω (=ἄξ ἔξερη καθένας) Σοφ. (πβ. εὐκόλα μπαίνει κανεῖς στὴ φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου τις καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἑκαστος· πᾶς τις. Ἡρ. ἑκαστός τις. Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς=σχεδὸν κανεῖς, ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν =σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ τινος, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Δύναται δὲ τότε νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ ἄλλος διὰ τοῦ ἔξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι, κ.τ.τ. αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρεπτο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (=καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος). Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (=καὶ ἐκτὸς τούτου ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἑκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος, (μηδέτερος), πότερος, οὐδεῖς, (μηδεῖς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἶον ἔθνων, φυλῶν, πατριῶν, στρατευμάτων, κ. τ. τ.)· **πόλεις τάσδε ἐκάτεροι συμμάχους εἶχον** (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. **ὄσους μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε καὶ καλέσαι χρῆ;** (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η'. Αί ἀναφορικοί ἐντωνυμιαί.

§ 54. 1) Κανονικῶς ἢ μὲν *ὄς* (ἦ, ὅ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφορικοί ἐντωνυμιαί *οἶος, ὄσος, ἠλίκος* ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἢ δὲ *ὄστις* καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικοί ἐντωνυμιαί (αἱ ἀρχόμεναι ἀπὸ *ὄπ*) ἀναφέρονται εἰς τι γενικὸν καὶ ἀόριστον· Ἔστι *Δίκης ὀφθαλμός*, *ὄς τὰ πάνθ' ὄρα*. —μακάριος *ὄστις* οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (=πᾶς ἄνθρωπος, *ὄστις*).

Σημ. α') Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ *ὄστις* ἀντὶ τῆς *ὄς*· καὶ Ἄπολλωνος Ἀρχηγέτου *βωμόν, ὄστις* νῦν ἕξω τῆς πόλεως ἐστίν, *ιδρύσαντο*. Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἢ *ὄστις* ἀντὶ τῆς *ὄς*.

β') Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπιρρημα (ἐνθα, ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἐντωνυμίας *ὄς* μετὰ τινος προθέσεως· ἤλασεν εἰς *Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα* ἦν τὰ *Συρηνέσιος βασιλεία* (=ἐν ἦ) **Ξ.** *δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν* οὐ ἦνεγκα (=ἔξ οὗ) **Σοφ.** *ἐκ Λακεδαιμόνος, οἵπερ* πλειστάκις ἀφίξει (=εἰς ἦνεπε) **Πλ.**

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρηματος *ὄπου*, καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ *ὄπου* (ὄπου, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἐντωνυμίαν *ὄς, ὄστις, ὅ* *ὄποιος· τὸν δρόμον, ὄπου* πέρασα, *δὲν τὸν ξαναδιαβαίω* (=τὸν ὄποιον). *νὰ* βγοῦν τὰ *κλεφτοκάραβα, ποῦ* ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὄποια).

γ') Λέγεται πολλάκις *ἔστιν ὄς ἢ ἔστιν ὄστις* (=ἔστι τις, *ὄς ἢ ἔστι* *τις, ὄστις*) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἐντωνυμίας *τίς· ἔστι δ' ὄστις* καὶ *κατελήφθη* (=κάποιος) **Ξ.** *οὐκ ἔστιν ἦτις* τοῦτ' ἂν εἴλη. **Εὐρ.** Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς. *εἰσὶν οἷ ἢ ἔστιν οἷ* (=ἐνιοί), *ἔστιν ὦν* (=ἐνίων), *ἔστιν οἷς* (=ἐνίοις), *ἔστιν οὗς* (=ἐνίους)· *ἔστιν ὄν* καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον **Ξ.** *ἔστιν οἷ* καὶ *Ξενοφῶντα* προῦβάλλοντο *προσβευτήν*. **Ξ.** *πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὦν* ἄλλων ἐθνῶν (=καὶ ἄλλων τινῶν) **Θ.** (Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἐντωνυμία *ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια* ἐκ τοῦ *ἐνι* (=ἔστι, καὶ τοῦ *οἷ, αἷ, ἄ*. **Πβ.** καὶ τὸ ἐπιρρημα *ἐνίοτε*=*ἐνι ὅτε*, ἦτοι *ἔστιν ὅτε*).

Ὅμοιως δὲ ἀντὶ τοῦ *οὐδεὶς οὐ* λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως *οὐκ ἔστιν ὄστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὄστις οὐ* (=πᾶς τις)· *οὐδεὶς ὄστις οὐκ* ἂν ταῦτα ποιήσειεν.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἐντωνυμία *οἶος* (=τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις *οἶός εἰμι ἢ οἶός τέ εἰμι* μετ' ἀπαρεμφράτου. Καὶ ἢ μὲν *φρ. οἶός εἰμι* σημαίνει *εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ* (νά), *εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος* (νά)· Ἀγησίλαος ἦκιστα ἦν *οἶος* μεγαλῆγορεῖν. **Ξ.** *Μειδουλίδης* ἠγανάκει καὶ *οἶος ἦν* ἐπεξιέναι *Λεωκράτει*. **Δ.**

Ἡ δὲ φράσις **οἶός τε εἰμι** (ἢ οἶός τ' εἰμι) σημαίνει **εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι**. Ἀλκιβιάδης **οἶός τε ἦν** σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν. Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φρ. **οἶόν τε ἔστι μετ' ἀπαρεμφάτου** (= εἶναι δυνατὸν νά).

3) α') Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **οἶος, ὄσος, ἡλίκος** πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς· **οἶα ποιεῖς, ὦ εταῖρε!** (=τί πράγματα εἶναι αὐτὰ πού.) Πλ. **ὄσῃν ἔχεις τὴν δύναμιν!** (=πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β') Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὄστις, ὄποιος, ὄπόσος, ὄπηλίκος** πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (**τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος**) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις· Ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ; Ὅστις; πολίτης χρηστός (=Ἐρωτᾷς ὄστις εἰμί;=ποιός εἰμι;) Ἀρφ. Οὗτος, τί ποιεῖς; Ὅ,τι ποιῶ; (=Ἐρωτᾷς ὄ,τι ποιῶ;=Τί κάνω;) Ἀρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἥτοι ἢ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἢ οἶος καὶ ὄποιος εἰς τὴν τοιόσδε καὶ τοιοῦτος, ἢ ὄσος καὶ ὄπόσος εἰς τὴν τοσόσδε καὶ τοσοῦτος, καὶ ἢ ἡλίκος καὶ ὄπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικοῦτος· οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὗς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι. Ξ. **ὄν** οἱ θεοὶ φιλοῦσι ἀποθνήσκει νέος (=οὗτος, ὄν). κατεστήσαμεν Φίλιππον τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. (πβ. ὄσους θὰ κόψη τὸ σπαθί, τόσους θενὰ σκοτώσω).

Σημ. Δύναται ὁμοίως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὄλην πρότασιν νά ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὄ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μετὰ τὴν γενικὴν σημασίαν **χεῖμα ὄ, κτήμα ὄ, πρᾶγμα ὄ** (=πρᾶγμα πού) **τυραννίδα θηραῖς, ὄ πλήθει χορήμασιν θ' ἄλλοκεται**. Σοφ. **Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὄ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις** (ὄ=τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα). Ξ. Πδ. § 15, α'.

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται ἀπὸ τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Ἰδὲ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν πτώσιν τίθεται καὶ τὸ ὄνομα ἢ ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἀναφέρεται. (Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τινὰ δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ δεικτικὴ αὐτὴ ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται, ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς τι ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως ἄνευ ἄρθρου· οἱ χρησιμοῦδοί ἴσασιν οὐδὲν ὧν λέγουσιν (=οὐδὲν τούτων, ᾧ) Πλ. ἐπορεύετο **σὺν ᾧ εἶχε δυνάμει** (=σὺν τῇ δυνάμει, ἦν) Ε. ὅπως ἔσεσθε **ἄξιου τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε** (=τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ε. **σὺν τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε** (=σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ε.—τούτους ἄρχοντας ἐποίει **ἧς κατεστρέφετο χώρας** (=τῆς χώρας, ἦν). Ε. (πβ. πῶς ἀγαπῶ **ὅποιον** φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα =ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος φορεῖ. Ἄλλοίμονο **σ' ὅποιον** βρεθῆ ἔκει = σ' ἐκεῖνον, ὅποιος βρεθῆ).

Σημ. Σπανιότερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, καὶ ἐκφέρεται τοῦτο κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης· **τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νιεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα τάλαντων** (=ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ.

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἐλξίς εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστόν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον· **οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀποκρίνεται** (=οὐδεὶς ἐστίν, ὄτω) Πλ. **οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι** (=οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δ. μετὰ ἰδρωτός **θαυμαστοῦ ὄσου** (=μετὰ ἰδρωτός θαυμαστόν ἐστὶ μεθ' ὄσου) Πλ. **ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὄσην περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει** (=ἐκεῖνος θαυμαστόν ἐστίν, ὄσην προθυμίαν κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἢ εἰσάγουσα αὐτάς ἀναφορικὴ ἀντωνυμία συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας· **Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειροῦται** (=καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν). Ε. **Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν;** (=καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δεῖν;

δοσις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μοσεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (=δν δὲ μοσεῖ). Σ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **δοσις, ὁποῖος, ὀπόσος, ὀπηλίκος** πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ **δὴ ἢ δὴποτε ἢ οὖν** κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως· ἐγὼ πάσχειν **δοτιοῦν** εἰσιμος (=δοτιδήποτε, ὁποιοιδήποτε πάθημα). Δ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντινοῦν (=οἰανδήποτε, καμμίαν ἀπολύτως). Δυκ.

Τὸ ἄρθρον.

§ 55. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας,

1) ἀρχῆθεν ἢ Ἑλληνικῇ γλώσσᾳ δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ τινος ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου· **Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα** (=τὸν ἄνδρα) α. 1. **νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (=νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Α, 10. (πβ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α') ὁ λέγων ἐδείκνυε πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον· πῶς γὰρ **δὴ τὸν ξένον ἐγὼ ὑποδέξομαι οἴκῳ**; (=τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὅδ. π. 70.

β') ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· **Δηιοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (=οὗτος γὰρ=διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Δ. καὶ τοῦ Δ.) Α, 9.

Ἐκ τῆς τιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προήλθε κατόπιν ἢ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **τ'** διὰ **μαντιοσύνην, τὴν** οἱ πόρε Φοῖβος Ἄπολλων (=τὴν ὁποῖαν τοῦ ἐχάρισε) Α, 72. **δῶρα, τὰ** οἱ ξείνος δῶκε (=τὰ ὅποια) φ. 13.

Σημ. Ἡ χρήσις αὕτη σφίζεται καὶ εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους· **βάλετε τὰ παπλώματα, τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (=τὰ ὅποια).

γ') ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα μέλλον νὰ λεχθῆ καὶ προεξήγγελλεν αὐτό· ὁ δ' ἔβραχε χάλκεος **Ἄρης** (=ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ε, 859. **ἄνδρα τόν, ὅς κε θεοῖσιν ἀπέχθεται.** κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρική σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν· **αἶε τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι** (=αὐτὰ τὰ κακὰ=τὰ κακὰ) Α, 107. **ἔδεισεν δ' ὁ γέρον** (=ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Α, 33 (πβ. **Ξένιας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος.** Ξ.).—**αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον.** Σ, 495. **οἱ γὰρ ἄριστοι** ἐν νηυσὶν κέαται. Α, 658. **Κάλχας ἦδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα.** Α, 70.

§ 56. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τό,** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦτα δὲ εἶναι

1) **τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ** (=αὐτὸν κί' αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κί' αὐτό, αὐτὰ κί' αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ· **ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τόν.** Δυσ. **ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι.** Δ. (πβ. § 55, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις **τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ** σφίζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσαν μας).

2) α') **ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ,** κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμούς (=οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κ.λ.π.).

β') **καὶ τόν, καὶ τὴν, καὶ τοὺς** ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (=καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος, κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς τι προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· **Ἰνάροως Ἀθηναίου ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον** (=οἱ τοὶ δὲ) Ἡρ. **ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν.** Ξ.—**καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται** (=καὶ ἐκεῖνος λέγεται δεῖ) Ξ. (πβ. § 55, 2, β').

Σημ. Τῆς αἰτιατικῆς **τόν** τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ **τόν** ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικὴ ὅς (=οὗτος), ὅπως ἀσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν

άντωνυμίαν **ὅς** (=ὁ ὁποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) **ὁ** διὰ προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς **ς**. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις **καὶ ὅς** (=καὶ οὗτος—ἢ—καὶ ἐκεῖνος), **ἢ δ' ὅς** (=εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος· **καὶ ἣ** (= καὶ αὕτη), **ἣ δ' ἣ** (= εἶπεν αὕτη)· οὐδεὶς ἀντιέλεγε, **καὶ ὅς ἤγειτο**. Ξ. *Εἰ γάρ, ἣ δ' ὅς, ὧ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη* (=εἶθε, εἶπεν ἐκεῖνος). Πλ.

3) **α')** **ὁ μὲν—ὁ δέ**, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (=ὁ ἕνας—ὁ ἄλλος, ἄλλος—ἄλλος, μερικοί—μερικοί)· **οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤροραζον**. Ξ.

β') **τὸ μὲν—τὸ δέ, τὰ μὲν—τὰ δέ, τῇ μὲν—τῇ δέ**, ἐπιρρηματικῶς (=ἄφ' ἑνὸς μὲν—ἄφ' ἐτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν—ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν—ἄλλοτε δέ)· **ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι**. Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον **πρὸ τοῦ ἢ προτοῦ** (=πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον)· **Κναζάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξ ἦν πάντα**. Ἑρ. (*Τὸ προτοῦ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος· ἔφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσὺ*).

§ 57. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις **ὁ, ἢ, τὸ** εἰς τὴν ἀρχαίαν, τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον, γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν·

1) **ἀτομικῶς**, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, εἴτε διότι ὅπωςδῆποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστὸν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· (**Κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον**)· **ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει** (=ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρῶν Ὀρόντας). Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 9. **Ξενίας ὁ Ἄρκας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος** (=τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκε ὁ Ξενίας). Ξ. **ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος. ἐγὰρ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἀ ἡμῖν Κῦρος δοίη**. Ξ.

2) **γενικῶς**, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ ἐν ἑκ τούτων λαμβάνεται ὡς ἀντιπρόσωπος ὅλου τοῦ εἶδους αὐτῶν· (**Εἰδοποιὸν ἄρθρον**)· **ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας** (=ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, οἱ ἄνθρωποι πάντες). Πλ.

δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (=ὁ στρατιώτης ἐν γένει, κλπ.). Ξ.

Σημ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν· Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν Θώρακα ἐνέδν (=ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος, ἐπεὶ ἐπισηκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην (=τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν) Ξ.—ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης (=πᾶς θειλὸς ἀνὴρ, κ.λπ.). ὁ βουλόμενος (=πᾶς ὅστις θέλει). ὁ τυχὼν (=πᾶς ὅστις τύχη).

§ 58. Κανονικῶς εἰς τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον ἀρχαίαν γλῶσσαν ὄνομά τι ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἕνας, μία, ἕνα)· ποταμὸς ἦν κύκλω (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. ἐπορεύοντο πρῶαιτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι (=μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὁμοῦς ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα δηλοῦντα πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα· οὐκ ἐδύναντο καθεῦθεν ἐπὶ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν. (πβ. ἢ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μὲ ἀγγόνια =μὲ τὲς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἄνευ ἄρθρου ἐκφέρονται

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων· Θουκυδίδης Ἀθηναῖος· ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (=ὁ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο (=τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστν (=πόλις) λεγόμενον περὶ τῶν Ἀθηνῶν· βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται (=ὁ βασιλεὺς). ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστν (=ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας).

Σημ. Ὡς εἶδομεν § 8, § 26,3 καὶ § 27 τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α') νὰ οὐσιαστικοποιῇ, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα λαμβανόμενα καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β') νὰ ἐπιθετικοποιῇ, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτηριστῆρα ἐπιθέτου εἰς ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετόν τι προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 59. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει· *συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.*

Ὅταν δὲ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον οὐσιαστικὸν ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος.

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου· *ὁ σοφὸς ἀνὴρ· ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.*

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ ἄρθρου καὶ αὐτός· *ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός· ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.* Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημ. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ τοῦ ἄρθρου· *ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα. Θ.* Οὕτω ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα.

*Εκφορὰ δὲ οἶα ἢ τῆς νέας γλώσσης *ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ. τ. τ.* δὲν εὐχρηστεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Σύνταξις τοῦ ῥήματος.

§ 60. Ἡ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος εὐρίσκεται τὸ ὑποκείμενον, λέγεται *διάθεσις* τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες, *ἐνεργητικῆ, μέση, παθητικῆ καὶ οὐδέτερα,* καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α΄. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 61. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς τι ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται *μεταβατικά, ὡς τέπτω (τινά), κόπτω (τι) κλπ.*

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς ἄλλο τι, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς *βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ* κλπ.

§ 62. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἧτοι προσδιορισμὸν, ὃ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς. ὃ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἐπὶ ἔκτος τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πβ. § 8)· **μίσει τοὺς κολακεύοντας.** Ἰσ. *ἐνέβαλε τὸ μὲν.* Πλ. *λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι.* Λυσ.

§ 63. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα)*. Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπρωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι)*. Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ λέγονται **δίπρωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπρωτῶν ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**· *διδάσκω (τίνα ;) τὸν παῖδα (τί ;) μουσικῆν. πληρῶ (τί ;) τὴν φιάλην (τίνος ;) ὕδατος.*

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἧτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν· **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς. μέμνησο τῶν φίλων. ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 65. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἕνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι τι ὅλως γενικόν (πβ. *μελέτω τοι ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν* = *μελέτω σοι ἐσθίειν καὶ πίνειν.* Ὅμ.), εἴτε διότι ἦτο τι ὅλως ὠρισμένον καὶ

ἐπομένως αὐτονόητον· πβ. ἄγω (τινά)=ὀδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους)=βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων· (ἀρχῆθεν ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοίως ἐλαύνω (τι π.χ. ποιμνιον, ἡμίονους, ἵππους κ.τ.λ.)=κάνω τι νὰ κινηθῆ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὀδηγῶ—ἐλαύνω (=προχωρῶ μετὰ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὅμηρῳ ἐλαύνω τὸν στρατὸν)—τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον). ἔχω (τι=κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν κλπ.). (πβ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύρα—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα. γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχός, κλπ.).

Μεταβολὴ ῥημάτων τινῶν ἀπὸ μεταβατικῶν εἰς ἀμετάβατα γίνεται καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πβ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν ἐμβάλλω στρατεύμα εἰς...·) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... ἀρχῆθεν ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...). δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἷς τι· (ἀρχῆθεν ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἷς τι).

2) Ἀντιστρόφως ῥήματά τινα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων. πβ. ἀποδιδράσκω (=δραπετεύω) — ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ). μένω (που)—μένω τινὰ (=περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαι τινὰ). πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πβ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά. ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους—συντηρῶ, διατρέφω . . .).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως. πβ. βαίνω (=βαδίζω)—διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος· ἵσταμαι (που)—ὑφίσταμαι κινδύνους· πλέω—παραπλέω νῆσον· (πβ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του· γελᾷ—με περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ εἶναι τὸ κατακυβεύω, καθηδυπαθῶ, καθιπποτροφῶ κττ. τὰ ὅποια σησκίουν κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν κττ.

Σημ. Μεταβατικά τινὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβητα μόνον εἰς τινὰς ὀρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἑνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἑνεργ. ἀόριστον β'): *δύω τι* (=βυθίζω τι)—*δέδωκα* (=ἔχω βυθισθῆ) *ἔδυν* (=ἔδουθίσθην). *φύω τι* (=κάμνω νὰ φυτρώσῃ)—*πέφυκα* (=ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), *ἔφυν* (=ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). *ἴστημί τι* (=στήνω τι) — *ἔστηκα* (=στέκομαι), *ἔστην* (=ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). *ἐγείρω τινὰ* (=σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινὰ)—*ἐγρήγορα* (=εἶμαι ξύπνιος). *ὄλλυμι τινὰ* (=καταστρέφω τινὰ)—*ὄλωλα* (=ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). *πέιθω τινὰ* (=προσπαθῶ νὰ πείσω τινὰ)—*πέποιθα* (=εἶμαι πεπεισμένος).

§ 66. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 18), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου· *οἴομεθα ἄμεινον ἄν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες* (ἐνν. αὐτά) Ε.

2) ὅταν νοῆται περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποσον δύναται νὰ ἐξικνηται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις ἐχούσας γνωμικὸν χαρακτήρα· *πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει* (=τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθὸν τι οἰοῦνδῆποτε). *οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι* (=τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ε.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α'. Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 67. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Μὲ τιοῦτον δὲ ἀντικείμενον συντάσσονται

α') τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἐπίδρασιν* ἐπὶ τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεως αὐτοῦ· *οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. τίνει τὸ τόξον.* (Ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον *ἐπίδρασεως*)

β) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *δημιουργίαν* τινός, τὸ ὅποσον ὑπῆρχε, πρὸ τοῦ γίνῃ ἢ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαυνομένη ἐνέργεια· *ἔγραψεν ἐπιστολήν. ὤρυξε τάφρον.* (Ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον *ἀποτελέσματος*).

Πλεῖστα εἶναι τὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσόμενα ῥήματα καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι αὐτῶν, οὐ ἕνεκα δὲν δύνανται ταῦτα νὰ καταταχθῶν εἰς ὀρισμένης τάξεις.

2) **ἑσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Τοῦτο εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν σύστοιχον ἢ συνώνυμον τοῦ ῥήματος, παρὰ τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ἀντικείμενόν του, δηλοῖ δὲ ἀκριβῶς τὴν ἐντὸς τοῦ ῥήματος περιεχομένην πράξιν· οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν.

α') Μεῖ ἑσωτερικὸν ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰκισδῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἢ αἰτιατικῇ τοῦ ἑσωτερικοῦ ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ· Σωκράτης θυσίας ἔδνε μικράς. **Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν.** **Ξ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης.** Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἢ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν). Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πβ. χορεύει ὠραῖο χορὸ—ζῆ καλῇ ζωῇ—ἀρρώστησε μία μεγάλη ἀρρώστεια—χοιμάται ὕπνον βαθύν).

β') Τὸ ἑσωτερικὸν ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει ἀναγκασίαν τινὰ ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες· βάδιζε τὴν εὐθειαν (=τὴν εὐθειαν ὁδόν). παῖσον διπλῆν (=διπλῆν πληγῆν).

Ἄλλὰ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου ἑσωτερικοῦ ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ· μέγα δύναται (=μεγάλην δύναμιν δύναται). ἢ πόλις βραχεά ἠσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (=βραχεῖαν ἠδονῆν—μεγάλην ζημίαν). Δ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (=πολλὰς μηχανάς).

Σημ. α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προήλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς — α' καλά, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημ. β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μετ' αἰτιατικῆς ἑσωτερικοῦ ἀντικειμένου προήλθον ἰδιόρρυθμοὶ τινες ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλιν κττ. (=μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον, κττ. (=νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν Ὀλύμπια, Ἴσθμια κττ. (=νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.) κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπράν ἢ Ὀλυμπιακὴν νίκην κττ.

διώκειν δίκην (=ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ), εἰσιέναι δίκην (=ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφήν (=ὑπερασπίζεσθαι ὑπό-

θεοῖν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), *φεύγειν δίκην* (=δικάζομαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος) κατὰ τὸ *δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά*.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαιταν (=καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν, χάνειν δίκην τινὰ ἢ δίαιταν), *ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα* (=ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), *ὀφλισκάνειν μωρίαν* (=ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρὸν) κατὰ τὸ *ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς, κ.τ.τ.* (=καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπίνδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (=περὶ ἀναίρέσεως τῶν ν.) κατὰ τὸ *σπίνδεσθαι σπονδάς*.

ἐσιτῶν γάμους (=παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ *ἐσιτῶν πολυτελεῆ ἐστίασιν*.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (=εἰς τὸ ἐρωτώμενον) κατὰ τὸ *ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν* κλπ. (πβ. *μυρίζεις λιβανῆς*=μυρωδιά λιβανιοῦ. *πότε θὰ φᾶμε τὸ γάμο σου* (=τὸ τραπέζι τοῦ γάμου σου, κτ.).

β'. Μὲ γενικὴν.

§ 68. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς *μεμνηῆσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι* (τινος. Καθαρὰ γενικὴ). *ἄνθρωπος ὢν μέμνησθαι τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ*. Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά ὡς *φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν* κλπ. (τινος. Καθ. γεν.). *χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ*.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά ὡς *ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀντιποιεῖσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βροῖθαι, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν* κλπ. (τινος. Καθ. γεν.)—*σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι* κλπ. (τινος. Ἀφαιρετικὴ)· *πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν*. Πλ. *ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει*. Πλ. *ὄναιο τῶν τέκνων* (=νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). *δεῖ χρημάτων*. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται.Ξ.

Σημ. Τὰ ῥήματα *ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ* (=ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ β. *ἀγαπῶ* ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἀρκοῦμαι* συντάσσεται μετὰ δοτικῆς· *Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπερασμένοις* (=δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰ . . .). Δ.

4) τὰ αισθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικὰ ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπιεσθαι, δρᾶτεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος. Καθ. γεν.)· ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει. τῶν σιραιωιτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι. ὁ Ἄρφ. ἀντίχετο τοῦ δόρατος. Πλ.

Σημ. Τὸ δρᾶ συντάσσεται πάντοτε μὲ αἰτιατικὴν.

Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσεται καὶ τὸ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ τὸ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ πρόσωπόν τι ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι τις αἰσθάνεται ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποσον αἰσθάνεται τις ἢ ἀκούει, (ἦτοι λόγοι, βροχὴ, ἤχος κτ.). πθ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὅς—ἀλλὰ—πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικὰ ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν, κλπ. (τινός. Καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός. Ἐφαίρ.)· πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἄδρητος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. Ἑρ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικὰ ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος. Καθ. γεν.)· ὄζουσι πίτιης. Ἄρφ. μύρου πνεῖ. Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικὰ, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινος. Καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος. Ἐφαίρ.)· οἱ βάροβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθε σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης. Ἄρφ. ἔληξε τῆς θήρας (=ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι). Ε.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικὰ, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἠγεῖσθαι (τινος. Καθ. γεν.)· ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ. Πλ.

Σημ. Τὸ ῥῆμα κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν· οἱ Ἀθηναῖοι Σικωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικὰ, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαι (τινος. Ἐφαίρ.)· πᾶσα ἐπισιτήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται. Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος. Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικὰ, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέ-
Α. Τζατζάνου. Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης, ἔκδ. 1η 4

ναι, φῦναι (τινος. Ἐφαίρ.)· *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. πατρός εἰμι ἄγαθοῦ* (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα). Ὅμ. *μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες*. Πλ.

Μετὰ τῶν τοιούτων ῥημάτων δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως *ἐκ ἢ ἀπὸ* καὶ γενικῆς· *ἐκ θεῶν ἐγγόνει. Προκλῆς γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου*. Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς *πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠτῶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν* (τινός. Ἐφαίρ.)· *ἤθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν*. Ξ.

12) ῥήματα συντασσόμενα κανονικῶς μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος τι μόνον τοῦ ἀντικειμένου· *Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου* (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. *τῆς γῆς ἔτεμον* (= μέρος τῆς χώρας). Θ.

§ 69. Μετὰ γενικῆς συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων *ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ*, ὡς *ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκειῖσθαι, ὑπερκειῖσθαι, ὑπερέχειν* (τινός)· *οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι*. Ξ. *πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα*. Ξ. *ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων*. Πλ.

γ'. Μὲ δοτικὴν.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν) συντάσσονται (τὰ ῥήματα ἀπὸ τὰ ὅποια προσέρχεται ἡ ἐρώτησις *σὲ ποιόν; σὲ ποιοῦ; γὰρ ποιόν; γὰρ ποιοῦ; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιοῦ; ἦτοι*)

1) τὰ ῥήματα *πρέπειν, ἀρμόζειν* καὶ τὰ συνώνυμα· (καθ. δοτ.)· *προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρω ἢ ἱλικίῃ*. Πλ.

2) τὰ σημάζοντα προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς *πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν* (τινί. Καθ. δοτ.)—*ἀκολουθεῖν, ἔπεισθαι, διαδέχεσθαι, χρῆσθαι, διαλέγεσθαι, ὀμιλεῖν* (τινι. Ὀργαν. δοτ.)· *ὁμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις*. Ἰσ. *νόμοις ἔπεισθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὀμιλῶν καυτὸς ἐκβήσει σοφός*.

3) τὰ σημαίνοντα φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἀμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινι. Καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινι. Ὀργ. δοτ.)· ἀμυνῶ τῇ πατριδι. Δαίδαλος Μίνω ἐδούλευε. Ε. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. Πλ.

Σημ. Τὰ ῥήματα ὠφέλειν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λουιστελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν· Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας— Σωκράτης ἐλουιστελεῖ τοῖς συνδιατρίβουσιν. Ε. Ὅμοιος τὸ (ἐνεργητικόν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου· Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (=ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ σημαίνοντα ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, ἔοικέναι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί. Δοτ. ὄργαν.)· φιλοσόφῳ ἔοικας. Ε. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 71. Μετὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς ἢ τοπικῆς) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρὰ, περὶ, πρὸς, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμοιοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινι. Ὀργ. δοτ.) — ἐμμένειν, ἐπιπέθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑποκεῖσθαι (τινι. Τοπ. δοτ.)· ὁμοιοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει. Ε. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις. Πλ.

Δοτικὴ προσωπικὴ.

§ 72. Ἐκτὸς ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων μὲ δοτικὴν δύναται νὰ συντάσσεται καὶ πᾶν ῥῆμα οἰασθήποτε διαθέσεως, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ

1) ὁ κτήτωρ. Οὕτω συνήθως μετὰ τοῦ ῥήματος εἶναι ἢ γίνεσθαι· ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν (=ἀνάκτορα γιὰ τὸν Κῦρον—τοῦ Κύρου) Ε. (Δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ).

2) τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεταί τι· σιγάτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερσονήσῳ (=γιὰ

τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ). *μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προσεῖνται τῇ πόλει* (=ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) Δ. (Δοτικὴ προσωπικὴ *χαριστικὴ ἢ ἀνιχαριστικὴ*).

3) τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκεϊαν ἢ δυσαρέσκεϊαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται· τὶ ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος (ἔστιν=τί ὠραῖος ποῦ μοῦ εἶναι ὁ π.) Ε. *καί μοι μὴ θορυβήσητε* (=παρακαλῶ, μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ). Πλ. (πθ. νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί. μὴ μοῦ κρυύσῃς). (Δοτικὴ προσωπικὴ ἠθικὴ).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ, μετὰ τῆς ὁποίας συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος *βούλομαι ἢ ἐθέλω ἢ ἥδομαι ἢ ἀχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος*, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων· εἴ *σοι βουλομένῳ* ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρῆσομαι (=ἂν σὺ ἔχεις τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. ὑπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε *ἐξίεναι δτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ* εἶη (=ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτό). Ε.

4) τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει· τὶ γέρον γέροντι γλῶτταν ἠδίστην ἔχει, παῖς παιδί (=ἕνας γέρον σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.). (Δοτικὴ προσωπικὴ *τῆς ἀναφορᾶς ἢ τοῦ κρίνοντος προσώπου*).

Καὶ μετὰ τῆς τοιαύτης δοτικῆς δύναται νὰ συνάπτεται μετοχὴ, ἢ ὁποία δηλοῖ, ὑπὸ τίνα περίστασιν ἰσχύει τὶ τοπικῶς ἢ χρονικῶς· *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον* (=εἰσπλέοντι τινι=γιὰ ἕναν ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ). Θ. *ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις* (=ἀφότου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.). Ε.

5) τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς — *τέος* ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολ- λάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ· ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος (=πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν). Ε. *συνεκκοιτέα ἐστὶ σοι καὶ τὴν τρύγα* (=πρέπει σὺ νὰ πῆγς μαζί . . .). Ἄρφ. *ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται* (=ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψῃ ὁ Θ.). Ε. ἀληθές

ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων). (Δοτικὴ προσωπικὴ τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποῖα τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται *τινι*, κλπ. οὐ μεταμέλει *μοι* (= δὲν μετανοῶ ἐγώ). Πλ. ἐπειδὴ *παρασκευάστω τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι). Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α'. Μετὰ δύο αἰτιατικῶν.

§ 73. Μετὰ δύο ἀντικειμένων ἀμφοτέρων κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐρωτᾶν, αἰτεῖν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρῦπτειν· οὐ *τοῦτο ἐρωτῶ σε*. Ἄρφ. (πβ. αὐτὸ σὲ ρώτησα). *οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα* (= ἀπὸ κανένα ἐγὼ δέν). Πλ. *Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημ. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι παρὰ τινος καὶ ἀποστρεφῖν τινά τινος· οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπεστέρηκεν. Δ.

2) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν· *διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν*. Ξ. (πβ. σὲ μαθαίνει γράμματα). *τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκαν τοὺς Ἀθηναίους*. Θ.

3) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐνδύειν ἢ ἐκδύειν· ὁ πάππος *τὸν Κῦρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσε*. Ξ. (πβ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ῥοῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτός τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον (§ 67, 2)· *ἕκαστον ὑμῶν εὐηρογέτου τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν*. Πλ. *οὐδὲ κακὰ πολλὰ ἔοργεν Τρωῶς*. Ὅμ.

Ὅστω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα *δραῖν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν—ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι, ἀγαθὸν ἢ κακόν)*· οἱ ὑποκρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις *τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους*. Ξ.

§ 74. Μετὰ δύο αἰτιατικῶν συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἢ ἑτέρα τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἑτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις

μετατραπή εις παθητικήν· *τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ*. Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν. Ε. (Π6. ἡ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται — πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε). (π6. § 10, 2 καὶ 3).

Σημ. Ὁ ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων *αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν*· ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἶωθε τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν. (π6. § 10, 4, Σημ. Π6. τὸν Πέτρον τὸν σπουδάζον γιαιρό).

β'. Μετὰ αἰτιατικῆς καὶ γενικῆς.

§ 75. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα *εστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν*, κ.τ.τ. *τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἰστία*. Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε. Αἰσχ.

2) τὰ σημαίνοντα ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι· *ὕμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν*. Πλ. μάθε μου καὶ τάδε.

3) τὰ σημαίνοντα πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν κ.τ.τ. *ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντιαν* (= ἀπὸ τῆν ζώνην τὸν Ὀ.) Ε. *ἄρει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον*. Ε. *Οἱ Ἡλεῖοι τοὺς Δακεδαιμονίους ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος*. Ε. Ἴδὲ καὶ § 73, 1, Σημ.

4) τὰ σημαίνοντα ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν, κ.τ.τ. ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ὁ ἐπὶ τῶν τοιούτων δὲ ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν· *ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν* (= μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ὁ αντιφ. *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγαθ'* οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἤξιωσαν. Ἴσ.

5) τὰ σημαίνοντα ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίρειν, ὀργίζεσθαι κ.λ.π. καὶ τὰ δικαστικά καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιασθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ὁ ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν· *ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου* (= διὰ τὸν πλοῦτον) Ε. *πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου*. Πλ. *διώξομαί σε δειλίας*. Ὁ Ἄρφ. *Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο*. Πλ.

Σημ. Μετά γενικῆς τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα **φεύγω** καὶ **ἄλισκομαι** ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας· **ἀσεβείας φεύγω** ὑπὸ Μελήτου (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσεβείαν) Πλ. **ἐάλω κλοπῆς** (=κατεδικάσθη διὰ . . .) Δ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ **φεύγω τινός**, **ἄλισκομαί τινος** λέγεται καὶ **κρίνομαι θανάτου** (=δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§ 76. Μετὰ αἰτιατικῆς καὶ γενικῆς συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων τῶν συντασσόμενων μετὰ γενικῆς, ὡς **ἀπό, ἐκ, πρό**, προπάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως **κατά**, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ. ἀποτρέπει **με τούτου**. Πλ. **προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἰππέας**. Ε. οἱ Ἀθηναῖοι **Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν** (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ε.

γ'. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 77. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα **λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν** καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν· **πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ**. Πλ. ἡ **μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά**. **τίνα ἀντιτάξεις τῷδε**; **Αἰσχ.**

2) τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν· **ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ**. Ε. **κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνω**. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν **Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι**. Θ.

§ 78. Μετ' αἰτιατικῆς καὶ δοτικῆς συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων συντασσόμενων μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ σύνθετα μετὰ τῆς **ἐν ἢ σύν**· αἱ ἡδοῖαι οὔτε **εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσιν**. Ε. **ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο**. Θ.

δ'. Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 79. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα **μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδίδόναι, μεταλαμβάνειν** καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν· **μετῃσχήκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων**. Ε. **χρὴ τοῦ βάρους μεταδίδόναι τοῖς φίλοις**. Ε.

2) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σηµασίας τοῦ ἀρεῖσθαι τι εἰς τινα ἐκ φθόνου· τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ. Δ. μή μοι φθορήσης τοῦ μαθήματος. Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν· τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι. τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινος = προτείνει, εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσαιτε. Πλ. τιμᾶται μοι ὁ ἀγὴρ θανάτου. Πλ.

β'. Τὰ μέσα ῥήματα.

§ 80. Τὰ μέσα ῥήματα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον καὶ ἐνδιαφέρεται αὐτό. Κατὰ δὲ τὴν ἰδιαιτέραν των σηµασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται

1) μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου ἐπιστρέφει κατ' εὐθείαν εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι, κ.τ.τ.

Ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἑμαυτόν· ὀπλίζεσθε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς.

Σημ. α') Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν οὐχὶ σπανίως λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα (= ἔρριψθησαν εἰς) Θ.

β') Πολλάκις καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθῆς ῥῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονιώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια· ἑαυτὸν ἀποκρούσεται ὁ ποιητής. (πδ. νίβεται—καί—νίβεται μόνος του. Χτενίζεται—καί—χτενίζεται μόνη τῆς).

γ') Ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς τι μόνον μέρος τοῦ ὅλου ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται διὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικειμένου τοῦ μέσου ῥήματος· ἐνίματο χεῖρας· (πδ. ἐπλύθηκε—καί—ἐπλυνε τὰ χεῖρα του).

2) μέσα πλάγια, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου ἐπιστρέφουσαν πλάγιως, ἤτοι ἐμμέσως εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον. Τὰ μέσα πλάγια ὑποδιαίρουσιν εἰς

α') μέσα διάμεσα. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ τι εἰς ἑαυτὸ ἢ δι' ἑαυτὸ ἢ εἰς τι τῶν ἑαυτοῦ **διὰ μέσου ἄλλου**· οἰκοδομεῖσθαι οἰκίαν (=οἰκοδομεῖν οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων) Ξ. Πανσανίας τράπεζαν περσικὴν **παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ παρέθετον εἰς αὐτόν). Θ. ὁ πατήρ τοὺς παῖδας **παιδεύεται** (=ἐκπαιδεύει διὰ τῶν διδασκάλων).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται **τίθεσθαι** ἢ **γράφεσθαι νόμους** (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται **τιθέναι** ἢ **γράφειν νόμους**· ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους **ἔθηκε** ἢ **ἔγραψε**—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους **ἔθεντο** ἢ **ἔγράψαντο**.

Σημ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα ἀντὶ τοῦ μέσου διαμέσου· Δύσανδρος τὰς ναῦς **ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνιτῶν ἐπεσκευάζε. πβ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στό κουρεῖο κλπ.).

β') μέσα ἀλληλοπαθῆ. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα ἐνεργοῦν ἀμοιβαίως κάτι τι εἰς ἑαυτὰ ἢ εἰς τι πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου μετέχουν ἀπὸ κοινοῦ. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν· φιλοῦνται, μισοῦνται (=φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους)· συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ. **διενείμαντο** τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων (=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμεύρασαν ἀναμεταξύ των) Πλ.

Σημ. Ἀντὶ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥήμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν· οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον **ἀλλήλους**. Θ. φθονοῦντες **ἑαυτοῖς** μισοῦσιν **ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλοκτονοῦσιν** (=κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (πβ. ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον—ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον—ἀλληλοὑποστηρίζονται).

γ') μέσα δυναμικά. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἦτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του, ἐνεργεῖ τι· **λύομαι αἰχμάλωτον** (=ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέ-**

χομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁπλοίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Ὄττω πολιτεύω (= εἶμαι πολίτης)— πολιτεύομαι (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας). πρεσβεύω (=εἶμαι πρεσβευτής)—πρεσβεύομαι (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής). (πβ. νῦν : προμηθεύομαι τρόφιμα, δανείζομαι χρήματα, συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, κλπ.).

Συνηθέστατον μέσον δυναμικὸν ῥήμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷα ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην, κ.τ.τ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κ.τ.τ.

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ἔπως π. χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἐλλὰ

ἄρχω λόγον=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—ἄρχομαι τοῦ λόγου = ἀρχίζω τὸν λόγον μου. (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου).

μισθῶ τι = δίδω τι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω τι εἰς ἄλλον — μισθοῦμαί τι = λαμβάνω τι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω τι πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν.

ποιῶ τινα δοῦλον = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἷτιος νὰ γίνῃ τις δοῦλος ἄλλου—ποιοῦμαί τινα δοῦλον=καθιστῶ τινα δοῦλον μου, ὑποδουλώνω τινα (εἰς τὸν ἐαυτὸν μου). πβ. ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκὸς ἄρχειν με λόγου (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος)—τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε (=ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς). Ε.

Σημ. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἑνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥήμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων. πβ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθῆς = παρασκευάζω ἑμαυτὸν, ἐτοιμάζομαι)—παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν=ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.). οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διαμέσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄοριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὅποτον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθὺ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥήμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος. πθ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (=ἔσωσα τὸν ἑαυτὸν του)—σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσαμην τὴν οὐσίαν (=ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλα μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθην εἰς τὸ πέλαιος, ὠπλιόσμεν ἢ ὠπλίσθην. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθη κλπ. (*Ἡ τελευταία αὕτη χρήσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος: ἐλούσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθη κλπ.).

γ'. Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§ 81. 1) Τὰ παθητικὰ ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πᾶσχει τι ὑπὸ ἄλλου.

2) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἷτιον**. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

α') διὰ τῆς ὑπὸ καὶ γενικῆς ἢ σπανιώτερον διὰ τῆς ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικῆς: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (=ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα. Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κἀγαθὸς ἐπινομάζετο. Ξ.

β) διὰ δοτικῆς προσωπικῆς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου: ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται = ὑπὸ τοῦ Θ. Ἴδὲ § 72, 5).

§ 82. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων, κυρίως μὲν τῶν συντασσομένων μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 67, 1), σπανίως δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ἢ ἐξ ἀμεταβάτων.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας—οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν)—οἱ Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον)—οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. Θ.

§ 83. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 73 κ.ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἂν μὲν τὸ διπτῶτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 74), τότε ἀμφότερα αἰ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου· (Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθὸς ἐπωνομάζετο. Ε.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ) παραμένει· (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν)—ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου)—αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει)—αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν. Ε.

Σημ. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἐξ ἐνεργητικοῦ ἔχοντος ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον· (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον)—οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται. Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω, ἀποτέμνω, ἐκκόπτω (τινὸς τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινὶ τι) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεσθαι οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν· (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς)—οἱ στρατηγοὶ ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς. Ε. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν)—οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 84. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβητικῶν ῥημάτων ὡς παθητικῶν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβητον·

ἀποκτείνω τινά—ἀποθνήσκω (=φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινά—φεύγω (=καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (=ἐξορίζω) τινά—ἐκπίπτω (=ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (=ἐπαινῶ) τινα—εὖ ἀκούω (=ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινα—εὖ πάσχω (=εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημ. Τοῦ ῥ. *αἰρῶ* (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικόν εἶναι τὸ *ἀλί-σκομαι* (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου *αἰροῦμαι* (= ἐκ-λέγω) τινὰ παθητικόν εἶναι πάλιν τὸ *αἰροῦμαι* (=ἐκλέγομαι) ὑπό τινος· Ἀθηναῖοι *αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν—Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθη-ναίων στρατηγός.*

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ ῥήματος *γίγνομαι, τυγ-χάνω, λαμβάνω, ἔχω* κ.τ.τ. καὶ συνωνύμου πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ· *μισῶ τινα—(μισοῦμαι καὶ) μισητός γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.*

θεραπεύω τινα — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος.

ζημιῶ τινα—(ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος.
(Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ πα-θητικὸν *ἀποθετικῶν* ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως· *αἰδοῦμαι* (=ἐντρέπομαι) *τινα—αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.*

αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) *τινα — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμ-βάνω ὑπό τινος.* (πδ. *ἐπιθυμῶ — γίνομαι ἐπιθυμητός. συγ-χωρῶ — λαβαίνω συγχώρεσι. παρηγορῶ — ἔχω παρηγοριά. περι-ποιοῦμαι—εὐρίσκω περιποίησι).*

Σημ. Τοῦ *δίκην λαμβάνω παρὰ τινος* (=τιμωρῶ τινα) παθητικόν εἶναι τὸ *δίκην δίδωμί τινι* (=τιμωροῦμαι ὑπό τινος)· οἱ τοὺς νόμους πα-ραβαίνοντες *δίκην δίδασιν* (=τιμωροῦνται).

δ'. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 85. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐ-ρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν)· *ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σω-φρονῶ, εὐδαιμονῶ* κλπ.

Σημ. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα κυρίως εἶναι ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ **τῆδε** (=ἔδω), **ταύτη** (=αὐτοῦ), **ἐκεῖνη** (=ἐκεῖ), **ἄλλη** (=ἄλλου), **ἧ** (=ἔπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς **Πανάκτω**, **Βραυρωῶνι**, **Ἐλευσῖνι**, **Ραμνοῦντι** κλπ. **σιήλας** **σιῆσαι** Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἴσθμοῖ καὶ **Ἀθήναις** ἐν πόλει (=καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει). Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε **Μαραθῶνι** καὶ **Σαλαμῖνι** καὶ **Πλαταιαῖς**. Πλ. ἐνίκησε Ἴσθμοῖ καὶ **Νεμέᾳ** (=ἐν Νεμέᾳ). Δυσ.

2) χρόνον ὀρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει τι (ποιὰ ἡμέρα; ποιόν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων δηλούντων χρόνον καὶ ὀνομάτων ἐσρτῶν ταύτη **τῇ ἡμέρᾳ**, **ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ**, **τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ**, **τῆδε τῇ νυκτί**, **τῷ ἐπιόντι μηνί**, **τῷ ἐπιόντι ἔτει**, **τῷ ὑστέρῳ ἔτει** κλπ.—**Παναθηναίοις**, **Διονυσίοις**, **Ἐλευσινίοις**, **Ἀπατουρίοις**, **Θεσμοφορίοις** κλπ. (=εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων κλπ.)· **ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί**, **Θαργηλίοις**, **νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμᾶς** (=τὸν τρίτον μῆνα εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θαργηλίων) Δυσ. **Δίχας ταῖς γυμνοπαιδείαις** τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαιμόνι ξένους ἐδείπνιζε (=εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ε.

II. ἡ ὄργανικὴ δοτικὴ (§ 29, 8)

1) τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελεῖται τι· Ἰπποκράτης **τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε (=μέ τὴν β.). Πλ. οὐδεὶς ἔπαινον **ἡδοναῖς** ἐκτίησατο (=μέ ἡδονάς).

2) συνοδείαν, ἧται τὸ συνοδεῦον τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· Ἀλκιβιάδης **κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν** (=μέ εἴκοσι πλοῖα) Ε.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π. χ. **μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν** (=μαζὶ με τοὺς ἀνδρας, μαζὶ με τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον· **δρόμῳ** ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. Ἡρ. (πβ. ἡρθε **τρέχοντιας**).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς φράσεις **τῆδε**, **ταύτη** (=ἔτσι), **τῷδε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ**, **οὐδενὶ τρόπῳ**, **σιγῇ**, **σιωπῇ**, **κραυγῇ**, **βίᾳ**, **σπουδῇ**, **παντὶ σθένει**, **πάσῃ τέχνῃ** κλπ.

4) αἰτίαν* λιμῶ ἀπέθανον (= ἕνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν)
Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (=
διὰ τὰ γεγενημένα) Ε.

5) πόσον, ἦτοι μέτρον ἢ διαφορὰν· πολλῶ μεῖζόν ἐστιν
(=κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς
Ταρσοὺς ἀφίκετο. Ε.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 72.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 90. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλείστα εἶναι κυρίως πλάγιοι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὅποια
λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς. πθ. δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν
ταχίστην (= τάχιστα) — αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτη, ἄλλη
(= ἄλλαχοῦ) κλπ. Ἰδὲ § 87 κ. ε.

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς.
Οὕτω π. χ.

α') τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν
τοῦ ἐκτὸς τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς· συγγενεῖς καὶ ἄλλως
εὐμενεῖς. Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καὶ ἢ σπανιώτερον ἄλλως τε σημαίνει
καὶ μάλιστα· πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι ἄλλως τε
κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη. Δ.

β') τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς
ἰσοδυναμούσας μὲ ἀρνητικὰς σημαίνει πλέον, πιά· τίς αὐτῷ ἔτι
τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον). Ε.

Σημ. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕπω· οὕπω
καιρός (εἶσι=δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός. Οὐκέτι καιρός=δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ') τὸ μάλιστα (=παρὰ πολὺ, πρὸ πάντων) μετ' ἀριθμητικῶν
σημαίνει περίπου· Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους μάλ-
ιστα τεσσαράκοντα. (πθ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ') τὸ πολλάκις (=πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), ἵνα
μή, μή, σημαίνει τυχόν, ἴσως· εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχί-
κατε τῷ τοιοῦτῳ. Πλ.

ε') τὸ ποτέ (=μιά φορά, κάποτε) εὐρισκόμενον κατόπιν ἐρω-

Α. Τζαριτζάνου. Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης, ἔκδ. 1η 5

τηματικῆς λέξεως σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν· *Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους* (=μὲ ποιούς ἄραγε λόγους) **Ξ. τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο**; (=σάν τί). Πλ. Ἰδὲ § 51, 1.

ζ') τὸ **τάχιστα** (=πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς· οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, *ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καθηρέθη* (=εὐθύς ὡς) **Ξ**.

ζ') τὸ ἐπίρρημα ὡς ἀρχῆθεν δεικτικόν (=οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (=ὅπως) 1) μετὰ ὑπερθετικῶν ἐπιθέτων ἢ ἐπιρρημάτων σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν· ὡς πλεῖστος (=ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος). ὡς τάχιστα (=ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα). 2) εἰς ἀναφωνήσεις ἐκφραζούσας θαυμασμόν σημαίνει πόσον, τί ὡς καλός μοι ὁ πάππος! (=πόσον ὠραῖος, τί ὠραῖος) **Ξ**.

Σημ. α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆν σημασίαν, (μὲ τὴν ὁποῖαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ), διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὥς ἢ ὡς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (=καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (=οὐδὲ ἔτσι, μῦθον τοῦτο δέν)· οὐδ' ὡς ὠργίζετο. **Ξ**.

Σημ. β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (=ὅτι, πῶς), ἢ χρονικός (= ὅτε, ἀφοῦ) ἢ αἰτιολογικός (= διότι) ἢ τελικός (=ἵνα) ἢ συμπερασματικός (=ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς, ἢ μετὰ ἀριθμητικοῦ καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε· κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμῳγενῆ. **Ξ**. ὀπίστας εἶχεν ὡς πεντακοσίους. **Ξ**.

Σημ. γ'. Ἰδὲ καὶ § 38, 1, β'.

3. Αἱ προθέσεις ¹.

§ 91. α'. Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πβ. σύνθετα ῥήματα ἀνατείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιορέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου· μέλανες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (=ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (=ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἢ πρόθεσις πρὸς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (=προσέτι δέ)· ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δι-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

καιον. Πλ. (πβ. *ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι—πήγαινε, κι' ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ*=κατόπιν).

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρήσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἢ ἰδιαίτερα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 87 κ. ἐ.). πβ. *νέοι ἔχον πεμπόβολα χερσίν* (Ἰλ. Α. 463)—*στέμματα ἔχον ἐν χερσίν* (Α, 373). *κνίσση οὐρανὸν ἵκεν* (Α, 317) — *Ὀδυσσεὺς ἐς Χρυσήν ἵκανε* (Α, 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, (ἄνευ δηλαδὴ τοῦ *ἐστί*, ἢ *εἰσὶ* ἢ *ἦν* ἢ *ἦσαν* ἢ ἄλλου τινὸς ῥήματος), μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιθασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν τονισμόν αὐτῶν ὡς ἐπιρρημάτων· *πάρα* πολλὰ ἐκάστω (= *ἀρέσει*). *οὐ γὰρ τις μετὰ τοῖος ἀνῆρ, οἷος Ὀδυσσεύς* (= *μέτεστι*, ὑπάρχει μεταξύ). *οὐ οἱ ἐνὶ φρένες* (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες). Ὅμ. *ἄνα ἐξ ἐδράνων* (= *ἀνάστηθι*) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὅμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλονται πολλάκις μετὰ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος μία ἢ περισσώτεραι λέξεις (*ἐκ* δὲ καὶ αὐτοὶ *βαῖνον*) ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει· *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν* (= *παρετίθει*, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην* *κάτα* (= *κατὰ τὴν Ἰθάκην*) Ὅμ.

Σημ. α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (*ἐκ* δ' *ἄγαγε*—*ἐξήγαγε* δέ, *κατ' ἄρ* *ἔξετο*—*καθέξετο* ἄρα), ὠνομάσθη *τμησις*, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη, ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὅμοίως ἢ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται, καὶ ὁ ἀναβιθασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων ὠνομάσθη *ἀναστροφὴ* (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

1. Ἐκ τούτου τοῦ *ἐν*, ἀρχικοῦ πληρεστεροῦ τύπου τῆς προθέσεως *ἐν* (= ἐντός), προήλθε τὸ νεοελληνικὸν (*ἐν*αι) *εἶν*αι· πβ. *οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ* οὐδὲ *Ἑλλην* κλπ. Ἰδὲ καὶ 54, 1, Σημ. γ'.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μό-
νον ἢ προθέσει *περὶ ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι* οὐδὲν εἰδῶς (= *περὶ ἀν-
δρείας*) Πλ.

Σημ. β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε
εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ
ἄνευ τοῦτου *ἐνεκα* ὧν *ἄνευ*.

§ 92. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας
τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ αὐτῶν ἀπὸ ἐπιρρημάτων (ἦτοι
αὐτοτελῶν λέξεων προσδιορισουσῶν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτά-
σεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μῦθια προτασσόμενα τῶν πλα-
γίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦντα διαφόρους ἐπιρρη-
ματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιοῦτων ἐπιρρη-
μάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔνοιαν, ὁπότε ταῦτα ἀπέβαλλον
τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν. πθ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (*Πάτροκλος*) *Βρι-
σηίδα*—*ἐξήγαγε Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα. καὶ ἄρ ἐξετο*—
ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέξετο. (πθ. δὲν τὸν εἶδα *ξανά*—δὲν τὸν *ξανα-
εἶδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν
ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτω εἰς τινα πρότασιν, ὡς π. χ. *ἐκ δὲ
Χρυσῆς νηὸς βῆ* (Α, 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις *ἐκ* (= *ἔξω*), ἢ
ὁτοία ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (= *ἔβη*), νὰ
νομισθῆ ὡς συνδεσμένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν
νηὸς (= *ἀπὸ τὴν ναῦν*), ἀφοῦ καὶ αὕτη εἶναι ὡς ἐπιρρηματικὸς
προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ
αὕτη, ἦτοι ἢ ἀνωτέρω πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσόμενη
ἔχι μόνον οὕτω· *Χρυσῆς ἐκ βῆ νηὸς* (= ἢ Χ. *ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ
τὸ πλοῖον*), ἀλλὰ καὶ οὕτω· *Χρυσῆς ἐκ νηὸς βῆ* (= ἢ Χ. *ἔξω
ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε*). Ἄλλ' οὕτω ἢ λέξις *ἐκ* παύει νὰ εἶναι
αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως
ἐκφράζει πλεόν αὕτη οὐχὶ μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρε-
τικῆς) *νηὸς*.

§ 93. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ
περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας
σημασίας τῆς καὶ ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ
ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. Τοῦτο ἐν
συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μορφότοι	αντι	ἀπέναντι· ἄντις γιά· γιά.		
	ἀπό ἐκ, ἐξ	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ. ἀπό μέσα ἀπό, ἀπό· εὐθύς μετά· ἕνεκα. ἐμπρός ἀπό· πρὶν ἀ- πό· ὑπέρ, γιά.		
	πρὸ			
Μορφοί	ἐν	· · · · ·	ἐντός, μέσα εἰς· μέ.	
	σύν, ξύν	· · · · ·	μαζὶ μέ, μέ.	
	εἰς	· · · · ·		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
Δίπτοι	ἀνά	· · · · ·	(ἐπάνω εἰς) ¹ .	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατά. (διά μέσου) ¹ . ἕνεκα, γιά.
	διὰ	διὰ μέσου· κατά τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕ- στερ ² ἀπό· μέ.	· · · · ·	καθ' ὄλην τὴν ἔκτα- σιν· καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σύμφωνα μέ. ἐπάνω ἀπό, πέραν ἀπό· περισσότερο ἀπό.
	κατὰ	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ, γιά.	· · · · ·	
Τρίπτοι	ὑπέρ	ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν γιά· σχετικῶς μέ.	· · · · ·	
	ἀμφι	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ) ¹ . ἕ- νεκα· γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσχυε.
	ἐπὶ	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· ἐπὶ τὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου διευθύνσεως).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κα- τότιν· ἐκτός ἀπό· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινή- σεως)· διαρκῶς ἐπὶ· πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
Τρίπτοι	μετὰ	(μεταξὺ) ¹ . μαζὶ μέ, μέ.	(μεταξὺ) ¹ .	(μεταξὺ) ¹ . ὕστερ ² ἀπό.
	παρὰ	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ) ¹ . ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατά μῆκος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς ἐναντίον, κατά πα- ράθασιν· πλὴν, παρὰ.
	περὶ	(γύρω ἀπὸ) ¹ . σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχε- τικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπὸ· περίπου· κατὰ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
Τρίπτοι	πρὸς	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος, πρὸς ἐναντίον, μέ· σχε- τικῶς μέ, ὡς πρὸς γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ	ὑποκάτω ἀπὸ· ἕνε- κα, ἀπὸ· ἐν συνο- δείᾳ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλε- ψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.

¹. Χρήσις ποιητικὴ ἢ μᾶλλον ποιητικὴ.

§ 94. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης τῶν προθέσεων εἶναι αἱ ἐξῆς·

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πβ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί).

1. Μετ' αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς=πέριξ, γύρω ἀπὸ· ἄμφι πῦρ ἐκάθηντο. Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον=οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του. β') χρονικῶς = περίπου, κατὰ ἄμφι μέσας νύκτας. Ξ. γ') μεταφορικῶς=περίπου, ἴσαμε' ἄμφι τὰ πενήκοντα ἔτη. Θ.

2. Μετὰ γενικῆς· (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς)· μεταφορικῶς=σχετικῶς μέ, γιά· ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (=ἄμφι τούτων, ἃ εἶχον=περὶ τούτων κ.λ.π.) Ξ.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον. α') τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπὸ· Ἀχαιοὶ ἕστασαν ἄμφι Μενoitιάδῃ. Ὅμ. β') μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά. ἄμφ' ἐμοὶ στένει (= γιά μέ) Σοφ. ἦ = σχετικῶς μέ, γιά· ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται. Ἡρ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἄμφιθάλασσοις), ἦ=πέριξ (ἄμφιέννυμι).

II. Ἄνά (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω. πβ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μετ' αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς· ὄκουν ἀνά τὰ ὄρη. Ξ. ἦ=πρὸς τὰ ἄνω· ἀνά τὸν ποταμὸν ἔπλεον (=ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ). β') χρονικῶς=(καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ· ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον. Ἡρ. γ') μεταφορικῶς· ἀνά κράτος (=μέ ὅλην τὴν δύναμιν)—ἀνά λόγον (=κατ' ἀναλογίαν)—ἀνά πέντε (=πέντε πέντε, ἀπὸ πέντε).

2. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς ἢ ὀργανικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς=ἐπάνω εἰς· χρυσέω ἀνά σκίπτρω. Ὅμ. ἤξει ἀνά νηυσί. Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναδιώσκομαι).

III. Ἄντι. Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· πρ. Ὅμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς=ἀπέναντι· εἰστήκεσαν **ἀντι τῶν πιτύων**. Ξ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσην ἀντικαταστάσεως =στὸν τόπο τοῦ, ἀντὶς γιὰ ἐβασίλευεν **ἀντ' ἐκείνου**. Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προηγεῖτο τὸ ἥδιον **ἀντι τοῦ βελτίστου**. Ξ. ἢ ὁμοιότητος=σάν· **ἀντι κυνὸς εἰ φύλαξ**. Ξ. ἢ αἰτίας=γιά· ὠφελῶ αὐτὸν **ἀνθ' ὧν** (= ἀντὶ τούτων, ἄ) εὐ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου (=γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (**ἀντιπαρατάσσομαι**) σημαίνει ἐναντίον (**ἀντιλέγω**), ἐπίσης, ὁμοίως (**ἀντιδίδωμι**).

IV. Ἐπό. Ἐρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό; ἀπό· πβ. ἄπω. (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς)· α') τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν;): **Κῦρος ὤρμητο ἀπὸ Σάρδεων**. Ξ. τοὺς νείεις οἱ πατέρες **ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων** εἴργουσιν. Ξ. β') χρονικῶς (ἀπὸ πότε;): ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου. Ξ. ἀφ' οὗ (=ἀφ' ὅτου). γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσην καταγωγῆς (ἐμμέσου)· γεγὼνὸς **ἀπὸ Δημαράτου**. Ξ. ἢ ὕλης· εἴματα **ἀπὸ ξύλου** πεποιημένα (=ἀπὸ ξύλου) Ἐρ. ἢ αἰτίας=ἀπό, γιά· **ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος** ἐπληρέθη (πβ. § 88, 3)· ἢ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου=μέ· στρατευμα συνέλεξε **ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων**. Ξ. **ἀπὸ στόματος** λέγω τι. Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά. Ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' **ἀπὸ τῆς πρότερον ξυμβάσεως**. Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι) καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι), λαμβάνει καὶ διαφόρους ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (=ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀποφοιτῶ (=παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (=οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἐρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο χωριστά. πβ. δι-ς.

1. Μετ' αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς=διὰ μέσου τοῦ, κατά τὴν διάρκειαν τοῦ· βῆ **διὰ δώματα**. θεῖός μοι ἦλθεν ὄνειρος **ἀμβροσίην διὰ νύκτα**. Ὀμ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσην αἰτίας=ἐνεκα, γιά· **Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν** ἠραγκάζετο Μίνω δουλεύειν. Ξ. **τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον** ἀγαθοὶ γεγόνασι; (=ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς=διὰ μέσον· ἐξελαύνει διὰ τῆς **Συρίας**. Ε. β') χρονικῶς=κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διὰ νυκτός. Θ. διὰ παντός τοῦ βίου. Ε. ἦ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ ἀρχαῖον εἰαῖρον διὰ χρόνου εἶδεν. Ε. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ ὄργάνου=μέ· δι' ἐρμηνέως διελέγετο. Ε. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν. Ε. ἦ τοῦ τρόπου=μέ· διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ διὰ μέσον (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἐς. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς=ἐν-ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ=ἐκς).

Μετὰ αἰτιατικῆς μόνον· α') τοπικῶς πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός=εἰς· Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν. Θ. Οὕτω καὶ: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (=εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκῶν κλπ.) Δ. ἦ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως· ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλιαν. Ε. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ε. β') χρονικῶς = μέχρι· εἰς τὴν ὕστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρι ἐμοῦ, ἤτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς=σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ· εἰς πάντα πρῶτος. Πλ. ἦ σκοποῦ=γιά, σέ· εἰς συμβουλὴν παρεκάλεσαν ἡμᾶς. Πλ. ἦ ὄριον ἀριθμητικοῦ=ἐν συνόλῳ, ὅλο ὅλο· εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους. Ε.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημ. Περὶ τῆς ἰδιορρήθμου συντάξεως εἰς Ἄδου (=στὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (=εἰς τὸ δάσκαλο, εἰς τὸ σχολεῖτο) κ. τ. τ. ἰδὲ κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἔνι, § 91, 1). Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντός ὀρισμένης περιοχῆς).

Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς) μόνον· α') τοπικῶς=εἰς, σέ, μεταξύ· ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς. Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (=ἀνάμεσα ἀπὸ) Ε. β') χρονικῶς=ἐντός, σέ· ἐν τρισὶν ἡμέραις. Ε. ἐν

ταῖς σπονδαῖς (=ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) **Ξ. γ')** μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον· οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν. Πλ. ἢ τοῦ πλησίον=παρά· πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ **Εὐξείνῳ πόντῳ** (=εἰς τὰ παράλια τοῦ) **Ξ. ἢ** τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου=μέ· οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖοις. **Ξ. ἐν τάχει** (=μέ ταχύτητα, ταχέως) ἢ συμφωνίας=κατά· ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (=σύμφωνα με) Ἰσ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμδαίνω) σημαίνει μέ· (ἔμψυχος=μέ ψυχῆν, ἐμμελής=μέ μέλος), πολὺ, ἐντελῶς (ἔμπλεω;).

Σημ. Εἰς φράσεις οἱαὶ ἐν Ἀσκληπιῷ, ἐν Ἄδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοιχοῦς τούτων εἰς Ἄδου, ἐς τοῦ Κλεομένου, εἰς διδασκάλου κατὰ τινὰς ἢ γενικῆ εἶναι (καθαρὰ γενικῆ) τοῦ ὄλου, δηλοῦσα περιοχὴν (ἐν Ἄδου=ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου). Πιθανώτερον ὁμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον· ἐν Ἀσκληπιῷ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιῷ. ἐς τοῦ Κλεομένου = ἐς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένου. (πβ. πέρασε τῆ βραδυά του στοῦ Πέτρου—πάω στοῦ θείου μου=εἰς τὸ σπίτι τοῦ....)

VIII. ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ· (Ἀντίθ. εἰς. Ἰδὲ καὶ ἀπό).

Μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) μόνον· α') τοπικῶς=ἀπὸ (μέσα ἀπὸ)· τὰ ἐκ γῆς φνόμενα. **Ξ. β')** χρονικῶς συνήθως εἰς δῆλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς· οἱ ἐξ Ἑρακλέους (=οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.) ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου=ἀπὸ, μέ· ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων. **Ξ. ἢ** τοῦ τρόπου=μέ· πάτριον ἡμῶν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (=μέ τοὺς κόπους) **Θ. ἐκ παντὸς τρόπου** (=μέ). **Λυσ. ἐκ δόλου** (=μέ δ.) **Σοφ. ἢ αἰτίας=ἀπὸ, ἔνεκα· ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως** πολλαὶ ἀπέχθειά μοι γέγονασι. Πλ. (Ἰδὲ καὶ § 81, 2, α') ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά· ἐκ τῶν ἔργων χορὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν. **Δ.**

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (Ἀντίθ. ὑπό).

1. Μετ' αἰτιατικῆς α') τοπικῶς ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς· ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον. **Ξ.** Καὶ μέ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως· τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (=εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) **Ξ. β')** χρονικῶς=κατὰ τὴν διάρκειαν· ἐπὶ δέκα

ἐτη. ἐπὶ πολλὸν χρόνον. Θ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον ἤλθον ἐπὶ **τινα** τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι (= πρὸς **τινα**) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ **Λυδοῦς** (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά' τοὺς στρατηγούς ἐπὶ **δεῖπνον** ἐκάλεσε. φρούρανα συνέλεγον ἐπὶ **πύρ** (= γιά' φωτιά) Ξ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαράς): α') τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς ἤλανεν ἐφ' **ἄρματος**. Ξ. τὰ ἐπὶ **Θράκης** χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ περάλια τῆς Θ.) β') χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου ἐπὶ τῶν **τριακότα** (τυράννων). Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= εἰς τὰ χρόνια μας, εἰς τὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πδ. ἐπὶ Ὀθωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας). γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἐπιστάσεως: ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν. ἢ τοῦ πλησίον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων. Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά' ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ **Ἰωνίας** (= γιά' τὴν Ἰωνίαν). ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό' ἐτάχθησαν ἐπὶ **τετάρων** (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες τέσσαρες) Ξ.

3. Μετὰ δοτικῆς (καθαράς ἢ τοπικῆς ἢ ὀργανικῆς): α') τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ **Ἰσθμῷ** τῆς **Παλλήνης**. Θ. β') χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ. Ξ. ἐπὶ **τούτοις** Ξενοφῶν εἶπε. Ξ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ (βλως) πλησίον ἐπὶ τῷ **Εὐφράτῃ ποταμῷ** ἦν. Ξ. ἢ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς). ὁ ἐπὶ τῷ **θεωρικῷ** ὄν. Δ. ἢ τοῦ ἐνώπιον ταῦτα ἐπὶ **τοῖς** δικασταῖς ἔλεγε. Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν ἐτάχθησαν ἐπὶ **τοῖς** ὀπλίταις πελοποφόροι. Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ **σίτῳ**. Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τινί εἰμι ἢ ἐπὶ τινι γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.). ἢ αἰτίας = γιά' μέγα φρονεῖ ἐπὶ **πλούτῳ**. Ξ. ἢ σκοποῦ = γιά' οὐκ ἐπὶ **τούτῳ** κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ **καταχαρίζεσθαι** τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ **κρίνειν**. Πλ. ἢ ὄρου ἢ συμφωνίας: ἀφιέμεν σε, ὦ **Σώκρατες**, ἐπὶ **τούτῳ** μέντοι, ἐφ' ὅτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= με αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ με τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπιπλέω), προσέτι (ἐπικτώμαι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμείγνυνται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ, Ἐναντίον. ἀνά.

1. Μετὰ κλιτικῆς· α') τοπικῶς=καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν (=πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) **Ε. κατ' οἰκίαν** τὰ πολλὰ διατρίβομεν (=εἰς τὸ σπίτι) Πλ.

Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως· Κῦρος παῖει βασιλέα **κατὰ τὸ στέρνον** (=κάπου εἰς τὸ στέρνον) **Ε. β')** χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον. Ἡρ. τῶν **καθ' ἑαυτοὺς** ἀνθρώπων ἠρίστευσαν (=τῶν συγχρόνων των) **Ε. γ')** μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου=διά· **κατὰ γῆν** ἐπορεύοντο (=διὰ ξηρᾶς) **Ε. η'** τοῦ ἀπέναντι· **οἱ κατὰ τοὺς Ἑλληνας** τεταγμένοι. **Ε. η'** τοῦ κατόπιν· ἦσαν **κατὰ τοὺς ἄλλους** τοὺς προδόντας (=κατόπιν τῶν ἄλλων) **Ε. η'** τρόπου=μέ· **κατὰ τάχος**, καθ' ἡσυχίαν. ἢ διανομῆς=ἀπὸ· ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς **κατὰ τετρακισχιλίους**. **Ε. η'** συμφωνίας=σύμφωνα μέ, **κατὰ κατὰ τοὺς νόμους**. ἢ ἀναφορᾶς=σχετικῶς μέ· οὐ κωλύω τὸ **κατ' ἐμέ** (=ὅσον ἀφωρᾶ εἰς ἐμέ) **Ε. η'** αἰτίας=ἐνεκα, ἀπὸ· **κατ' ἔχθος** (=ἀπὸ μίσους) **Θ.**

2. Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς=ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ὄχοντο **κατὰ τῶν πετρῶν** φερόμενοι (=ἔπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενική) **Ε. κατὰ τῆς θαλάσσης** ἠφανίσθη (=ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ. Καθαρὰ γενική) Πλ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίον· τοῦτο **κατ' ἐμοῦ** εἶπε. **Ε. η'** ἀναφορᾶς=σχετικῶς μέ, γιὰ· τοῦτο μέγιστόν ἐστιν **καθ' ἡμῶν** ἐγκώμιον (=γιά μᾶς) **Δ.**

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κάτω (**κατατίθημι**) σημαίνει ἐναντίον (**καταδοῶ** τινος), ὀπίσω (**κατάγω** φυγάδα=ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα, τελείως (**καταναλίσκω**, **καθορῶ**), χωριστὰ (**καταγράφω**, **κατανέμω**).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μεταξὺ, ἐν μέσῳ.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = μεταξὺ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον· αἰσῶν ὡς τ' αἰγυπιὸς **μετὰ χῆνας**. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ἢ πρόθεσις **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι **μετὰ χειρας** (=ἀνάμεσα εἰς τὰ χέρια μου. πθ. **μεταχειρίζομαι** τ). β') χρονικῶς=ἕστερ' ἀπὸ, μετὰ· **μετὰ τὰ Τρωικά**. **Θ. μεθ' ἡμέραν** (=ἐν καιρῷ ἡμέρας. Κυρίως=μετὰ

τά ἔξημερώματα)· γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν τάξεως καὶ ἀκο-
λουθίας=ἕστερ' ἀπό· θειότατον **μετὰ θεοὺς** ἢ ψυχῇ. Πλ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθκράξ)· α') τοπικῶς (σπανίως) = **μεταξὺ**
ἕως ἢν μετ' ἀνθρώπων (=μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων=ς' αὐτὸν τὸν
κόσμο) Ἰσ. β') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συνεργείας=**μαζὶ μέ, μέ**
ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων. Θ. (Ἰδὲ § 70, 3, Σημ.). ἢ τοῦ
τρόπου=**μέ** ἵκετεύει **μετὰ πολλῶν δακρῶν**.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς=**μεταξὺ**
μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (=μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ **μεταξὺ** μόνον εἰς
τοὺς ποιητὰς (**μέτειμι, μεθουμιῶ, μεταίχιμον**), συνήθως δὲ ση-
μαίνει **μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω)**, **κατόπιν (μεθέπομαι, με-**
ταδιώκω), **ἀλλέως, διαφόρως (μεταγινώσκω)**.

XII. **Παρά** (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρο). Κυρία σημασία πλη-
σίον, κοντὰ εἰς.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = **πλησίον καὶ κατὰ μῆκος**
τινός· παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύοντο. Ξ. Καὶ ἀπλῶς **πλησίον,**
κοντὰ εἰς· παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη. Ξ. β') χρονικῶς=**κατὰ τὴν**
διάρκειαν τοῦ, κατὰ· δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον.
γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συγκρίσεως=**ἐν συγκρίσει πρὸς·**
παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν. Ξ. ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος=
διαφόρως ἀπό, ἐναντίον· ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς.
Πλ. **πράττει παρὰ τοὺς νόμους**. ἢ ἐξικρέσεως=**παρά· παρὰ**
τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πθ. εἴκοσι παρὰ ἕνα,
ἕκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ **παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, παρ'**
οὐδέν (=διὰ τίποτε). ἢ αἰτίας=**ἐνεκα· παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέ-**
λειαν ἐπηύξηται Φίλιππος. Δ.

2. Μετὰ γενικῆς (ἄφαιρετικῆς)· α') τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς
ποιητὰς=**ἀπὸ κοντὰ ἀπό· φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ**. Ὅμ.
β') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν προελεύσεως=**ἐκ μέρους, ἀπό** (μόνον
μετὰ γενικῆς προσώπου)· **παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε**. Ξ. (Ἰδὲ καὶ
§ 81, 2, α').

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώ-
πων· α') τοπικῶς=**πλησίον Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλ-**
λίᾳ. Πλ. **παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο**. Ὅμ. β') μεταφορικῶς=**κατὰ**
τὴν κρίσιν· δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεύσθαι κακῶς (=κατὰ
τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει *παραλλήλως* (παραπλέω), *πλαγίως ἢ κρυφίως* (παραδύομαι), *ἐναντίον* (παρανομῶ), *οὐχι δευθῶς ἢ ἐσφαλμένως* (παρακούω, παρερμηγνεύω).

XIII. Περὶ. Ἀρχικὴ σημασία *πέριξ, γύρω γύρω*. (Ἴδὲ καὶ ἀμφί).

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς=γύρω ἀπὸ· κατεστρατοπεδεύσατο *περὶ τὸ τῆς Ἀρτεμίδος ἱερὸν*. Ξ. Οἱ *περὶ* τινα (π. χ. οἱ *περὶ* Ξενοφῶντα. Ἴδὲ ἀμφί). β') χρονικῶς εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν=*περίπου, κατὰ* *περὶ μέσας νύκτας* (=κατὰ τὰ μεσάνυχτα) Ξ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς=*σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς· καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν*; Πλ. ἢ προσεγγίσεως ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ=*περίπου· περὶ ἑβδομήκοντα*. Θ.

2. Μετὰ γενικῆς· α') τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς)=*πέριξ, γύρω ἀπὸ· τείχη περὶ Δαρδανίας* (=πέριξ τῆς Δ.) Εὐρ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς=*σχετικῶς μέ, σέ, γιά· σοφός ἐστι περὶ τούτων* (=σ' αὐτά) Πλ. *κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (=γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντὸς ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι* (=θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου)· *ἀλήθειαν περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστίν*. Πλ. Κατὰ τούτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι* (=θεωρῶ τι σπουδαιότερον, προτιμῶ κλπ.)· τὰ πλείστου ἄξια *περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται* (=θεωρεῖ ὅλως ἀσήμεντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, συνήθη εἰς τὸν Ὅμηρον, ἦτοι τὴν σημασίαν τοῦ *ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον*, καὶ ἢ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πθ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (=περισσότερον ἀπὸ ὅλου κλπ.) Ὅδ. ρ. 388.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς) σπανίως· α') τοπικῶς=*πέριξ, γύρω ἀπὸ· περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει*. Πλ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς=*σχετικῶς μέ, γιά· Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο*. Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγίγνομαι*=ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει *πολὺ ἢ ἐντελῶς* (*περιδεής, περιτίμπλημι*), *ὑπὲρ τὸ δέον* (*περιεργάζομαι*).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία *ἔμπροσθεν*, *ἔμπρὸς ἀπό*. Μετὰ γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) μόνον· α') τοπικῶς=*ἔμπρὸς ἀπό*· *πρὸ τῶν πυλῶν*. Ξ. β') χρονικῶς=*πρὶν ἀπό*· *πρὸ τῆς μάχης*. Ξ. οἱ *πρὸ ἡμῶν* γεγονότες (=οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως=*ὑπὲρ, χάριν, γιά*· *πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσι*. Ἦρ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως)=*ἐξ ὀνόματος, γιά*· *πρέπων ἔφυς πρὸ τῶνδε φωνεῖν*. Σοφ. ἢ συγκρίσεως=*ἔμπρὸς εἰς, ἀντί*· *τότε ἡροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον*. Πλ. (πῶ. *ἔμπρὸς στήν ὑγεία τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσι τίποτε*).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ἔμπρὸς* καὶ τοῦ *πρότερον* (*προπορεύομαι*—*προλέγω*) σημαίνει *φανερὰ, δημοσίᾳ* (*προαγορεύω, προεἶπον, προκηρῦττω*), *περισσότερον* (*πρότιμῶ*).

XV. **Πρὸς** (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ *προτὶ ἢ ποτὶ*). Ἀρχικὴ σημασία *ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος*.

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = *πρὸς τὸ μέρος, πρὸς ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον*. Θ. *πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν*. ἄξομεν ὑμᾶς *πρὸς αὐτούς*. Ξ. β') χρονικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ *περίπου*· *πρὸς ἐσπέραν ἦν* (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = *μὲ ἢ ἐναντίον*· *συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι* (= μὲ τοὺς) Ξ. *πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα* (=ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς*· *ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον*. Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = *ἐν συγκρίσει πρὸς, ἔμπρὸς εἰς*· *οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν*. ἢ σκοποῦ = *γιά*· *πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς*; (=γιά ποιὸν σκοπὸν) Ξ. *πρὸς χάριν λέγουσι* (=γιά εὐχαρίστησι, γιανὰ εὐχαριστοῦν) Δ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαρᾶς)· α') τοπικῶς = *πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς*· *Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται*. Δ. *πρὸς τῶν θεῶν* (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν)· β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = *σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς*· *ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός*. ἢ συμφωνίας = *σύμφωνα μέ*· *ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ*. Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = *πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον*

σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς εαυτῶν. Ε. (ἰδὲ καὶ § 81, 2, α').

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς)· α') τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς· πρὸς Βαβυλῶνι ἢν Κῦρος. Ε. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μέ· πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (=εἶχε νὰ κάμη μέ·) Πλ. ἢ προσθήκης=κοντὰ εἰς, ἐκτός· πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (=κοντὰ εἰς ἄλλα). Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινός (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσεῖ (προσαιτῶ, πρόσσεσι).

XVI. Σὺν ἢ ξύν. (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ἐναρφῶντος πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικῆν). Ἄρχικὴ σημασία **μαζί, μαζί μέ.**

Μετὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς) μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας=**μαζί μέ, μέ· βασιλεὺς σὺν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται.** Ε. ἢ συνδρομῆς = **μέ τὴν βοήθειαν· σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννούμεθα τοὺς πολεμίους.** Ε. ἢ τοῦ τρόπου=**μέ· σὺν γέλωτι ἦλθον ἐπὶ τὰς σκηνάς.** Ε. ἢ συμφωνίας=**σύμφωνα μέ· σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε.** Ε.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ **μαζί** (ὡς συνοικῶ) σημαίνει **ἐντελῶς, καλὰ** (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. Ὑπέρ. Κυρία σημασία **ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.**

1) Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς=**ἐπάνω ἀπό, πέραν· ἐπολέμει τοῖς Θοραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι.** Ε. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ ὑπερβάσεως ὀρίου τινός ἢ μέτρου· **οἱ ὑπὲρ τὰ τετραράκοντα ἔτη γεγονότες.** Ε. **ὑπὲρ τῆς δυνάμιν. ὑπὲρ ἀνθρώπων. ὑπὲρ ἡμᾶς** (=ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας τὰς σωματικὰς ἢ τὰς πνευματικὰς) Πλ.

2) Μετὰ γενικῆς (καθαρᾶς)· α') τοπικῶς = **ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό· πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται.** Θ. β') μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως=**χάριν, γιὰ· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.** Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = **ἀντί, γιὰ· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (=ἀντίς γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ=**γιὰ· ἢ τελευτῆ τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γιανὰ μὴ) Δ. ἢ αἰτίας=**ἐνεκα, γιὰ· ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο.** Ἰσ. ἢ ἀναφορᾶς = **σχετικῶς μέ, περὶ· ἢ ὑπὲρ τοῦ πολέμου**

γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς *ὑπὲρ* ἀντὶ τῆς *περὶ* συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἔντεθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ὑπεράνω* (ὡς *ὑπερκάθημαι*) σημαίνει *πέραν*, *πιδέρα* (*ὑπερβάλλω*, *ὑπερπόντιος*—*ὑπερρω*—*περιφρονῶ*), *ὑπερβολικά* (*ὑπερπονῶ*), *πρὸς χάριν* (*ὑπεραπολογοῦμαι* τινος).

XVIII. Ὑπό. Ἀρχικὴ σημασία *ὑποκάτω*, *ὑποκάτω ἀπό*. (Ἀντίθ. ἐπί).

1. Μετὰ αἰτιατικῆς· α') τοπικῶς = *ὑποκάτω ἀπὸ* ἢ *εἰς τὸ κάτω μέρος*, *πλησίον* (τῆς βάσεώς τινος)· *ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον*. Ε. *ὑπὸ τὸν λόφον* ἔστησε τὸ στράτευμα (=εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ε. β') χρονικῶς *κατὰ*· *ὑπὸ νύκτα* (=διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. *ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους*. Θ. γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = *ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν*· *Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλείᾳ ἐγένετο*. Θ.

2. Μετὰ γενικῆς (καθαρᾶς)· α') τοπικῶς = *ὑποκάτω ἀπὸ*· *Ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον*. Ε. τὰ ὑπὸ γῆς. Πλ. β') μεταφορικῶς ἐπὶ αἰτίας= *ἐνεκα*, *ἀπὸ*· *ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ* (=ἀπὸ πείνας) Ε. (Ἴδὲ καὶ § 81, 2, α'). ἐπὶ συνοδείας= *ἐν συνοδείᾳ*, *μέ*· τὰ μακρὰ *τείχη κατέσκαπτον ὑπ' ἀθλητρίδων* (=ἐνῶ συγχρόνως ἀθλητρίδες ἤθλουν) Ε.

3. Μετὰ δοτικῆς (τοπικῆς)· α') τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = *ὑποκάτω ἀπὸ*, *κάτω ἀπὸ*· ἔστι δὲ καὶ *βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει*. Ε. β') μεταφορικῶς = *ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν*· οἱ *ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες* (=οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ε. ἢ = *ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν*· *ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῶ πεπαιδευμένους*. Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *ὑποκάτω* (ὡς *ὑπόκειμαι*, *ὑπόγειος*) σημαίνει *κρυφίως* (*ὑποπέμπω*), *ὀλίγον*, *λίγο λίγο* (*ὑπόπικρος*, *ὑποπίνω*=*λουτσοπίνω*), *ἐμπρός*, *πρότερον* (*ὑψηγοῦμαι*=*προηγοῦμαι*, *ὑπάγω*, *ὑπάρχω*=*πρῶτος ἀρχίζω*), *συγχρόνως* (*ὑπαυλῶ*).

§ 95. β'. Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν τῶν κυρίων προθέσεων κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις *πλὴν* συντίθεται μόνον μὲ τὴν λέξιν *μέλος*—*πλημμελής*).

³Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἢ *ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν* (καὶ Ἰονικῶς εἴνεκα ἢ εἴνεκεν) καὶ *χωρὶς* συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

2) ἢ *ὡς* συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς (³Ἰδὲ § 90, 2, ζ', Σημ 2).

3) ἢ *πλὴν* κανονικῶς μὲν συντάσσεται μετὰ γενικῆς· *πλὴν ἐμοῦ* (=ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἰανδῆποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτώτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἢ ἐξαιρέσις· *συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος* (=ὄλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.) Ἐ. *παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοὶ* (=ἐκτὸς ἀπὸ ἐμέ) Πλ. *οὐκ οἶδα πλὴν ἐν* (=οὐκ οἶδα οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἐν = παρὰ μόνον ἕνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημ. Ἡ λέξις *πλὴν* λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος συνδέων πρότασιν τινὰ πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον)· *νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, πλὴν ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις ἦδ' ἐξέρεχται.* Ἄριστ.

§ 96. 1) Ἡ πρόθεσις *ἔνεκα* δηλοῖ α') αἰτίαν=*ἐξ αἰτίας, γιὰ*· *οὐ τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν.* Δυσ. β') σκοπὸν =*χάριν, γιὰ*· *τῶν παιδῶν ἔνεκα βούλει ζῆν,* (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς). Πλ. γ') ἀναφορὰν=*ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαργατὰι ἀπὸ*· *φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἔνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν.* Ἐ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις *ἄνευ* (=χωρὶς, δίχως) καὶ *χωρὶς* (=χωριστὰ ἀπό, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δῆλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (=ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς)· *ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλῆν δόξαν ἐνεγκεῖν ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωτοτέροις διῆγεν ὑμᾶς* (=ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλῆν δόξαν). Δ. *χωρὶς δὲ τῆς δόξης οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ* (=ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 97. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἧτοι αἱ λέξεις αἱ ἐκφράζουσιν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἔκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον, κ.τ.τ.) ἐκφέρονται συνήθως

A. Τζαρτζάνου. Συνακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης Ἔκδ. 1η 6

καθ' ἑαυτὰ ἢ μετὰ τινος γενικῆς δηλούσης τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαί) πρότασις· οἶμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ!—φεῦ *τῆς ἀνοίας* (= ἄλλοίμονο τί ἀνοια!) Σ. Ἰδὲ § 38, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται δι' ὀνομαστικῆς ἢ δοτικῆς (προσωπικῆς) συναπτομένης μετὰ τοῦ ἐπιφωνήματος· οἶμοι *ἐγὼ τλήμων!* (= ἄλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!). ὦμοι *μοι*. Σοφ.

§ 98. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις ὀνόματος θεοῦ τινος ἢ ἥρωος καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μετὰ γενικῆς· *Ἡράκλεις!*—ὦ *Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!* (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἄρφ. (πδ. Χριστέ μου! Παναγιά μου! Ἄγιε Γεράσιμε!).

2) πρότασις ἀπαρεμφατικὴ ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορικὴ· *ἐμὲ παθεῖν τάδε!* (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). *οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε!* (= τί εἶναι αὐτά, ποῦ κάνεις, φίλε!) Πλ. ὡς *καλός μοι ὁ πάππος!* (= τί ὠρατός....!) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις.

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 99. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ *χρονικὴ βαθμῆς*, κατὰ τὴν ὁποῖαν συμβαίνει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνομενον (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ *τρόπος τῆς ἐμφανίσεως* τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένου (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 100. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν τὸ παρελθὸν ὁ παρατατικὸς, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ παρὸν ὁ

ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ μέλλον οἱ δύο μέλλοντες. ¹

2) ἐμφανίζουν τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον *ἐξελισσόμενον* μὲν ἢ *διαρκοῦν* ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, *συνεπτυγμένον* δὲ ἢ *ἐν συνόψει* ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, *τετελεσμένον* δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

Συνοπτικῶς ἢ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		<i>Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα</i>		
	<i>Χρόνοι</i>	<i>τοῦ παρελθόντος</i>	<i>τοῦ παρόντος</i>	<i>τοῦ μέλλοντος</i>
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαζομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσόμενου ἢ τοῦ διαρκούς	ὁ παρατατικός <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = θά <i>γράψω</i> <i>ἔξω</i> = θά <i>ἔχω</i>
	τοῦ συνεπτυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = θά <i>γράψω</i> <i>σχίσω</i> = θά <i>λάθω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος <i>ἔγεγράφειν</i>	ὁ παρακείμενος <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλων <i>γεγραφὸς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν ταῖς ἐξῆς.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται *ἀρκτικοὶ* χρόνοι, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται *παραγόμενοι* ἢ *ἰστορικοί*.

§ 101. α' Ὁ ἐνεστώσ ἐἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον γίνεται τῶρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποσον ὀμιλεῖ ὁ λέγων· γράφω· ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ (=τῶρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώσ σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην σημασίαν δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα ὁ ἐνεστώσ ἐἰς ἀποφθέγματα, γνωμικὰ καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται γνωμικὸς ἐνεστώσ)· πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν. Ξ. ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω. Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει. (πβ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι τι, τὸ ὅποσον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον. (Βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς ἐνεστώσ)· ἐπεὶ ἡμῶν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (=θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. πείθω τινὰ (=προσπαθῶ νὰ πείσω). (πβ. ποιὸς παίρνει κόρην ὄμορφη, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι τι, τὸ ὅποσον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος. (Ἀποτελεσματικὸς ἐνεστώσ, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον)· ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι (=ὅπως πληροφοροῦμαι, ἤτοι ἔχω πληροφορηθῆ καὶ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστώσ τῶν ῥημάτων ἀκούω, (αἴτω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γινώσκω, κλπ. νικῶ (=εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (=εἶμαι φυγᾶς), ἀδικῶ κλπ. (πβ. τί νέα μαθαίνεις; =ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὸς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς δὲ ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστώσ τῶν ῥημάτων ἤκω (=ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (=ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι βεβαίωτατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τῶρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ ἄλλη τις μέλλουσα πράξις. (Ἐνεστώσ ἀντὶ μέλλοντος)· εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (=ἐξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (πβ. τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς

σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι' ὁ Γιώργης τὸ κεφάλι= τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς δὲ ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστώς **εἶμι** (=θὰ πάω), ἀναπληρούμενος ὡς ἐνεστώς ὑπὸ τοῦ **ἐρχομαι** (=πηγαίνω). νῦν δ' **εἶμι** Φθίηνδε (=θὰ πάω εἰς τὴν Φθίαν) Ὅμ. (πβ. μεῖνε σὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπίτι).

§ 102. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστώς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ιστορικὸς ἐνεστώς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη:

1) ὁ **δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινε ἡ ιστορομένη πρᾶξις καὶ τρόπον τινὰ θεάται αὐτὴν ἐτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς δράμα τι καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής· ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νείους καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι οὐκ ἐκδίδωσι, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν. Θ. (πβ. **σηκώνομαι** μὴ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, **παίγρω** νερό καὶ **νίβομαι** κλπ.).

2) ὁ **ἐνεστώς τῶν ἀπλῶν ιστορικῶν ἀναγραφῶν**, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄχρονος ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἴδὲ κατωτέρω). **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο**. Ε.

Σημ. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχροι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, θυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μετὰ ἐπιρρημάτων δηλούντων τὸ **πρότερον** ἢ τὸ **κατόπιν**· (πάρος = πρότερον, πάλοι=πρὸ πολλοῦ, πρόσθεν=πρότερον, ἄρι=πρὸ ὀλίγου)· **πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις** (=ἐθάμιξες). ἀλλὰ τε καὶ **μετόπισθεν ἔχει κότον** (=ἔξει) Ὅμ. (πβ. **δουλεύει** εἰκοσι χρόνια τώρα καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—**αὔριο ἀναχωρῶ** γὰρ τὴν πατρίδα).

§ 103. β' Ὁ **παρατατικὸς** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον **ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν** κατὰ τι χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποιον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὅποιον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων. **Μετὰ**

ταῦτα περιέμενον *Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν*. *Ε*.
πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐσιώς. *Ε*.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) *ἐπαναληπτικός** (πβ. § 101, 1): *ἐργαζόμεναι μὲν ἡρόιστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδειπνοῦν*. *Ε*. (πβ. "Ὅταν ἦμουν παιδί, ἔλεγα σὴν ἐκκλησία τὸν Ἀπόστολο).

2) *βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός* (πβ. § 101, 2): *ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγης* (=δὲν ἤθελα νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. *ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ἀποστήναι τὴν ἀρχὴν* (=προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) *Ε*. (πβ. *σαράντα πέντε μάστοροι κ' ἐξῆντα μαθητᾶδες γεφύρην ἐθεμελίωσαν στῆς Ἀρτίας τὸ ποτάμι*=προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημ. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού· *ἐνίκων* (=ἦμουν νικητής), *ἔφευγον* (=ἦμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων *ἦκω* καὶ *οἴχομαι* (ἦκον, ᾤχομην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀόριστου· *Φαλίτος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσφορος* (=ἀπῆλθε—ἦλθον) *Ε*.

§ 104. γ' Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον *ἔγινε· ἔγραψα ἐπιστολήν· ἀνέβη* ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος τοῦ παρατατικοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πρᾶξιν τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸ παρελθὸν ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει *ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας*, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει *ἐν τῷ συνόλω τῆς ἐν συνόψει, ἦτοι συνεπιγυμένην** (πβ. *Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοτος αὐτοῖς Σωκράτους ὠμιλήσατιν ὃν χρόνον ὠμιλεῖτην αὐτῷ* = τὸν συνανεστράφησαν ὅσον καιρὸν τὸν συνανεστρέφοντο). *Ε*. *ἐβασίλευσε ἕτα δυώδεκα*. Ἡρ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαίτερας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται, καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ *ἐναρξίς πράξεώς τινος ἢ εἴσοδος* τοῦ ὑποκειμένου εἰς *τινα κατὰστασιν*, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων σημαίνοντων ψυχικὸν πάθημα. (*Ἐναρκτικός ἀόριστος*)· *ἔφευγον* (=ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). *ἐκ τούτου ἐπλούτησε* (=ἔγινε

πλούσιος). ἐνόησε (= ἔπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ **ἐβασίλευσε** Θησεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἔγινε βασιλεύς, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (=κατελήφθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

§ 105. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις

1) ἀντὶ ἐνεστώτος, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα· ῥεχθὲν δὲ τε νῆπιος ἔγνω (=τὸ καταλαβαίνει) Ὅμ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (=διαλύει) Ἴσ. (Γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὅμοιως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων· ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος (=ὡς ἀφίσταται—ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

2) ἀντὶ μέλλοντος, ἔταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ ἄλλο τι, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πβ. § 103, 4)· ἀπωλόμεσθ' ἄρ', εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῶ (=ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθῶμεν). (πβ. χάθηκες, ἂν σὲ καταλάβουν).

§ 106. δ' Ὁ παρακείμενος συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον ἔχει γίνεῖ, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς τι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρὸν· γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα). Θ. τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως (=ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος, ὁ ὅποιος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σημ. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστώτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) κατὰστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρὸν προσελθοῦσαν ἐκ προηγηθείσης ἐνεργείας· ἔστηκα (=ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος=στέκομαι). τέθνηκε (=ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος =εἶναι νεκρός). ἡ θύρα ἀνέφεται (=ἦνοιχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη=εἶναι ἀνοιχτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνε-

στῶτος· δέδοικα (=φοβοῦμαι), ἔοικα (=ὁμοιάζω), κέκτημαι (=ἔχω), μέμνημαι (=θυμοῦμαι), οἶδα (=γνωρίζω).

2) ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν, ἦτοι διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρόν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π. χ. βέβρυχε (=βρυχάται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγαεῖ), κέκραγε (=κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (=γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως) —πεφόβηται (=φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον)—πεποτήταται (=πεπότηνται=ποτῶνται=πέτονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὅποια συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρόν ἢ δὴ μωρί' Ὀδυσσεὺς ἐσθλά ἔοργεν, (ἦν δὲ τότε μέγ' ἄριστον ἐν Ἀργείοισιν ἔρεξεν) (=ἀληθῶς ἀπέριου καλὰς πράξεις ὁ Ὀδυσσεὺς ἕως τώρα ἔχει πράξει). Ὅμ. πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (=ἔχουν πάθει εἰς πολὺν περιπτώσεις ἕως τώρα). Ε.

§ 107. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως καὶ ὁ ἄριστος: (§ 105, 2) εἴ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (=εἶμαι χαμένος, θά χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πβ. ἂν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§ 108. ε' Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο εἶχε γίνεαι εἰς τὸ παρελθόν, ἦτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὅποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων· ἐν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνεροῦήκεσαν (=εἶχαν συρρεύσει, τότε ποῦ ἔγινε ἢ ἐπιδρομῇ) Ε. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἠθροίκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (=τὸ ὅποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε). Ε.

Σημ. α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰσθήκει (=ἐστέκετο), ἢ θύρα ἀνέφικτο (=ἦτο ἀνοικτὴ) Ε.—ἐδεδοίκειν (=ἐφοβούμην), ἐφόκειν (=ὠμοιάζα), κλπ.—ἐκεκράγετε (=ἐφώναζατε δυνατὰ) Ε. ἐγεγήθει (=ἔχαιρε μεγάλως)—πολλὰ ἐπεπόνθησαν (=εἶχαν πάθει, ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Ἴδὲ § 106, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημ. β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἢ ὅποια ἠκολούθησε εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας δι' ἄριστον μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως στὴ στιγμὴν πρὸ αὐτοῦ· τὸν δ' ἔλιπε ψυχὴ, κατὰ

δ' ὀφθαλμῶν κέχυτ' ἀχλὺς· (κέχυτο δέ=καὶ ἀμέσως ἐπάνω εἰς τὰ μάτια του χύθηκε σκότος). Ὅμ. ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυντο αἱ σπονδαὶ (=ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθῆκαι). Θ.

§ 109. ζ' Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον **θὰ ἔχη γίνεαι**, ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὅποιον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων· φίλος ἡμῖν οὐδεὶς **λελείπεται** (=κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἔχη μείνει τότε). Ξ.

Σημ. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακαίμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον· ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφωτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεώξεται δὲ καὶ νῦν (= θὰ εἶναι ἢ θὰ μὲνη ἀνοικτῆ) Ξ.—ἀφροσύνη (= θὰ ἀποστατήσω), μεμνήσομαι (= θὰ θυμοῦμαι), κειθήσομαι (=θὰ ἔχω) (Ἰδὲ § 106, Σημ. 1 καὶ 2).

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὅποια θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως· φράζε καὶ πεπραξέται (= καὶ ἀμέσως θὰ πράξῃ, αὐτὸ πού θὰ πῆς). Ἄρφ.

§ 110. Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον **θὰ γίνῃ** εἰς τὸ μέλλον· **γράφω ἐπιστολὴν** (=θὰ γράψω). ἢ στρατιὰ **ἔξει** τὰ ἐπιτήδεια (=θὰ ἔχη) Ξ.

Σημ. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (**θὰ γράφω—θὰ γράψω**), ἀλλὰ μόνον ἓνα (**γράφω**), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (**θὰ γράφω**) καὶ συνοπτικός μέλλων (**θὰ γράψω**). Ἐκ τῆς ὁμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμπραζομένων νοεῖται, ἂν ἢ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκείας ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει· ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε (= θὰ ἰδῆτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφρονότερον διαιτώμενον (=θὰ μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι) Ξ.

§ 111. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμπραζομένων τροποποιεῖται ἢ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἔννοιαν

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτροπομένου· πρὸς ταῦτα **πράξεις** οἷον ἂν θέλῃς (=δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι **ἄξει** αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν (=ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) Ξ. (πδ. μὰ **θὰ μοῦ**

πῆς, γιατί νά τό κάμω ἀφοῦ ἤξευρα, πῶς θά ζημιωθῶ=ἤμπορεῖς νά μοῦ πῆς)

2) *βουλήσεως. (Βουλευτικός μέλλον)· κεί τό μηδέν ἐξερωῶ, φράσω δ' ὅμως (=θέλω ὅμως νά δηλώσω) Σοφ. τί χρῆμα δράσεις; (=τί θέλεις νά κάμης) Σοφ. (π. ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καί βάγια θά πεθάνω—καί—ἐγὼ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θενά πεθάνω=θέλω νά πεθάνω).*

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τό β', ἢ σπανίως τό γ' πρόσωπον, τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντί εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νά δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θά πράξῃ σύμφωνα μέ τήν θέλησίν του· ὡς οὖν ποιήσετε (=ἔτσι λοιπόν θά κάμετε=ἔτσι κάμετε) Πλ.

Συνηθέστατα δέ ἔχει τό β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς· εἰς ἐρωτηματικές προτάσεις εἰσαγομένας διὰ μέν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δέ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως· οὐ περιμενεῖς; (=περίμενε, περίμενε). Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις; (=μὴ φλυαρήσῃς, ἄφησε τὰς φλυαρίας) Ἄρφ.

3) τοῦ πρόποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου· φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κάγαθός ἔσσειται φύλαξ (=φιλόσοφος πρέπει νά εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ; (=πρέπει νά κάμω τὸν λόγον, πρέπει νά ὁμιλήσω) Πλ.

Οὕτω καί ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μετ' ἀπορηματικῆς ὑποτακτικῆς· εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν; (=ἢ τί πρέπει νά κάμωμεν;) Εὐρ.

§ 112. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καί πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καί ὡς τοιαῦτα ἰσχύουν βεβηχίως καί εἰς τό μέλλον. (Γνωμικός μέλλον π. § 101, 1)· οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτελεσει (=πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείσει =θά τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρ. (π. ἢ πετροπέρδικα, ὀπόδρη μαύρη καψαλιά, θά κάτση, νά βοσκῆση=κάθεται καί βόσκει).

Σημ. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τό ῥῆμα μέλλω μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅ,τι ἀκριβῶς καί ὁ ἀπλοῦς μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος· π.χ. μέλλω

διδάξειν δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ διδάξω. (πβ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου—καὶ—
—πάω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βροῖξῃ—καὶ—πάει νὰ βροῖξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μετ' ἀπαρεμ-
φάτου ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει α') ἔχω κατὰ
νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νὰ· μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι
ἢ διαβολὴ γέγονεν. Πλ. β') πρέπει νὰ ποιημένη κανεῖς (νὰ), πρέπει (νὰ),
ἐπόμενον εἶναι (νὰ)· σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι.
Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες
ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (=καὶ ἐπό-
μενον ἦτο μερικοὶ μὲν νὰ ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 113. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, διὰ
τῶν ὁποίων δηλοῦνται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς
μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος,
διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος ση-
μαινομένου κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται—ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαυνομένου.
διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν—ἴτε—μὴ ἔλθῃτε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι
ὀριστικὴ, ὑποτακτικὴ, εὐκτικὴ καὶ προστακτικὴ.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος,
καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς
προτάσεις ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων
εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 114. α'. Ὀριστικὴ. Ἡ ὀριστικὴ κυρίως εἶναι ἡ ἐγκλίσις
τοῦ **πραγματικοῦ**.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει τι τὸ πρα-
γματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Ἀρνησις
οὐ")· Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. Ε. Σωκράτης οὐ νομί-
ζει θεοῦς. Ε.

Σημ. α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ**
πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν **λίγο** ἔλειψε νὰ καὶ ὑποτακτικὴν
ὀλίγου ἔμεινον ἐπελαθόμεν (=λίγο ἔλειψε νὰ λημονήσω) Πλ. **μικροῦ**
κάκεινον ἐξετραχίλισεν. Ε.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ *ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα*, (—ας, —ε κλπ.) μετ' ἀπαρεμφάτου ἀορίστου· τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας *ἐλαχίστου ἐδέησε* διαφθεῖραι. Θ.

Σημ. β'. Ὁ παρατατικός τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων *ἔδει, ἐχοῦν, προσῆκεν* κτ. — *ἔξην, εἰκὸς ἦν, δίκαιον ἦν, καλὸν ἦν* κτ. μετ' ἀπαρεμφάτου λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνόμενον *δὲν ἔγινε ἢ δὲν γίνεται* παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος· *ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν* (=ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν ἔλαβες) **Ξ. τί σιγῆς; οὐκ ἐχοῦν σιγᾶν, τέκνον** (= δὲν πρέπει νὰ σιωπῆς, ὅπως σιωπῆς) **Εὐρ.**

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶς χρόνου μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν ἐκφράζει τι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (*Δυνητικὴ ὀριστικὴ.* Ἄρνησις **οὐ**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *θὰ* μὲ ὀριστικὴν *παρατατικοῦ* ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικῆς)· *ἠγγήσω ἂν* (=θὰ νόμιζες)—*φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὁμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (= θὰ ἦμαστέ, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) **Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα** (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε—δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) **Ξ.**

Σημ. α'. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς μετὰ τοῦ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ τι τὸ *κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως* συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν· *εἶ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεύειν, ἔπαισεν ἂν* (=τὴν ἐκτύπη) **Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταξα, συνήθιχα νὰ τοὺς ἐξετάζω) **Πλ.** (πδ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆγαίνε καίνοις ἐπὶ βάρδια, κοντὰ καὶ γῶ=ὀσάκις πῆγαίνε).**

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μετὰ τοῦ *εἰ γάρ ἢ εἴθε* (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἣτοι μὴ δυναμένην νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (*Εὐχετικὴ ὀριστικὴ.* Ἄρνησις **μή**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *μακάρι* νὰ ἢ *εἴθε* νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελικῆς)· *εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν*, ὅσον *πρόθυμος εἶ* (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) **Εὐρ. εἴθ' ἠύρομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον** (= εἴθε νὰ σὲ βρίσκαμε—νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ). **Εὐρ.**

Σημ. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ *ὄφελον* (—ες, —ε κλπ.) ἢ *ὡς ὄφελον* μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου· *ὄφελε Κῆρος ζῆν* (=ἔπρεπε νὰ ζῆ—εἴθε νὰ ζούσε) **Ξ. ὡς ὄφελον πάροιδεν ἐκλιπεῖν βίον** (=ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) **Εὐρ.**

§ 115. β'. Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτική κυρίως εἶναι ἡ ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτική

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται διὰ τοῦ *ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ* (=ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι' ἄς). (*Βουλευτική* ὑποτακτική. Ἄρνησις *μή*). Ἴωμεν (=πᾶμε). *μήπω ἴωμεν* ἐκεῖσε (=μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. *ἴθι ἐξετάσωμεν* τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. *μή σὲ κιχῆω* (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ τὸ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς· *μή ἄλλως ποιήσης* (=νὰ μὴν κάμης) Πλ. *μή σε πείσῃ* *Κρίτων* ποιεῖν ἂ λέγει (=ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημ. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτική λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (*Μελλοντική* ὑποτακτική. Ἄρνησις *οὐ*). *οὐ γάρ πο τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι* (=οὔτε ἐλπίζω νὰ ἴδῳ, οὔτε θὰ ἴδῳ). *καὶ νύ τις ᾧδ' εἴψῃσι* (=ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ *ἔδομαι* (=θὰ φάγω) καὶ *πίομαι* (=θὰ πῖω), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικά ὑποτακτικά μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις ἐκφερομένας κατὰ τὸ α' πρόσωπον ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (*Ἀπορηματική* ὑποτακτική. Ἄρνησις *μή*. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν *νὰ* μετὰ ὑποτακτικῆς)· *τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ᾧ Κρίτων;* (=τί νὰ ποῦμε;) Πλ. *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;* (= νὰ μιλήσωμε ἢ νὰ σιωπῶμε;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ *βούλει ἢ βούλεσθε*, διὰ τῶν ὁποίων σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου· *βούλει σκοπῶμεν;* (=θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;) Ξ.

§ 116. γ'. Εὐχτική. Ἡ εὐχτικὴ κυρίως εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, ἄνευ τινὸς ἀνασκοπῆς πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐχτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει *εὐχὴν*, ἣτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐπομένως *δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ*. (*Εὐχτική* εὐχτική. Ἄρνησις *μή*)· *ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος* (= εἶθε νὰ γίνῃς) Σοφ. *μή μοι γένοιθ'* ἂ βούλομ', ἀλλ' ἂ συμφέρει (=εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχειτικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πβ. § 114, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου)· εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. Ε.

Σημ. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχειτικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο καὶ ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 114, 3)· εἶθ' ὡς ἠβώοιμι, ὡς ὀπότε· Ἡλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειᾶτα, πού εἶχα ὄταν) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' ἢ τὸ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως· ταῦτ' εἵποις Ἀχιλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς, αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ). Ὅμ. (πβ. § 111, 2). λῆγ' ἔριδος, Τρώας δὲ καὶ αὐτίκα διός Ἀχιλλεύς ἄστος ἐξελάσειε (=κι' ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...). Ὅμ.

2) μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν ἢ κε) ἐκφράζει τι τὸ δυνατὸν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (Δυνητικὴ εὐκτικὴ. Ἄρνησις οὐ). Ἴδοι τις ἄν (= μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεῖς, θὰ ἐβλεπε κανεῖς) Δ. δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης. Πλ. ἔχοις ἄν με διδάξαι, τί ἐστι νόμος; (=θὰ μποροῦσες νὰ με διδάξῃς;) Ε.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι (πρὸς δῆλωσιν τοῦ πιθανοῦ) ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριοφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς μετὰ λεπτότητος γινομένης· ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἄν Ἀρδιαῖος ἀποσταίη (=ἀποστήσεται ὡς τὸ εἰκὸς=θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα). Ε. ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἄν οὐ κακὸς (=καὶ θὰ γίνῃς, πιστεῦω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. χωροῖς ἄν εἶσω (=ἔμπα μέσα, παρακαλῶ—ἔμπα μέσα, ἄν εὐχαριστεῖσαι). Σοφ. (πβ. § 111, 2).

Σημ. α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν· Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν γνοίης, ποιτέροισι μετεῖη (=οὐκ ἄν ἔγνων = δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) Ὅμ. (Ἰδὲ § 114, 2).

Σημ. β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἤτοι ἄνευ τοῦ ἄν (κεν, κε) καὶ ὡς δυνητικὴ· ῥεῖτα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσασαι (= σώσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἄν, (κεν, κε) ἀρχῆθεν ἐπίρρημα ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ «τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις» προσετίθετο, ἀπλῶς ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς δὲ εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη μετὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν· (§ 114, 2). (πβ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὅποτον προῆλ-

θεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὅποσον ἀρχήθεν μὲν συνετάσσοτο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νά συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θά γράφῃ, θά γράψῃ—θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραφε κλπ.).

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν, (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποσον ἀνήκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχει ἀρνησις ἢ ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη τις λέξις ἰσχυρῶς τονισμένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν (οὐκ ἄν λάβοις, τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἶη βλαβερά. Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅταν, ὅποταν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημ. γ'. Εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις, περὶ ὧν ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος. β') ἐπαναληπτικὴ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Ἴδὲ παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 117. δ'. Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἢ ἔγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν· ἄπτε, παῖ, λύχνον. Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα. Ε.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παρκίνεσιν· ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ. Πλ. ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. Ἴσ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν· ἔστω (=ἄς εἶναι). ἐγὼ παρῶ καὶ λεγέτω (=ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βωόντων (=ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν· Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θοορβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρορέτω (=ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημ. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτικὴ, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτικὴ, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου· μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν δνειδίσης. Ἴσ. μὴ ποιήσῃ ἢ μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θανυμάσῃ. Δ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως. Πλ. (Ἴδὲ § 115, 1).

§ 118. Ἄνασκόπησις. Ἄνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν, ὅτι

1) ἢ (κυρίως) ὀριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἢ δυνητικὴ

εὐκτική § 116, 2 καὶ ἡ δυνητική ὀριστική § 114, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι οὐ (=δέν).

2) ἡ ὑποτακτική, ἡ προστακτική καὶ αἱ δύο εὐχετικές (ἦτοι ἡ εὐχετική εὐκτική § 116, 1 καὶ ἡ εὐχετική ὀριστική § 114, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι μὴ.

§ 119. Ἰδιαιτέροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τῆς προτάσεως κρίσεως ἢ προτάσεως ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται κατὰ τινα τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 118, 1) *τί τηγικάδε ἀφῆται*; Πλ. (ἀφῆγμαι, ἔνα κλπ.)—*τίνοι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων*; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀρέσκοι, κλπ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 115, 2) *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν*; (εἴπατε, σιγάτε—μὴ εἴπητε κλπ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α') ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν *ναὶ* ἢ ἐν ἀπλοῦν *οὐ* (=ὄχι) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ; κλπ.—οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κλπ.).

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων *ἄρα, ἄραγε, ἄρ' οὖν, ἦ, μὴ, μῶν* (=μὴ οὖν), *οὐκοῦν, οὐκουν* κλπ. Ὁ παῖς σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; **Μάλιστα.** Ε. *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε.* Ε.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον* ἢ *πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἦ*· *πότερα* ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα *ἦ* ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; Ε.

Σημ. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις εἰσαγομένης διὰ τοῦ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κττ. περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δὲ εἰσαγομένης διὰ

τοῦ μή, ἄρα μή, μῶν κττ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ· οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος; (Περιμένεται ἀπάντησις: **Ναί**). ἄρ' οὐκ ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; **Ε**. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική: **Ναί**, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.)· οὐκ οὖν γέλωσ ἦδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; **Σοφ.** (**Ναί**)—μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; **Οὐκ οὖν** ἔγωγε. **Ε**. ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ; **Πλ.** (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: **Οὐ** σοῦ προμηθοῦμαι). μῶν τί σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας; **Πλ.** (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: **Οὐδέν** με ἠδίκηκε).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἧτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (**τίς, ποῖος, πόσος** κλπ. **ποῦ, πόθεν, πῶς** κλπ.)· **Μαρία** δὲ **τίνος** ἦν; **Φαρναβάζου**. **Ε**. Ἐμὲ δὲ **ποῦ** χρῆ οἰκεῖν; Ἐν **Σκήψει**. **Ε**.

3. Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲ εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἧτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ῥητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη διὰ τοῦ **τί οὐ ἢ τί οὖν οὐ** καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου ἢ, σπανιώτερον, ἐνεστῶτος ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς § 115, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἄμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος· **τί οὖν οὐ** καὶ **Πρόδικον** ἐκαλέσαμεν; (=καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.) **Πλ.** **τί οὐ καλοῦμεν** δῆτα **Λυσιστράτην**; (=καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πδ. **Διάκαινα** δὲν **παντρεύεσαι**, δὲν **παίρνεις** **Τοῦρκον** ἄντρα; =παντρέφου—πᾶρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως· **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; **συγγνώμη** τούτῳ (=ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πδ. **καλὸ εἶδα γῶ**; **καλὸ** θὰ πῶ, **καλὸ** θὰ μαρτυρήσω=ἂν ἐγὼ εἶδα **καλὸ**, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως· οὐκ ἐχθρὸς ὁ **Φίλιππος**; (=ἀναμφισβητήτως

ἐχθρός ἐστιν ὁ Φ.) Δ. τίμη ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; (=οὐδενί γε ἀρέσκοι ἄν..) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς.

§ 120. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν του μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινομένου, ἦτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινομένου, **σύνοψιν ἢ ἀπλήν πραγμασιοποίησιν ἢ τὸ τετελεσμένον αὐτιοῦ**. (§ 100, 2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν, καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 100, 1), ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον· ἴθι **ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 115, 1). **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν**; (§ 115, 2). **ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος** (§ 116, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 116, 2). **ἄπτε, παῖ, λύχνον**. (§ 117). **θαροῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (=μάχου) Ὅμ.

2) εἰς τὰς ἐξηρημένας προτάσεις, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρωνται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων·

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἄριστ. ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
 ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ παρελθόν)
 ἢ ἵνα πεισθείητε » » »
 ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (=ὅτι εἰ καὶ ἤδιδον, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (=ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ Β΄

Συνθετικοὶ λόγοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Σύνδεσις προτάσεων καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 121. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα συνείρονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἴτοι

1) *παρατίθενται ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἄνευ οὐδενὸς συνδέσμου.* Ἡ τοιαύτη ἀπλή παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται *σχῆμα ἀσύνδετον*, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσαν μας (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει) καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδίων, οὐχὶ σπανίως δὲ εἰς τὸν ἀφελεῖ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελεῖ λαϊκὰ ποιήματα. (πρβλ. *Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια· ἢ κλεφτουργιὰ τ' ἀρονήθηκε*, κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ τι μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡνωμένα εἰς ἓν ὄλον. (Πρβλ. *συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Ξ. Παύσομαι κατηγορῶν· ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, διάζετε.* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν περιόδός τις ἢ κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικῆν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα· *Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τότε τὸν τρόπον Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τοῦτω συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ.* (Πρβλ. § 47, 2).

2) *συνδέονται κατά παράταξιν*, ἦτοι διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων (πβ. ἔφαγε **καὶ** ἐκοιμήθη· ἔφαγε πολὺ **καὶ** ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Ἰδὲ § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαῖκός, προήλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ λέξεις τινὲς (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμικαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβηλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις **καὶ** ἀρχήθην ἦτο ἐπιρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **προσέει, ἐπίσης, καὶ** φράσεις οἷαι π. χ. **παίζει καὶ ᾄδει**—ἢ—**Ζεὺς καὶ Ἥρα**, ἀρχήθην ἐσημαῖνον **παίζει, προσέει ᾄδει**—ὁ **Ζεὺς, προσέει ἢ Ἥρα**.

3) *συνδέονται καθ' ὑπόταξιν*, ἦτοι δι' ὑποτακτικῶν συνδέσμων (εἰδικῶν, αἰτιολογικῶν κλπ.) ἢ δι' ἀναφορικῶν λέξεων. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, ἦτοι δηλοῦται, τίς ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ τίς τὸ δευτερεύον, ἅμα δὲ τίς ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας (πβ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη—*ἐπειδὴ* ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Ἰδὲ § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, χρησιμοποιουμένη πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προήλθεν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῆ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταγράφεται πρὸς τοῖς ἄλλοις διττὴ λέξις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχήθην δεικτικαί. Οὕτω π.χ. τὰ ἀναφορικὰ ὡς (=ὅπως, καθὼς, κλπ.) καὶ **ἐνθα** (=ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀδυσσεύς ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικά· ὡς ὁ μὲν **ἐνθα** καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (=ἔτσι ἐκεῖνος μὲν ἐκεῖ ἐκοιμάτο κλπ.).

Ἡδύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἑτέρα τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἢ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας,

(τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἤτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἔφαγε, ἐκοιμήθη—ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη=Ἄφου ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — Ἔφαγε πολὺ καὶ κακοδιαθέτησε = Ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς μιᾶς τῶν παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἤτοι ἐπίρρημά τι ἢ ἀντωνυμία) ἰδιαίτερώς πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῆ ὅτι αὐτὴ τὸν τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις ὥστε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥς τε—καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. Ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥστε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (=Ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.) εὐκολον ἦτο νὰ νομισθῆ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῆ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς**.

Ὁμοίως ἢ ἀρχῆθεν δεικτικὴ λέξις ὁ (ὁ=οὗτος) εἰς σύμπλεγμα προτάσεων, ὡς π.χ. Ὀδυσσεΐας γ, 307. (Ὁρέστης) κατὰ δ' ἔκτανε πατροφορῆα, Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα (=Ὁ Ὁρέστης ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ πατρός του, τὸν πανούργον Αἴγισθον, οὗτος τοῦ ἐφόνευσε τὸν πατέρα του), ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ ἢ ὡς ἀναφέρουσα τὴν δευτέραν πρότασιν (οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα) εἰς τὴν πρώτην καὶ οὕτω νὰ κατανηθῆ ἀναφορικῆ ἀντωνυμία (ὁ=ὄς=ὁ ὁποῖος) ἢ ὡς σύνδεσμος αἰτιολογικὸς (ὁ=διότι).

Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικόν (=ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μετὰ τοῦ (βεβαιωτικοῦ) γὰρ ὡς εἰσαγωγικόν εὐχῆς: (εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κλπ.=μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κλπ. Ἰλιάδος Θ. 538. Πβ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικὰ μόρια εἶθε, αἶθε, καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π. χ. Ἔτσι νὰ ζήσης, πήγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς σύμπλεγμα

προτάσεων, ὅποιον π. χ. Ὀδυσσεΐας υ, 236 αἱ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων γνοίης χ' (= γνοίης κε), οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (= εἶθε βέβαια, ξένε, γὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶρίζεις κλπ.), ἦτο εὐκολὸν τὸ μόριον αἱ (= εἰ) τὸ εἰσάγον τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, γὰ ἐκληφθῆ ὡς εἰσάγον ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν γὰ πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον αὕτη ἐκφράζει (= Ἄν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θὰ γνῶρίζεις κλπ.). Π6. καὶ Ἰλιάδος Θ, 366 κ. ε. **Εἰ γὰρ ἐγὼ τάδε ἦδε** ἐνὶ φρεσὶ πενκαλίμησιν, εὐτέ μιν (Ἡρακλῆα) εἰς Ἄϊδαο πυλάρταο προῦπεμψεν ἐξ ἐρέβενς ἄξοντα κύνα στυγεροῦ Ἄϊδαο· οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε Στυγὸς ὕδατος αἰπὰ ῥέεθρα (= Εἶθε βέβαια γὰ τὰ γνῶρίζα αὐτά. Τότε δὲν θὰ γλύτωνα κλπ. — Ἄν βέβαια τὰ γνῶρίζα αὐτά . . . δὲν θὰ γλύτωνα κλπ.).

Α'. Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 122. α' Συμπλοκὴ καταφατικῆ (καί, τέ).

Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ **καί** (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ **τέ** (= καί).

Ὁ **καί** ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ **τέ** ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην, ἐὰν δὲ συνδέῃ συναρθρὸν ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ **τέ** ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Ἴδὲ παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἢ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ δι' ἐνὸς ἀπλοῦ **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ διὰ δύο **καί** (καί—καί—), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἐμφάσεως· οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν **καὶ** ἔκαον πυρὰ πολλά. Ε.—ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καὶ** τὰλλα φίλος ἦν

καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου. **Ε.** ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. **Ε.**

2) συνηθέστατα διὰ τοῦ **τε—καί—**, ἔταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἐμφάσεως ὅπως καὶ διὰ τοῦ **καί—καί—**. ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῶ μυρίους δαρεικούς.** **Ε.**

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὅρων προτάσεως δι' ἐνὸς ἀπλοῦ **τέ** ἢ διὰ τοῦ **—τε—τε** εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς· τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσατο φώνησέν **τε.** Ὅμ. πατήρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε.** Ὅμ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχοντο **Ε.**

Σημ. Διὰ τοῦ **καί** συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν ἔχουσαν τὸ **ἅμα** ἢ **ἅμα τε, εὐθύς** ἢ **εὐθύς τε, ἤδη** ἢ **ἤδη τε, οὐπω** ἢ **οὐπω τε, σχεδὸν** ἢ **σχεδόν τε,** ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η, κλπ.) μετὰ μετοχῆς, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων· καὶ **ἤδη τε** ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες. **Ε.** οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ Ἀιτικὴν πόλεμον καὶ ἦγον ἡμῖν ἀμνησῖτες (=δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἦρθαν=μόλις ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν). Ἴο. (πβ. Μόλις εἴχαμε καθίσει στό τραπέζι καὶ νάσσω ἔρχεται κι' ὁ Πέτρος).

§ 123. Σημασίαι τοῦ **καί.**

1) Ἀρχῆθεν τὸ **καί** ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **προσέτι, ἐπίσης. (Προσθετικὸς καί)**· ἔστι δὲ **καί** μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς. **Ε.** (πβ. κλαίει καὶ μιά χανούμισσα γιὰ τὸν μοναχογιό της. § 121, 2).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προήλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ **καί.**

2) Ὁ **καί** εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε ἐπί **τι** τὸ μείζον εἴτε ἐπί **τι** τὸ ἔλασσον (=ἀκόμη καὶ — ἔστω καί—)· **ἀνάγκη καὶ** θεοὶ πείθονται. **καὶ** τριχὸς ἄξιον (= ποῦ νὰ ἀξίζῃ ἔστω καὶ μιά τρίχα). Ἄρφ. (πβ. Τὰ ροῦχα μου καὶ τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρῃ. **Καί** δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ **καί** εἶναι ἐναντιωματικὸς (=ἀν καί, μολοντί), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μετὰ μετοχῆς (ὅπως καὶ τὸ **καί—περ**)· Ἀθηναῖοι **καὶ** οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσοῦ προθύμιοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολοντί δὲν ἔλαβον μέρος). **Ε.** (πβ. εἰς τοὺς χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά=καὶ ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ **καὶ** εἶναι μεταβατικός, ἤτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος **δέ**). Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά· **καὶ** ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους. **Ξ.** (πβ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰ βροχὴ καὶ τὰ βουναὶ βογγᾶνε. **Κι** ἕνα πουλάκι φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός **καὶ** πολλακίς εἰσάγει τι, τὸ ὅποιον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγουμένων ἢ τὸ ὅποιον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγουμένων· φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. **Καὶ** ἄρκιον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= Ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορά). **Ξ.** Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρει· **καὶ** ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρεῖζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον). **Ξ.**

5) Ὁ **καὶ** εἶναι συνδετικός· (Ἴδὲ § 121, 2 καὶ § 122).

Σημ. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλακίς ὁ **καὶ** κατόπιν λέξεως δηλοῦσης ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πτώσις ἢ φράσις τις κατάλληλος περιέχουσα δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως τῆς δηλοῦσης ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα· (§ 36, 2, β')· ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἕομεν (= ἴσα ἰκέταις = σὺν ἰκέταις). **Θ.** οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὁμήρῳ = μετὸν Ὅμηρον). Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἃ ἔδρασαν). **Θ.**

§ 124. β' Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ. Κατὰ τινα ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκειται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς τὸ ἕτερον μόνον τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυτατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **καὶ οὐ**, (**καὶ μὴ**)· ἐμὲ ἐχειροτόνησαν **καὶ οὐχ** ὑμᾶς. **Δ.** αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε **καὶ μὴ** ἄλλως ποιήσης. Πλ.

Σημ. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ **οὐ δέ** = **καὶ δέν**, ἀλλὰ δέν, ἀλλ' ὄχι, (διαφορὸν τοῦ **οὐδέ**, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις)· ἔνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνθανεν, οὐ δέ ποθ' Ἡρῆ (= ἀλλ' ὄχι· καὶ εἰς τὴν Ἑρᾶν) Ὅμ.

2) δυνατόν νά συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατική μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικήν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **οὔτε-τε, (μῆτε-τε)· οὔτε** ἐπεμειγνυτο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμου. Θ.

3) δυνατόν νά συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι) ἀμφοτέραι ἀποφατικάι. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **οὔτε-οὔτε, (μῆτε-μῆτε, οὔτε-μῆτε, μῆτε—οὔτε)·** ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη.

Σημ. α'. Ἀποφατικὴ πρότασις ἢ (ἔννοια) συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ **οὔδὲ (μῆδὲ=οὔτε, μῆτε)**, ὅταν τὸ δεῦτερον τῶν συμπλεκόμενων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ· *τούτων οὔδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὔδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.* Ξ.

Τὸ **οὔδὲ, μῆδὲ** λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (=οὔτε, οὔτε καί)· *ἔβριον οὐ στείρουσιν οὔδὲ δαίμονες.* Σοφ. **Οὔδὲ εἷς, οὔδὲ μία** κλπ. (πβ. § 123, 2).

Σημ. β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκὰς χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ **οὔ, οὔτε, οὔδὲ** τὸ **μῆ, μῆτε, μῆδὲ**, ὅταν τὸ δι' αὐτῶν συνδεόμενον εἶναι πρότασις ἐπιθυμίας· (§ 118, 2)· *διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαντῶ προσέχειν καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως.* Ξ. *ἐγὼ θρασύς οὔτ' εἰμὶ μῆτε γενοίμην.* Σοφ. (πβ. πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα. μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μῆτε νά ρωτᾷς τί κάνω).

§ 125. γ' Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὔτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ἔρων προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεῦτερον τῶν συμπλεκόμενων παρίσταται ὡς μείζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) διὰ τοῦ **οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι—ἀλλὰ καί**, ὅταν ἀμφοτέραι τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. (*Ὅσον τὸ ἕν τόσον καὶ τὸ ἄλλο*)· **Οὐ μόνον** ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, **ἀλλὰ καὶ** περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω). Ξ. **Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ** (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. **Μὴ ὅτι** θεός, **ἀλλὰ καὶ** ἄνθρωποι καλοὶ κάγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημ. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν **οὐχ ὅτι** προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρυστέρας φράσεως **οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι** (= δὲν θέλω νά πῶ ὅτι), τὸ δὲ **μὴ ὅτι** ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρυστέρας φράσεως **μὴ εἶπης ὅτι**· (**Μὴ εἶπης ὅτι** θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) διὰ τοῦ *οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι* ἢ, σπανίως, *οὐχ ὅτι*—*ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ*, ἔταν ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκονται (= ὅχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν. Οὔτε τὸ ἐν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο). *Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν* (= ὅχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε . . .) Ἰσ. *ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πρόποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα* (= ὅχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαί.

Σημ. Τὸ *μὴ ὅτι* καθὼς καὶ τὸ *μὴ τί γε* κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ *οὐδὲ ἢ μὴδέ* (§ 124, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγότερον» ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμπραζομένων· ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξί, *μὴ ὅτι ἀνδράσιν* (= πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας). Πλ. *οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀγοῦντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάτιεν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς* (= πολὺ ὀλιγότερον εἰς θεούς). Δ.

3) διὰ τοῦ *οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ* ἢ σπανίως *ἀλλά*, ἔταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεῦτερον καταφάσκειται (= ὅχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί). *Τῶν Ἀθηναίων οἱ βουλευόμενοι ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν* (= ἔτι ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν). Ε. *τῶν ἄλλων ὅσων ἐδημεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκεύη ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρεπάσθησαν* (= ὅχι μόνον σκεύη δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι . . .) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 126. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς συνήθει εἶναι οἱ ἑξῆς· *μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ* (= ἀλλά), *μέντοι* (= ὅμως), *μὴν* (= ὅμως), *ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά* (= ἀλλ' ὅμως), *ὅμως* (συνήθως μετὰ τινος τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον *ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι* κλπ.), *καίτοι* (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι *μέν, δέ, μέντοι, μὴν* δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Ἰδὲ τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ μὲν παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέρχουσι ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ καίτοι συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (ἴδὲ κατωτέρω)· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον· καίτοι ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ἔμως, μῶλα ταῦτα) Πλ.

§ 127. Προτάσεις ἢ ὅροι προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ μὲν—δέ· ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. Ξ. ἦν ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δὲ Ξ.

Ὅταν ἔμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ μὲν ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ ἀκολουθεῖ τὸ δ' αὖ (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ μέντοι ἢ ἀλλὰ ἢ ὁμῶς δὲ ἢ ἀλλ' ὁμῶς ἢ οὐ μὴν ἢ οὐ μὴν ἀλλὰ· καὶ οἱ μὲν ἠγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὸ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει. Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία μὲν ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὁμῶς δὲ ἐδόκει ἐπεσθαι. Ξ.

§ 128. 1) Ὁ μὲν λαμβάνεται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα. (Σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**· λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἦρ.

Σημ. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ διὰ οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (=ἀλήθεια, βεβαίως)· καὶ μὰ τὸδε σῆπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτέ). Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὸ **πάνυ μὲν οὖν** (=βεβαιότατα) κτ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα, χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δὲ α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (=ὁμῶς)· ταῦτα πάντες ἀεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται. Θ. β') μεταβατικός, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα· (πβ. καὶ § 123, 4)· Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερεῇ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς

τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῶσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων. Ε.

Σημ. Ὡς μεταβατικός σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς τι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικός σύνδεσμος τὸ ἄλλὰ μὴν (=προσέτι δέ, ἐκτός δὲ τούτου) ἢ τὸ καὶ μὴν, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ ἄλλου λεχθέντα (=ἄλλ' ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐπισημασθῆναι ἔκκεινός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανεροῦ. Ε. ἐπισημασθῆναι Γαυλίτης εἶπεν· καὶ μὴν, ὃ Κῦρος, λέγουσιν οἱ πολλοὶ ὅτι πολλὰ ὑπισχυεῖ (=ἄλλ' ὅμως). Ε.

§ 129. Ὁ σύνδεσμος ἄλλὰ λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅπως ἀντιθέτων ἢ ὅπως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως καταφατικόν τι πρὸς προηγούμενον ἀποφατικόν· (οὐκ—ἄλλὰ ἢ μὴ—ἄλλὰ=δὲν—ἄλλὰ, ὄχι — ἄλλὰ, μὴ — ἄλλὰ. Σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν)· οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἄλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα. Ε. αὐξείν μὴ τὴν βασιλέως, ἄλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν. Ε.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ ἄλλὰ καὶ ἀποφατικόν τι πρὸς προηγούμενον καταφατικόν· (ἄλλ' οὐ ἢ ἄλλὰ μὴ=καὶ ὄχι)· δεῦρο νόμος (ἔστι) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἄλλ' οὐ μαθήσεως (=καὶ ὄχι μαθήσεως). Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικὸς, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὅποιον παρουσιάζεται κάπως εὐρύ· (ἄλλὰ =μόνον)· τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἄλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ. Ε.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ ἄλλὰ κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως περιεχούσης τὴν λέξιν ἄλλος ἢ εἰσρος· (ἄλλὰ=παρὰ μόνον)· ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἄλλὰ Θραῖκες Βιθυνοί. Ε.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν ἄλλὰ, ἀλλὰ τὸ ἄλλ' ἢ· ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν, ἄλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (=παρὰ μόνον) Ε. Προήλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἄλλ' ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο συντάξεων, ἤτοι ἐκ φράσεων, οἷαι π. χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἄλλὰ τοῦτο—καὶ—οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἢ τοῦτο προήλθεν ἔπειτα ἢ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἄλλ' ἢ τοῦτο.

Σημ. α'. Ποικίλη είναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου *ἀλλὰ* καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοὺς ἄλλοις ὁ *ἀλλὰ* λαμβάνεται 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἀπεναντίας*· πῶς οὖν αὐτὸς ὄν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν; *ἀλλ'* ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμῆσιν. **Σ.** 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς· (*ἀλλὰ*=ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν)· *ἀλλὰ* πίθεσθε (=λοιπὸν ἀκούσατέ με) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικῆν ἢ αἰτιολογικῆν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον· εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παι, *ἀλλὰ* κρέα γε εὐχοῦ (=τοῦλάχιστον «τρῶγε ἄφθονα κρέατα) **Σ.** ὦ θεοὶ πατρώοι, συγγένεσθ' *ἀλλὰ* νῦν (=τοῦλάχιστον τώρα· ἐνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σημ. β'. Ἡ φράσις *οὐ μὴν ἀλλὰ* (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προήλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ *οὐ μὴν* ῥήματος ὑπάρχοντος εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοουμένου ἔξωθεν· ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκείνον ἐξετραχίλισεν· *οὐ μὴν ἀλλ'* ἐπέμεινε ὁ Κύρος (=οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος—ἢ—οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κύρος, ἀλλὰ κλπ.) **Σ.** Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις *οὐ μέντοι ἀλλὰ* —καὶ—οὐ γὰρ *ἀλλὰ*.

Σημ. γ' Ὁ σύνδεσμος *ἀλλὰ* ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικός τύπος τοῦ οὐδέτερου πληθυντικοῦ *ἄλλα* τῆς ἀντωνυμίας *ἄλλος*. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ *ἀλλὰ* διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π. χ. Ἰλ. Α, 280 *Εἰ δὲ σὺ κρατερὸς ἔσοι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἀλλ'* ὄδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει (α') =εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. β')=μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ.).

Ὁ δὲ σύνδεσμος *ὁμοῦς* (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος *ὁμοῦ*) προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος *ὁμῶς* (=ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Ἰδὲ Ἰλιάδος Α. 196, **Σ.** 62 κλπ. καὶ Μ. 293 ἢ Ὀδυσσεΐας λ, 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι *μέν, μὴν, μέντοι* (=μέντοι, *καίτοι* (=καίτοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (=ἀλήθεια, βέβαια, κλπ.). Ἰδὲ § 121, 3.

3. Διαξευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 130. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαξευκτικῶς εἶναι ὁ *ἢ* καὶ ὁ *εἴτε*, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ *ἦτοι, ἐάντε, ἄντε, ἦντε*.

1) Ὁ διαξευκτικὸς *ἢ* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἢ διάξευξις γίνεται ἄνευ ἐμφάσεως, τίθεται ἄπαξ μεταξὺ τῶν διαξευγνομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἢ διάξευξις γίνεται μετ' ἐμφάσεως, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαξευγνομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην πε-

ρίπτωσιν ἀντί τοῦ ἦ—ἦ τίθενται προσέτι *ἦτοι—ἦ ἦ ἦ—ἦ καί·*
χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἦ ζήτει βελτίω τούτων. Ἰσ. *ἦ λέγε τι σι-*
γῆς κρείττον ἦ σιγῆν ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σέ.
 Ἦρ. *ἦ ξένος ἦ καί τις πολίτης.* Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νά εἶναι καί περισσότερα τῶν
 δύο (ὅπως καί εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· εἰς δέ τις ἀρχὸς ἀνῆρ
 βουληφόρος ἔστω, ἦ *Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ δῖος Ὀδυσσεὺς ἦ*
 (=ἦ) σὺ *Πηλεΐδη.* Ὅμ.

Σημ. Τὸ μόριον ἦ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως
 καί εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α') εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος. (*Ἐπανορθωτικός ἦ*)·
ἔροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐ-
λίδι ἦ ἦ γὼ φράσω (=ἦ καλύτερα θά τὸ δηλώσω ἐγὼ) Σοφ.

β') εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἣ ὁποία παρίσταται γενική
 πώς καί ἀόριστος. (*Διασαφητικός ἦ*)· *τί τηρικὰδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἦ*
οὐ πρόφ' εἶ εἰσίν; Πλ. (π. τί κάθησαι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανένα;).

γ') μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περι-
 πτώσει· *οὐκ ἔξοστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἰρὸν εἰσιεῖναι, ἦ ἀποθανεῖται.* (π. γιὰ
 θῶσε μας τὴν κόρη σου, ἦ θενά πάμε σένα=εἰδ' ἄλλως θά πάμε κλπ.) Ἰδὲ
 καί § 32, 3 (συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ *εἶτε—εἶτε*, (ἐάντε—εάντε, ἄντε—ἄντε, ἦντε—
 ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νά δη-
 λωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευ-
 γνυομένων· *εἶτε Λύσανδρος εἶτε ἄλλος τις.* Ξ. *εάντε νῦν εάντε*
αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε. Πλ. (Ἰδὲ καί ὑποθετι-
 κάς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 131. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογι-
 κὸς σύνδεσμος ὁ *γὰρ* (=διότι), σπανίως δὲ ὁ *ὥς* (=διότι) καί ὁ
ἐπεὶ (=καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ
 περιόδους (§ 121, 2)· *μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ*
τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Ἰσ.—*ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ*
τὸ ἐφ' ἀρπαγῆν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνῆρ
ἔστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος. Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καί*
τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (=καθόσον
καί εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ γὰρ συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἤτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγουμένων. (**Διασαφητικὸς γὰρ**=δηλαδή). Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίννωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνει (=ἔλεγε δηλαδή ἔτι κλπ.) Ε. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιοῦται ὁ γὰρ κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων σημειῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ δὲ μέγιστον, κττ.

Σημ. α' Τὸ ἐπεὶ συνδέον παρατακτικῶς λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι· ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι)· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι (=καίτοι ἐβουλόμην ἂν=μολονότι θά ἦθελα κλπ.) Πλ.

Σημ. β' Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς καὶ (ἢ ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ). ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ=διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν διὰ τοῦ γὰρ εἰσαγομένην πρότασιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ=καὶ μάλιστα). Ἐπίστευται ἔγεται προσέτι καὶ γὰρ καί· ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσφορον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο (=διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἠθελε). Ε. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (=διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.) Ε. Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς . . . λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (=διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ε.

§ 132. Πολλάκις ἢ διὰ τοῦ γὰρ εἰσαγομένη πρότασις παρεμβάλλεται μετὰ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτω ἀποτελεῖ τρόπον τινα παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβολομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται συνδέων καθ' ὑπόταξιν καὶ ἰσοδυναμῶν πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ· Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβόηθει (=ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κλπ.) Ε.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κλητικῆς τινοσ) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον· **Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτιῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε** (=ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κλπ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι. Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ (τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι μὲ) τὸ **βέβαια**· ἐμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιά-

ζεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα (=καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κλπ.) Ε.

Σημ. α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προήλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις *ἀλλ' οὐ γὰρ* νὰ σημαίνῃ *ἀλλ' ὅμως· ἐκαλλυνόμενη ἂν καὶ ἡβουμένη, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι* (=ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτω: *ἀλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι· οὐ γὰρ ἐπίσταμαι*).

Σημ. β'. Τὸ γὰρ προήλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικῆς γὰρ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὅποια ἀμφοτέρωθεν τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημάσια αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεως· τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν; Ταῦτόν γὰρ (=τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προήλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ (πθ. § 121, 2).

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι.

§ 133. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι: *ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐκοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάριτοι* καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ *ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν* καὶ *τοίνυν* οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Ἴδὲ κατωτέρω παραδείγματα καὶ παράβαλε § 122 τέ, § 126, 1 καὶ § 132, Σημ. 2).

§ 134. α' Οἱ σύνδεσμοι *ἄρα, δὴ, οὖν* καὶ *τοίνυν* ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιπὸν*. Εἰδικῶς δὲ, περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ σύνδεσμος *ἄρα* κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα προκύπτον ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ· *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (=Σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί.* Λουκ.

Σημ. Τὸ μέρος *ἄρα* (πειητικῶς καὶ *ἄρ* ἢ *εἰ* ἀρχήθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἀμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐνοιῶν, ἥτοι ἐσήμεναι εὐθὺς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς· ὡς εἰπὼν *κατ' ἄρ* ἔξετο (=ἀμέ-

σως κατόπιν ἐκάθισε). Ὅμ. μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμόμονος Αἰγίσθοιο, τὸν **ῥ'** (=ῥα) Ἀγαμέμνονιδης ἔκταν' Ὀρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφώνευσε . . .) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα, κ. τ. τ., ἦτοι ἔνα δηλωθῆ ἁρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνα πρὸς τὰ νῦν πράγματι συμβαίνοντα, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἄλλου τινὸς ἢ πρὸς προηγουμένην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος· οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας **ἄρα** τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν. Θ. ὧ πόποι, οὐκ **ἄρα** πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες. Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ **ἄρα**, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνειαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως· πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖροι τοὺς νέους; εἰ μὴ **ἄρα** ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν (=ἐκτός ἐάν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.). Ε.

2) Τοῦ **δὴ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή. Ἦτοι ταῦτα

α') εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἦτοι ἐπακολούθημα προκυπτὸν ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (=φυσικὰ λοιπόν, λοιπόν). Οἱ Θαυρακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε. ἐδόκει **δὴ** θεῖον εἶναι. Ε. Ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στρατεύμα. ὁ μὲν **οὖν** Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε. Ε.

β') χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου διακοπέντος διὰ τινος βραχυτέρας ἢ μακροτέρας παρενθέσεως· (πβ. § 132). Οἱ μὲν **δὴ** ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν. Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε **δὴ** συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κλπ. Ε.— Οἱ μὲν **οὖν** Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. Ε. ὁ δὲ Πρόξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς **οὖν** εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα. Ε.

Σημ. α'. Τὸ μόριον **δὴ** ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὁσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς τι παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἦτοι ἀρχῆ-

θεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (=τώρα, νά! πιά, δά) *Τεῦκρος πέπον, δὴ γοῦν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (=νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε—νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε—τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) *ᾠμ.* Οὕτω νῦν δὴ =τώρα δὰ ἢ τώρα πιά, τότε δὴ=τότε πιά, πάλαι δὴ=εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ=λοιπὸν νά: *Βλέψον κάτω. Καὶ δὴ βλέπω* (=λοιπὸν νά! κοιτάζω) *ᾠμφ.*

Σημ. β'. Τὸ μόριον *οὖν* ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἦτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι. *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέραν τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευῆσαι οὔτε τευ ἄλλον* (=οὔτε φορέματα, οὐ βεβαίω, θὰ σοῦ λείψουν—οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.) *ᾠμ.* *Εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστίν, θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρω, οὐδὲν κακὸν ἂν εἶη* (=ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. *Πάνυ μὲν οὖν* (=βεβαιότατα) Πθ. § 128, 1. Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ *οὖν* καὶ εἰς τὸ δ' *οὖν*, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν τι τὸ δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ. *Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Συσεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρω δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τετάρων μηνῶν* (=Ὅπως οὐδέποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρατεύμα κλπ.) *Ξ.* *Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς* (=ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) *Ξ.*

Σημ. γ'. Τὸ μὲν *οὖν* πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ (*ὄλω*) *τοῦναντίον*, (*ὄλω*) *ἀπεναντίας*. *Οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; Πάντα μὲν οὖν* (=Ἀπεναντίας ὄλα τὰ γνωρίζουν) *Ξ.*

Σημ. δ'. Τὸ *γοῦν* (προεληθὸν ἐξ ἐνώσεως τοῦ *οὖν* μετὰ προηγούμενου γέ=βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμπραζομένων 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως οὐδέποτε.

3) *Οὐκοῦν, οὐκουν*. Ταῦτα προήλθον ἐκ συνεκφοράς τοῦ *οὐ* (*οὐκ*) καὶ τοῦ *οὖν*. Καὶ τὸ μὲν *οὐκοῦν* εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικόν (=λοιπὸν), τὸ δὲ *οὐκουν* εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικόν (=λοιπὸν δέν): *Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι; (=λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. Οὐκουν μ' ἐάσεις; (=λοιπὸν δέν θὰ μ' ἀφήσης;)* Σοφ.

Σημ. Τὸ *οὐκουν* εἰς διαλόγους εἰσάγον ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ *οὐδαμῶς, οὐδόλως*. *Ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε.* *Ξ.*

4) Τὸ *τοίνυν* (συγκείμενον ἐκ τοῦ *τοί*=βεβαίως καὶ τοῦ *νῦν* — *νῦν* = *τώρα, λοιπὸν*) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ *δὴ* καὶ τὸ *οὖν*, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον. *Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον*

καὶ τὸ ἀνόσιον. Λέγω **τοῖνυν** ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 135. β' 1) Τὸ **τοιγαροῦν** καὶ τὸ **τοιγάροι**, (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῃ **τοιγάρ**) εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γιὰ αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γιὰ αὐτὸ ἴσια ἴσια). *Προξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. Τοιγαροῦν αὐτῶ οἱ μὲν καλοὶ τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλενον.* Ε.

2) Τὸ ὥστε συνδέον κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου) ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γιὰ αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε. *Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρηνς ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον.* Ε.

Β'. Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν.

1. Εἰδικαὶ προτάσεις.

§. 136. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν εἰδικῶν συνδέσμων ὅτι καὶ ὥς, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ διὰ τοῦ ὄ, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ διὰ τοῦ οὐνεκα, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ διὰ τοῦ ὀθούνεκα, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ διὰ τοῦ διότι = ὅτι, πῶς, ποῦ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦται ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κλπ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὄραν, ἀκούειν, κλπ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κλπ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνηθῶς δεικτικῆς τοῦτο, ταῦτα — ὄ.

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ, κλπ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων ἄλλης (ἐστίν), δηλόν (ἐστίν) κλπ.

§ 137. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 118, 1. Ἄρνησις οὐ.). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, συνηθῶς ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικῆ τοῦ πλα-

γίου λόγου· (Ἰδὲ § 116, 2, Σημ. 3)· λέγει ὁ κατηγοροῦς ὡς ὑβρι-
 στής **εἰμι** (= πῶς εἶμαι) Λυσ. *Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο*
πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ. . .) **Ξ**. *Ἰσως*
εἶποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο
 (= ὅτι δὲν ἦμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) **Ξ**. (πδ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν
 ποτε γένοιτο ἄδικος).—*Ἐλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε,*
Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη. **Ξ**.—*ἠγγέλθη αὐτῷ*
ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε. **Θ**. *ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς.*
Ξ. *ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς* (= αὐτὰ
 ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κλπ.) **Πλ**.

Σημ. α' Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὖ οἶδ' ὅτι
 (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαίωτα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς),
 αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως
 καὶ λαμβάνονται ὅτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ ὅτι δὲν
 ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται· *Ἀκούετε, εὖ οἶδ'*
ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα. **Ξ**. *Ὀῦτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις*
καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι. **Πλ**. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης
 τὸ ἐπίρρημα δηλονότι καὶ δηλαδὴ).

Σημ. β' Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο,
 ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι τι, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς οὐχί
 ἀληθές ἢ ἀβέβαιον. Διὰ τοῦτο δὲ κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα
διαβάλλειν, πείθειν, κ.τ.τ. Τισσαφέρους διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν
ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλευοὶ αὐτῷ (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλευέτο) **Ξ**.

Σημ. γ' Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ
 μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πά-
 λιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν
 ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ· *ἔλεγεν ὅτι ἀδι-*
κοῖτεν = ὅτι ἀδικοῦσι — ἢ — ὅτι ἠδίκουν. *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* = ὅτι
 πέφευγε — ἢ — ὅτι ἐπεφεύγει.

Σημ. δ' Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικόν) ἀπαρέμφα-
 τον ὡς ἀντικείμενον. Ὀῦτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα *φημί* (κα-
 θῶς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα *νομίζω, ἠγέσθαι, οἶσθαι, κλπ.*).

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα
 καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Ἰδὲ τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ με-
 τοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

§ 138. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων *ὅτι, διότι, ὡς*
 (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ διὰ τῶν (κυρίως χρονικῶν) συνδέσμων

ἐπει, ἐπειδὴ (καὶ σπανιώτερον ὅτε καὶ ὁπότε = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητάς καὶ διὰ τοῦ οὐνεκα ἢ ὀθούνεκα=ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 118, 1), ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου. ("Ἀρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις): Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον. Θ. Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. Δέομαί σου παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σοῦ (= διότι ἐγώ). Πλ.

Σημ. α' Διὰ τοῦ ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αιτιολογικὴ πρότασις μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (χαίρω, ἠδῶμαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων οἰαι αἰσχρόν (ἔστι), δεινόν (ἔστι), θαυμαστόν (ἔστι), κ.τ.τ. χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις. Πλ. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνοιο. Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις εἰσαγομένη διὰ τοῦ εἰ (ὡς αιτιολογικοῦ), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ ("Ἀρνησις μὴ): Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελόμενος ἀργύριον πράττειτο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. οὐ θαυμαστόν εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν; (=δὲν εἶναι παράδοξον, πού δέν). Ξ.

Σημ. β' Τὸ αιτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὅτι οὕτω (=διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον): πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυκτὶ παρεστώσῃ συμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶτος φέρεις (= ὅτι οὕτω βράδιως κλπ.= διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ=διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 139. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις αἱ δηλοῦσαι (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν ἐνεργείας τινὸς

1) εἰσάγονται διὰ τῶν τελικῶν συνδέσμων ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητάς = γιανὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, διὰ τοῦ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ διὰ μόνου τοῦ μὴ (=γιά νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρχτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς: Κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερῶκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. Ξενοφῶν ἤγειτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πο-

λέμμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (=γιαυὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένην) Ε. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσε, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ. Ε. Μὴ φθόνηι τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός (=γιαυὰ μὴ φαίνεσαι). Ἰσ.

Σημ. α΄ Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἐνεκα ἐλλείψεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς ἀπλή τις σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος: Νῦν δ' ὤρη δόροιο· τάχιστα μοι ἔνδον ἑταῖροι εἶεν, ἔν' ἐν κλισίῃ λαρόν τετυκοίμεθα δόροπον. Ὀδυσ. ἴσως δέ που ἦ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος εἶη ἡ ὁδὸς (=γιαυὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ε.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ μὴ δυναμένου νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις δηλοῦσα κάτιτι, τὸ ὅποιον δὲν ἔγινε· Εἰ γὰρ ὄφελον οἱοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἱοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (=γιαυὰ ἡμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ εἰδύνατο ἐξαπατᾶν (=γιαυὰ μὴν μποροῦσε τώρα) Ε. (πδ.ἔπρεπε νὰ ἦσων ἐκεῖ, γιαυὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε).

Σημ. β΄ Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μέρος ἂν (ποιητ. κεν, κε § 116,2): ἴθι, μὴ μ' ἐρεθίζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι (=ὡς ἂν ἀπέλθῃς—γιαυὰ ἐπιστρέψῃς) Ὅμ. Τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθω (=γιαυὰ τὸ μάθω καλά) Σοφ. Τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο (=γιαυὰ συμποσιάζουν) Ε.

Σημ. γ΄ Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅπου. Πδ. Ἰλ. Κ, 128 κείνουσ δὲ κισχόσμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάεσσ' ἵνα γάρ σπιν ἐπέφραδον ἡγερέθεσθαι (=διότι ἐκεῖ κλπ.)—Ἰλ. Ε, 359 δὸς δέ μοι ἵαπος, ὄφρ' ἐς Ὀλυμπον ἵκομαι, ἔν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (=ὅπου εἶναι κλπ.). Ἀλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. Ὀδυσσ. ν, 363 χορήματα μὲν μυχῶ ἄντρον θεσπεσίωο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σὸα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλαμβάνεται ἔχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (=ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (=γιαυὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (=οὕτως, ἔτσι· § 121,2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προσέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Υ. 429 ἄσπον ἴθ', ὡς κεν θάσπον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι (=ἔτσι νὰ φθάσῃς—γιαυὰ φθάσης). Ὁμοίως τοῦ ὅπως σημαίνοντος ἀρχῆθεν πῶς, μὲ ποῖον τρόπον ἡ τελικὴ σημασία (=γιαυὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ὀδυσσ. α, 76 περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (=πῶς νὰ ἔλθῃ—γιαυὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (=ἔως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Β, 299 τλήθῃ, φίλοι, καὶ μέιναι' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ εἴτεον Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί (=ἔως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν—γιαυὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ δὲ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (=μήπως) ἢ τελικὴ σημασία (=γιατὴ μὴ) προήλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. Ἰλ. Α, 522 ἀπόσιγες, μὴ τι νοήση Ἦρη (=μήπως καταλάβῃ τίποτε—γιατὴ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις.

§ 140. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἤτοι ὄρον τινά, ὑπὸ τὸν ὅποιον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ τι (*Ἄν θέλει, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ*).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται διὰ τοῦ *εἰ* (=ἐάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ διὰ τοῦ *εἰάν* (ἄν, ἦν, τὰ ὅποια προήλθον ἐξ ἐνώσεως τοῦ *εἰ* μετὰ τοῦ δυνητικοῦ *άν*. Ἰδὲ § 139, 2 Σημ. β' καὶ παράβαλε τὰ Ὀμηρικὰ *εἴ κεν, εἴ κε, αἴ κεν, αἴ κε*=ἐάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι *μὴ* (καὶ σπανιώτατα *οὐ*, (ἐνῶ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως. Αἰτίαι τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προήλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν *μὴ*. Ἰδὲ § 121, 3 καὶ παράβαλε τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ *εἰάν* ἢ *άν* ἢ *σάν* ἢ *ἄμα* ἔχουν ἄρνησιν τὸ *δέν*, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου *οὐ*, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ *νὰ* ἔχουν ἄρνησιν τὸ *μὴ*: *άν δέν* τὸ *ἐβλεπα*, *δέν θὰ* τὸ *πίστενα—νὰ μὴν* τὸ *ἐβλεπα*, *δέν θὰ* τὸ *πίστενα*.)

§ 141. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποῖαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. Πρῶτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ υπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰ* καὶ ὀριστικῆς οἰουδῆποτε χρόνου, (ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδῆποτε ἔγκλισιν ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων ἐξάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως.) (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί*

(=άν πράγματι υπάρχουν βωμοί, τότε κλπ.) Λουκ. (Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει (=άν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας, κλπ.) Ε) εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ. Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγγε. Πλ.

2. Δεύτερον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι κάτι τι ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιοῦτους ὑποθετικοὺς λόγους)· πῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= ἂν δὲν εἴχαμε, θὰ ἦμαστέ) Ε. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέταζα ἐγὼ). Ε.

3. Τρίτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀπλῆ τις σκέψις τοῦ λέγοντος, (ἤτοι κάτιτι, τὸ ὅποῖον ἀπλῶς θέτει τις εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ τι προσδοκώμενον.) Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, (ἢ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 116, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς.) (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ, ἢ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κλπ.)· οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐξοῦσε κανεῖς, ἂν δὲν θὰ ἐτρέφετο). Ε. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὀνυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεῖς ἤθελεν ἀφαιρέσει, κλπ.) Πλ.

4. Τέταρτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτιτι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἢ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰάν, (ἂν, ἤν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κεν, αἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, (ἢ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι τι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως ἀναφερομένης εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως)· Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ἑμᾶς αὐτοὺς (=ἂν με θανατώσετε, θὰ κλπ.). Πλ. ἦν κακοῖσι συμμίσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν εὐόντα νόον (=ἂν συναναστρέφε-

σαι, θά χάσῃς) Ε. ἦν θάνης σύ, παῖς ὄδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται. πβ. § 101, 4). ἦν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤμετε δεῦρο ἄνευ ὄπλων. Ε.

β) ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνόμενον, ἦτοι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἢ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως ἀντιστοιχούσης πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): "Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν (= ἅμα ἔρθῃ...., δσάκις ἔλθῃ..) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν=ἐπιβάλλον συνήθως. πβ. 105, 1).

γ) ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἢ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 116, 2. Σημ. γ), ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἀντὶ ὑποθετικῆς χρησιμοποιεῖται χρονικὴ πρότασις ἐκφερομένη διὰ τοῦ ἅμα ἢ δσάκις καὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ): Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (= δσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι...., δσάκις δὲ ἐπέστρεφον..) Θ. Εἴ τις αὐτῷ δοκοίῃ βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε) Ε.

§ 142. Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους.

Πολλάκις ὑποθετικοῦ τινος λόγου παραλείπεται ἢ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήγεται νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον δικφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) Πολλάκις ἐλλεῖπει ὑποθετικοῦ τινος λόγου ἢ ἀπόδοσις: Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων σιφελίξαι, ὁ γὰρ πολὺν φέρτατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ σιφελίξαι νοητέον δύναται ποιῆσαι τοῦτο—ἢ—ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) Ὅμ.

Ἡ τοιαύτη ἐλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων ἐκφερομένων μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν—εἰ δέ, ἐὰν μὲν—ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἢ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἐξωθεν ἢ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον: Εἰ μὲν δώ-

σουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί... εἰ δέ κε μὴ δώωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (=ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... σὶ Ἀχαιοί, πάει καλά, ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν, κλπ.) Ὅμ.

2) Ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι αἰ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοοῦμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων. **Εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος;** (=Εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξεν, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς** (=Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει—ἢ—οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἄλλως, ἐν ἐναντία περιπτώσει** κ.τ.τ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφίζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν)· **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (=ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (πδ. σώπασε· εἰδεμῆ θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημ. α' Τὸ **εἰμῆ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις, ἢ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **πλὴν, ἐκτός μόνον, παρὰ μόνον**. Οὐδὲ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων **εἰμῆ** νεφεληγερέτα Ζεὺς. Ὅμ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ὀητορικῆ, εἰ μὴ εἴτις ὑπολάβοι, κλπ. (= ἐκτός μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτός ἐὰν ἴσως. Ἰδὲ § 134, 1, Σημ.

Σημ. β' Τὸ **ἐὰν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά· Ἐπαῖνον τεθῆσεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὐ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) Καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις καὶ ἄλλος** (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτε ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε** (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κ.τ.τ. προήλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως· **ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει** (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θείου. Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο· ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θείου, τοῦ θείου με-

τέχει καὶ αὐτῆ) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποιέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο. (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν) Θ.

4) Καὶ αἱ φράσεις ὥσπερ εἰ, ὡσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν ὥσπερ ἢ ὡς (= καθὼς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος τῆς τε ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως· Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἀσπάξοιτο (= ὥσπερ ἂν ἀσπάξοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν κλπ.) Ξ. Οἱ Μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλεύουσαν τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ξ.

Ὁὕτω κατόπιν· ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὡσπερεῖ) στοιχειά ἐστι (=τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὡσπερανεῖ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σάν παιδί) Ξ. νέες (=νῆες) ὠκεῖται ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ νόημα (=σάν φτερωτὰ πουλλιά κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχοντ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (=ὥσπερ οἰκεῖα, σάν ἰδικά του) Πλ.

Σημ. α' Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν), καὶ ἐκ τούτου προήλθεν ἔπειτα τὸ σάν (σά) τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του. (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάνκις — ἐπειδή, ἄφου — ἔάν, κλπ.).

Σημ. β' Περὶ τοῦ εἴτε, εἴαντε, ἦντε ἰδὲ § 130, 2.

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις.

§ 143. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποσαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὐται εἰσάγονται διὰ τοῦ εἰ καί, ἂν καὶ (= ἂν καί, μόνον ὅτι), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποσον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν (εἰ καὶ θνητός εἰμι), διὰ δὲ τοῦ καὶ εἰ, καὶ ἂν ἢ συνηθέστερον κἂν (= κί' ἂν, καὶ νά, κί' ἂν ἀκόμα, ἢ ἔάν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, διὰ τοῦ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν = οὔτε κί' ἂν), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποσον διὰ τὸν λέγονται εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...).

Καὶ εἰ μιλᾷν' ἀδελφῶν φροσύνη, ὡς' εἰς' ἔχρησεν οὐδὲν εἶναι. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως**.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι ἢ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 123, 2 καὶ § 124,3, Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μὴ**, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: *Πόλιον μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἷα νόσφ' ἔνευσιν* (= μολονότι δὲν βλέπεις) *Σοφ. κεί* (=καὶ εἰ) *μὴ πέλοιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον* (=κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεσμένος) *Αἰσχ. τῆς γῆς κρατοῦντες καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν*. Ξ. *ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῆ*. Μέν. *οὐδ' ἂν δαυαίμυ δαυαίμυ, (ἐφίμου), οὐδ' αὖ μύημυ κενύουθε*.

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 144. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων *ὅτε, ὁπότε* (καὶ σπανίως *ὄσάνκις, ὀποσάνκις*), ὡς (= ἄμα), *ἡνίκα, ὀπηνίκα* (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), *ἐν ᾧ* (= καθ' ὃν χρόνον), *ἐπεὶ, ἐπειδὴ* (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε=ἀφοῦ), *ἕως, ἕστε, μέχρι, μέχρι οὔ* (=μέχρις ὅτου, ἐφ' ὅσον), *ἐξ οὔ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὔ, ἀφ' ὅτου* (= ἀφ' οὔτου), *ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα* (= εὐθὺς ὡς), *πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν*. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι *εὔτε* = ὅτε, *ὥσπερ, ὅπως* = ὡς, ὅτε, *ἦμος*=ὅτε, *ἦος ἢ εἶος*=ἕως, *ὄφρα*=ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ὠρισμένον τι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (*Ἄρνησις οὐ*)· *Ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν*. Ξ. *ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο*. Ξ. *Οἶδα κακείνω σωφρονοῦντε, ἕστε Σικυράται συνήστην* (=μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἄν (ποιητικῶς *κεν ἢ κε*), μετὰ

τοῦ ὁποίου οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι *ὄτε, ὀπότε, ἐπει καὶ ἐπειδὴ* ἐνώγονται εἰς μίαν λέξιν· (*ὄταν, ὀπόταν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν*)· ("Ἀρνησις *μή*")· αὐτοῦ διατρίψωμεν, *ἕως ἂν φῶς γένηται* (=ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, *ὀπόταν ὀργιζόμεθα* (=ὄταν ὀργιζόμεθα, ἤτοι κάθε φορά πὸν ὀργιζόμεθα) Ξ. *ἐπειδὴν πυνθώμεθά τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορυβούμεθα* (=ἄμα πληροφορηθῶμε, ὁσάκις πληροφορηθῶμεν) Δ. (Πδ. § 141, 4, β').

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν. ("Ἀρνησις *μή*")· *ὀπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον* (=ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. *περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμητήριον* (=περιεμέναμεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νά ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοίγονταν) Πλ. (πρ. § 116, 2, Σημ. γ' καὶ § 141, 4, γ').

§ 145. Ἰδικιτέρως περὶ τοῦ *πρὶν*. Τὸ *πρὶν* ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται

1) μὲ ὀριστικὴν ἢ μὲ ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ *πρὶν*=ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ)· Οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, *πρὶν ἐξιμίωσαν χρήμασιν* (=παρὰ ἀφοῦ) Θ.—*μή ἀπέλθῃτε, πρὶν ἂν ἀκούσῃτε* (=προτοῦ νά ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἔστι) ποιεῖν, *πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων* (=προτοῦ νά γίνῃ) Πλ. (Πρ. § 144, 2, β').

Σημ. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ *πρὶν* συντάσσεται σπανιώτερον μὲ ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου· καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῦμαν κρονομένους, *πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον* ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι (=ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἤμφεγγόουν (οἱ Ἕλληνες), *πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἤκεν* (=ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) μὲ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ· (*πρὶν* = προτοῦ νά, προτοῦ)· Καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, *πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων* (=προτοῦ νά ἀντιληφθῶν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὄφθῃν οὐδδεπώποτε, *πρὶν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι* (=προτοῦ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ). Λυσ.

Σημ. α' Μὲ εὐκτικὴν τὸ *πρὶν* συντάσσεται, μόνον ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰσάγῃ χρονικὴν πρότασιν εἰς πλάγιον·

λόγον· ὄλοιο μὴ πω, πρὶν μάθοιμι (= ὄλοιο μήπω, πρὶν ἂν μάθω) Σοφ. Καὶ τοὺς φηγάδας ἐκέλευσε (Κῦρος) σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε (= πρὶν ἂν καταγάγῃ. Εὐθύς λόγος· Οὐ πρόσθεν παύσομαι, πρὶν ἂν ἡμᾶς καταγάγω οἴκαδε) Ξ.

Σημ. β' Καὶ τὸ μόριον πρὶν ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον· πβ. Ἰλ. Α, 29 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω, πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν. Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π. χ. Ὀδυσσ. κ, 174 ὃ φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀγνώμενοί περ εἰς Αἶδαο δόμους, πρὶν μόροισιν ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἠδύνατο τὸ πρὶν νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (=προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις.

§ 146. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λεγόνται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποιαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα ἐνεργείας τινός. Αὗται εἰσάγονται διὰ τοῦ συνδέσμου ὥστε ἢ τοῦ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δέ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 118, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρὸν § 116, 2, ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν § 114, 2). (Ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πὸν=ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλίσιν): Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρουψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους. Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὀρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων). Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (Ἄρνησις μή). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιανὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μετὰ ὑποτακτικῆς): Ἐχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (=ὥστε ἠμπορῶ νὰ συλλάβω κλπ.) Ξ. χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν (=ὥστε νὰ μὴ σφαλῇ εἰς τίποτε) Ξ. ἐνετύγγαρον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ.

(= ὥστε νά μή δύνανται νά διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νά διαβαίνουν κλπ.) Ε.

Σημ. α' Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νά συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ θυνητικοῦ ἄν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ θυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 116, 2) ἢ μὲ θυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 114, 2). ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνων) Ε.

Σημ. β' Τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται προσέτι

1) ἵνα δηλωθῇ ἐπιδεικνόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός· (ὥστε=γιανά)· οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιανά ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς) Ε.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε=ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιανά, ἂν πρόκειται νά)· σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζουσιν (= μὲ τὴν συμφωνίαν νά θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλισιτίδης, ὥστ' ἔχειν Ὁρεὸν (= γιανά ἔχη, ἂν ἐπρόκειτο νά ἔχη) Δ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμως σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετ' ἀπαρεμφάτου εἴτε μετὰ ὀριστικῆς μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ προηγεῖται τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 94, IX, 3)· ἀρίστην σε, ᾧ Σώκρτες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νά μή κλπ.) Πλ. Οἱ ἐν Ἰθάμῃ συνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαισι ἐκ Πελοποννήσου (= μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ.

Ἴδὲ καὶ § 31, 3, β', Σημ.

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις.

§ 147. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐνδοιασμόν ἥτοι) φόβον (διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τι τὸ ἀνεπιθύμητον) (φοβεῖται μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι μὴ τὸν δυσσαρέστησα μ' αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται διὰ τοῦ (ἐνδοιαστικοῦ) μὴ, ἢ διὰ τοῦ μὴ οὐ. (Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (=μὴ, μὴν, μήπως, νά μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ τι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (=μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι, μήπως δέν γίνῃ τι, τοῦθ' ὅπερ τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον· (φοβεῖται μὴ φύγῃς—φοβεῖται μὴ δέν ἔρθῃς).)

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν α') μετὰ ῥήματα φό-

βου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (=μέ κατέχει φόβος), κλπ. β') μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποῦ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπιτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (=κοιτάζω, προσέχω), τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι, κττ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α') μετὰ ἀρχαϊκὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ τοθερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζετα τις οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλ' ὡς τι πραγματικόν. Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικὴν (=μήπως ἐρημώσουν) Ε. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυναθῶ δηλώσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (=μήπως δὲν δυναθῶ) Δ.—νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (=μήπως ἔχομεν ἀποτύχει) Θ. δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν (=μὴ δὲν ἔχω) Ε.

Σημ. Ὅρα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς=πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ) ὀρᾶτε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονημένοι. Ε. (πβ. τίρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε).—Ὅρα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς=κοίτα μὴ, σκέψου μὴ ὄρα μὴ παίζων ἔλεγε (=μήπως ἀστεϊεύμενος ἔλεγε) Πλ.

β') μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς (τοῦ πλαγίου λόγου) οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατός χωρήσῃ (=μήπως ἐπέλθῃ) Θ. Μενέλαον ἔχε (=εἶχε) τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι (=μὴν πάθουν τίποτε) Ὅμ. οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο (=μὴν ἐπιτεθῇ κανεῖς) Ε.

Σημ. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἦτοι ἀνεξάρητοι προτάσεις δηλοῦσαι τι, τὸ ὅποιον ἐπέχρουν ὁ λέγων μετὰ φόβου (πβ. νῦν : Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κττ.). Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάζαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥήμα τὸ δηλοῦν τὴν συνκισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπιτεύω, κλπ.), εὐκολον ἦτο στενώτερον συνεκφερόμεναι αὐτα μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασομένου ῥήματος, ἦτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ μορίου μὴ, τὸ ἐποῦν οὕτω κατ' ἄνωγαν συνδετικόν μόριον (πβ. § 121, 2 καὶ 3). Πρβλ.

1) δεῖδια· μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι=φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι=φοβοῦμαι, μήπως γίνω κλπ.).

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον διὰ τοῦ

μη ἢ μη οὐ καὶ ὑποτακτικῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ὅπως μη καὶ οὐ μη μεθ' ὑποτακτικῆς ἢ καὶ ὀριστικῆς μέλλοντος· *Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθές εἶπεν* (=μήπως εἶναι κάπως ἀγροϊκὸν κλπ.) Πλ. *μη οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον πονηρίαν* (=μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ.—*Καὶ ὅπως γε μη ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς* (=Καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. *Ἐωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἴός τε ᾧ, οὐ μη παύσωμαι φιλοσοφῶν* (=κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. *τοὺς πονηροὺς οὐ μη ποτε βελτίους ποιήσετε* (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχιν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 148. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι πρότασεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἔγινε ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινουταὶ εἰς τινα. (πβ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; — Μὲ ρωτᾶει, ἂν θὰ ταξιδέψω κι' ἐγώ. Ἔρχθα νὰ σὲ ῥωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*).

Αὗται εἰσάγονται

α') ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 119, 2, α') διὰ τοῦ (ἐρωτηματικοῦ) *εἰ* (=ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς διὰ τοῦ *εἰ—ἢ* (=ἂν—ἢ), *πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἴτε—εἴτε* (=ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι οὐ ἢ μη. *Ἐρωτᾷς, ἂν εἶναι ἀγαθὸν εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι ἀγαθόν;*

Σημ. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν *εἰ* ἢ ἄρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, *μη* δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφισβᾷ, ἂν ἢ δοθησομένη ἀπάντησις θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ· *Ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ῥητορικὴ* (=ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. *Βούλεται ἐρεῖσθαι, εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μη οἶδεν* (=μη τυχόν) Πλ. (πβ. § 119, 2, α', Σημ.).

β') ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 119, 2, β'), ἢ συνθηδέστερον διὰ τῶν ἀντιστοίχων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων, μάλιστα δὲ τῶν ἀοριστολογικῶν (*ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος κλπ.= τίς, ποῖος, πόσος κλπ.— ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν κλπ.= ποῦ, ποῖ, πόθεν κλπ.* § 54, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

A. Τζαριζάνου. Συνακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης Ἐκδ. 1η 9

α') μετὰ τὰ ῥήματα *ἔρωτῶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν* καὶ ἄλλα ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν.

β') μετὰ τὰ ῥήματα *ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειροῦσθαι* καὶ τὰ ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν.

γ') μετὰ λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεταὶ ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.* (Εὐθετα ἐρώτησις: *Οὐκ αἰσχύνει τὰγαθὰ κλπ. ;*). Πλ. *οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς.* (Εὐθ. ἐρ. *Πῶς ἔχει παιδείας ;*) Πλ. *Οὐ γνώσεται γ', ὅς εἰμι* ἐγώ. (Εὐθ. ἐρ. *Τίς εἰμι ἐγώ ;*) Εὐρ. *θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν.* (Εὐθ. ἐρ. *Πῶς ποτε. . . ἔκλινεν ;*) Ε. *ἠρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο.* (Εὐθ. ἐρ. *Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην ;*) Ε. *Ἐπεχειρήσας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ;* (Εὐθ. ἐρ. *Τίς εἰμι ;*) Ε. *Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι.* (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστώς = ἠρώτησαν. Εὐθ. ἐρ. *Τίς ἐθέλει κλπ.*) Ε. *Ἀρίστιππος Σωκράτη ἠρώτο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν.* (Εὐθ. ἐρ. *Οἶσθά τι ἀγαθόν ;*) Ε. *Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται.* (Εὐθ. ἐρ. *Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;*) Ε. *ὁ Εὐθύδημος διεσιώπησεν σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο.* (Εὐθ. ἐρ. *Τί ἀποκρίνωμαι ;*) Ε.

Σημ. α' Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη διὰ τοῦ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον: *τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σφαι ἔσονται αἱ οἰεσ.* Ε. *Κῦρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται.* Ε.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπή: *Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε* (=Κοιτάξετε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ε.

Σημ. β' Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπέπτουν κατὰ τὴν

σημασίαν. Πβ. Οἱ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι—γινὰ εἶναι ἢ γινὰ γίνουσι) Ε. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάτιους τὰς βοῦς ποιήσης (=μήπως κάμῃς—γινὰ μὴ κάμῃς) Ε.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις.

§ 149. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν (§ 54) ἢ ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (οὐ, ὅπου, ὅθεν, ὅποθεν, ὡς, ὅπως, κλπ.) καὶ διὰ τούτων ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς τινα ἕρον ἐτέρας προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν νοούμενον. Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, δς τὰ πάνθ' ὄρα. Σίτω τοσοῦτω ἐχρήτω Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθιε. Ε. δν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (=ἄνθρωπος, ὅν κλπ.).

2) Ἀναφορικὴ τις πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ ἕρον τινα ἐτέρας προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι ἀναφορικὴ τις πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α') ὡς ὑποκείμενον· Νέος δ' ἀπόλλυθ' ὅν τινα φιλεῖ θεός. (πβ. Νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β') ὡς κατηγορούμενον· Οὗτός ἐστιν, δς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς. Ε. (πβ. Οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ') ὡς ἀντικείμενον· Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμαῖτο ἀπὸ Σάρδεων. Ε. (πβ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμαῖτο κλπ.).

δ') ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε· Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, δς Φαρναβάζω ἐτύγχανε ξένος ὦν. Ε. (Παράθεσις· πβ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζω). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην δ,τι σοι δοκεῖ. Ε. (Ἐπεξηγήσις:—εἰπέ γνώμην, δηλαδή τί νομίζεις)—θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἶον εἰκός ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Ε. (Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πβ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν).—Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὦν αὐτὸς πρόσθεν ἤρχεν καὶ ὦν Κῦρος. Ε. (Προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πβ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων)—οἱ βάρβαροι ἔφευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο. Ε. (Ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πβ. ἔφευγον πανταχόσε).

§ 150. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ὅρον τινὰ μᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν νοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως· λέγει *πρᾶγμα*, *δ* (οὐ) *γίννεται*, *δ* (οὐκ) *ἐγένετο*, *δ* (οὐ) *γενήσεται*—*δ* (οὐκ) *ἂν γένοιτο*, *δ* (οὐκ) *ἂν ἐγένετο*—*δ* (μὴ) *γένοιτο*—*δ* (μὴ) *ποιῶμεν*—*δ* (μὴ) *ποιεῖτε*, *δ* (*ποιήσατε*), *δ* *μὴ ποιήσητε*.—Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος. Ξ. οὐκ ἔστιν ἤτις τοῦτ' ἂν ἔτιλη. Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνθος ὅδε παρεκαθέζετο, *ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως*. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. Ξ.

2) ἀναφορικὰς αἰτιολογικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν. (Ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων § 138)· *θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως* (=ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως=διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) ἀναφορικὰς τελικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος. (Ἄρνησις μὴ. πβ. § 139)· *Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι* (=οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν—γιατὰ συντάξουν) Ξ. *Ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει* (=ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω—γιατὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 146, 1. Ἄρνησις οὐ) ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 146, 2. Ἄρνησις μὴ)· *οὐδεὶς οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται* (=ὥστε αἰρεῖται) Ἡρ. *ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι* (=ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ξ. *οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν* (=ὥστε ἄρδειν) Ξ. *ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὄσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον* (=τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σημ. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις αἱ ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (* Ἀρνήσις πάλιν μὴ !). *Παῖδες μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν* (= ὥστε θεραπεύειν με) *Λυσ.*

5) ἀναφορικὰς ὑποθετικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν. (* Ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μὴ).

α') *ἄ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι* (= εἰ τινα μὴ οἶδα) *Πλ. ἄ μὴ προσήκει μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα* (= εἰ μὴ τινα προσήκει). Ἰδὲ § 141, 1.

β') *οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πρῶτιεν ἄ μὴ ἠπιστάμεθα* (= εἰ τινα μὴ ἠπιστάμεθα) *Πλ. οἱ παῖδες ὑμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο* (= εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν). *Λυσ.* Ἰδὲ § 141, 2.

γ') *ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἄ ἡμῖν Κῦρος δοίη* (= εἰ τινα ἡμῖν δοίη) *Ξ.* Ἰδὲ § 141, 3 — *τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον* (= εἰ πού τις ἐντυγχάνοι) *Ξ.* Ἰδὲ § 141, 4, γ'.

δ') *τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἐλθῃσε, πείσομαι* (= ἔάν τινα ἐλθῃσε) *Ξ.* *τούτων γράψω, ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω* (= ἔάν τινα διαμνημονεύσω) *Ξ.* Ἰδὲ § 141, 4, α' — *ὁ κεραινός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ* (= ἔάν τισιν ἐντύχη) *Ξ.* Ἰδὲ § 141, 4, β'.

Σημ. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλή εὐκτική καὶ ἀντί ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν. *Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν.* *Ξ.* (π6. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν ἃ ἂν μάθωσι).

§ 151. Οὐχί σπανίως προτάσεις (ἢ συνθήστερον κῶλα περιόδων ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι διὰ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὅς* (*ἧ, δ*) συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία *ὅς* (*ἧ, δ*) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν *οὗτος* (§ 47, 2) μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*καί, δέ, ἀλλὰ* κλπ.). *Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαντον καὶ ἤκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς* (= τούτω δὲ καὶ δῆλον ἦν) *Ξ.* Οὕτω δὴ ἐς

Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιλιήη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὃς τότε ἦγε ἐς Θερμοπύλας (=οὗτος δὴ τότε ὁ Λεωνίδας). Ἦρ. Πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἶη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (=οὗτος γὰρ — ἡ — ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.). Ε.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 54 καὶ ἐξῆς.

Πλάγιος λόγος.

§ 152. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει ἄλλος τις γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως, ἦτοι πληροφορούμενους αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. Λέει πῶς βρέχει. — Θὰ φύγω αὔριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὔριον. — Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως).

α') αὐτολεξεῖ, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, προτασσομένης ἀπλῶς τῆς λέξεως λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ. Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — Ἦρετο ὁ Μειδίας· Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ε.

β') μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλισιν, κλπ. Ἰδὲ παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινὸς ὁ μεταδιδόμενος εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἐκ τινος λεκτικοῦ, αἰσθητικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ ῥήματος λέγεται πλάγιος λόγος.

4) Πλάγιός τις λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ κυρίαν τινὰ πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσιν· λέγει ὡς ὕβριστής εἰμι. (Εὐ. λ. Ὑβριστής εἰ) Λυσ. Ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λ. Πορεύεσθε!) Ε. Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο.

(Εὐθ. λ. τί βούλεσθε ;) Ξ. — Ὁ Κλέανδρος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἴη. (Εὐθ. λ. Δέξιππον οὐκ ἐπαινώ, εἰ ταῦτα πεποίηκε). Ξ. Ἀσυνάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῆι θηρῶν. (Εὐθ. λ. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆι θηρῶν) Ξ.

§ 153. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

I. αἱ κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) ἂν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς εἰδικὰς προτάσεις (μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ γνωστικά § 136 κ. ἐ.) ἢ εἰς ἀπαρεμφατικάς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικά) ἢ εἰς μετοχικάς προτάσεις (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικά ἢ γνωστικά) Ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα. Θ. (Εὐθὺς λόγος. Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασι ἐς τὰ φρέατα). Πάντες ἂν ὁμολογήσατε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι. Λυσ. (Εὐθ. λ. Ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθ. λ. Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί).

2) ἂν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας, (δικταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.) μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικάς προτάσεις (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) Ὁ Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας. Ξ. (Εὐθ. λ. Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. Οἱ στρατιῶται ἠῤῥοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. Ξ. (Εὐθ. λ. Εὐτυχῆσει Κῦρος!).

3) ἂν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρωτο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. Ξ. (Εὐθ. λ. Οἶσθά τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν). Ἴδὲ § 148 κ. ἐ.

II. Αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥήμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει. Πλ. (Εὐθ. λ. Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κλπ.). Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. Ξ. (Εὐθ. λ. Ἡρακλῆς ἀπορεῖ, ποίαν. . . τράπηται).

2) μετά ῥήμα δὲ ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλήν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ *ἄν* ἢ *ἄνευ* τοῦ *ἄν*) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος· *Κῦρος τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι* (= διότι) *ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη*. Ε. (Εὐθ. λ. Ἔγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στρατεύμα. . . ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἄπεκρίνατο *ὅτι μανθάνοιεν, ἃ οὐκ ἐπίσταντο*. Πλ. (Εὐθ. λ. Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα)—*ἠῦξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοντο*. Ε. (Εὐθ. λ. Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς *μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν*. Θ. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καί: Προεῖπον αὐτοῖς μὴ. . . εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν. . . Εὐθ. λ. Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κλπ.). *Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν*. Ε. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῆ καί: *Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξειε, εὐθὺς ἀποπέμψω αὐτόν*. Εὐθ. λ. Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψω σε).

Σημ. Πολλάκις εἰς τὸν πλαγίον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη διὰ τοῦ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρρηφάτου· Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν εἶναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (=οὐ γὰρ ἦν κύριος αὐτός=διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ε. (Εὐθ. λ. Ἦτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἄλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτόν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (=ὅτε δὴ ἤλατο) Θ. Μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (=ῶ) οὖνομα Ἄνουσιν εἶναι (=ῶ ὄνομα Ἄνουσις ἦν) Ἡρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ὀνομαστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι.

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

§ 154. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον πτώσεως δοτικῆς (καθαράς, ἤτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πβ. § 29, 6 καὶ 7).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα *ἰέναι, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι* (=ἐκλέγειν), *πέμπειν* καὶ ἄλλα συνώνυμα: βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (=ἔβη ἰέναι=ἔβάδισε ἢ ἐκίνησε, γὰρ γὰρ πάη) Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (=γὰρ τὴν φυλάγουσιν) Ἑρ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι; (=ᾧστε μάχεσθαι=ᾧστε γὰρ φιλονικήσουσιν) Ὅμ.

Σημ. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ἄρθρου τοῦ· Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ (=ἵνα ἴωσιν ἢ ἵνα ἴωσιν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται γὰρ συνεχέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτῶσιν· *Νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογιζέσθαι καλῶς*· ἢ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται γὰρ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενον του εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται γὰρ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον *ἄν* (§ 114, 2 καὶ § 116, 2 κ. ἐ.)· *Τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενός γ' ἄν ἦτιον φανῆναι δίκαιος* (=ᾧστε φανείην ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (=ᾧστε ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 155. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πβ. § 153, 1) καὶ τότε λέγεται *εἰδικὸν ἀπα-*

ρέμφατον, ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πβ. § 153, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν ἀπαρέμφατον**.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ **νὰ** καὶ ὑποτακτικῆς· Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι (= ἔτι ἴσασι= ἔτι γνωρίζουσι) Ε. Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπεεν (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ε.

§ 156. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν ἢ ὅταν συναπτεται μετὰ προθέσεως, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἢ ὡς ἐπεξηγήσις τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν. Αἰσχ. νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον' ἐσσι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐσσι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐργηγορέναι τὸ καθεύδειν. Πλ. Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο (= ἀντὶ νὰ πάη) Ε. Σωκράτης ἐθανυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (= διὰ τὸ ὅτι ἔζη, διότι ἔζη) Ε. ὄρμησαν εἰς τὸ διώκειν (= εἰς καταδίωξιν) Ε. Κῦρος ἐφέρετο ὄρων μόνον τὸ παίζειν. Ε. τοῦτό ἐσσι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. Πλ.

§ 157. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον· πόλεώς ἐσσι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Δυκ. οὕτω χρη ποιεῖν. Ε.

2) ὡς κατηγορούμενον· τὸ λακωνίζειν ἐσσι φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον· φοβοῦμαι διελέγχειν σε. Πλ.

4) ὡς ἐπεξηγήσις· εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ.

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἰκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἠδύς κ.ἄ.τ. δεινός λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶν τελέσαι. (Πβ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἠδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸ τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. ἄξιος θνυμάσαι (= ἄξιος θαυμάζεσθαι. Οὕτω καὶ λέγεται ἐπίσης ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ.

ὄτω καὶ οἶός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς τινὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν πῶς τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι ἐκὼν εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσο γιὰ τώρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγὼ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιανὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιανὰ μιλῆσω συντόμως) κ.ἄ.τ. Ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι. Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς. Ἦρ. τὸ τὰς ἰδίας ἐνδραγείας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὄνειδιζειν. Δ.

Σημ. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, προσδιορίζον ὅμως οὐκ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (154, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχετικῆς): θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (=θαρσῶν μάχου) Ὅμ. Π6. τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν (=δότω) Ὅμ.—Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος υἷον (=λάχαι=εἴθε νὰ λάβῃ τὸν κληῖρον) Ὅμ. θεοὶ πολλῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν (=μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς εἰς ἀναφωνήσεις: Ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ! (=Ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!)

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 154, 1.

§ 158. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον (Ταντοπροσωπεία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε. (Ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. (Σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος. (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο τι ὀνομαζόμενον (Ἐτεροπροσωπεΐα). Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ε. Τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκῆσθαι (= εἶνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.) Πλ.

Σημ. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς ἀδύνατόν ἐστι πονηρὸν ὄντα καλοὺς καγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσασθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὧν πονηρός) Ε. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους. Ἰδέ π. χ. Ἐν. Ἀπομν. 1. 1, 9.

§ 159. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπεΐας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικῆν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτῶσιν γενικῆν ἢ δοτικῆν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτῶσιν γενικῆν ἢ δοτικῆν, δύναται ὅπως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικῆν. Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι. Ε. Νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους. Ε.—Οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι. (πβ. γενοῦ ὡς προθυμότητος) Ε. Ἐρετρίδες Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. (πβ. βοηθοὶ γένεσθε) Ἡρ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν, ὅσον ἦν αὐτῷ σιγάτευμα· καὶ Ξενία ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους. Ε.

Σημ. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικῆν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντός ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου· θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι. πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (οὐ) εἶναι. Ὅμ. Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν. Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἦτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικῆν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπεΐας), προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάξεως, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικῆν καὶ μὲ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάξεις δηλαδὴ, ὁποία π. χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἢ αἰτιατικῆ αὐτοῦς, ἢ ὁποία

κυρίως είναι αντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (=τοὺς διέταξε νὰ μείνουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνθεθῆ στενωτέρον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομοθεθῆ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὶ νὰ μείνουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἣτοι ἐπειδὴ ἐνομήσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρρισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων· οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσοσθαι. Ὅμ. (πβ. ἔοικά τινι). *δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν*· (πβ. *δέομαι τινος*) Λυσ. *παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας*· (πβ. *τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλιζέσθαι*) Ε. *ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι*. Ἴο. (Πβ. *ὁμολογεῖται Κῦρος κράτιστος γενέσθαι*. Ε.) *κίνδυνός (ἔστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι*. Ε.

Τέλος δὲ ἤρρισε νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπείας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως· *Ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ!* Αἰσχ. *Βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι*. (**Εγὼ βουλοίμην—ἐμὲ τυχεῖν!*).

§ 160. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς *λέγω, φημί, ὁμολογῶ* κλπ. *δοκῶ, νομίζω, οἶμαι*, κλπ. (**Ἀρνησις κανονικῶς οὐ, σπανιώτερον μή*)· *Τὸν μὲν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον* (=ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοῦς τινας* (=νόμιζε ὅτι ὄρωσι θεοὶ τινες). *ἔλλιξε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς* (=ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσης). *ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι* (=ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. *ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν* (=ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. Ἴδὲ καὶ § 137 Σημ. δ'.

2) Τελικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα ἔχοντα παρομοίαν σημασίαν, ὡς *ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα* (=ἐκ φόβου δὲν θέλω τι), κλπ. *κελεύω, λέγω* (=διατάσσω), *προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω* (=προσπαθῶ νὰ πείσω) — *ἀπαγορεύω, κωλύω—δύναμαι, ἔχω* (=δύναμαι), *πέφνηκα*, (=εἶμαι πλασμένος,

εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), *ἐπίσταμαι, οἶδα* (=γνωρίζω ἢ εἶμαι ἐκ-
νός), *μανθάνω* κλπ. (Ἄρνησις *μή*). *Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ*
πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε. Πλ. *ἐκέλευον σοί δι-*
δόναι τάριστιεῖα τοὺς στρατηγοὺς (=εἰς σὲ νὰ δώσουν). Πλ. οἱ
Ἀθηναῖοι προσεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (=διέτα-
ξαν νὰ μὴ) Θ.—οἱ στρατιῶται *οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν* (= νὰ
κοιμηθοῦν) Ξ. *τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν*
(=μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημ. Τὰ ῥήματα *ὑπισχοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνῶ* — *ἐλπίζω,*
προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι
ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τινα μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμ-
φάτου τούτου κανονικῶς εἶναι *μή*, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφρά-
ζεται κυρίως ἐπιθυμία τις τοῦ ὑποκειμένου· *ἐπαγγελλόμεθα Ἀρταίφ* εἰς τὸν
θρόνον τὸν βασιλείου *καθιεῖν αὐτόν* (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν
καθίσωμεν) Ξ *ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους* (=ὅτι δὲν θὰ προδώσουν
ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ.

§ 161. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον. Ἄπρόσωπα ῥήματα.

1) Ἄπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα,
τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν
πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς *χρῆ, δεῖ, μέλει, με-*
ταμέλει, μέτεστι, παρεσκευάσται, παρεσκευάστο, κλπ. δεῖ χρη-
μάτων (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δ. *οὕτω χρῆ ποιεῖν*
(=ἔτσι πρέπει νά).

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιο-
ρισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρε-
ται ἢ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπικὴ § 72, 5)· *τοῖς καλοῖς*
κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων (= διὰ τοὺς χρη-
στοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσ. *μέλει*
μοί τινος (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). οὐ *μεταμέλει μοι* (= δὲν
μετανοῶ) Πλ. *τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης.* Δ.
ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ
εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορίνθιοι). Θ. (πδ. *μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει,*
τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά)

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπροσώπους ἐκφράσεις,
ἀποτελουμένας ἕκ τινος οὐσιαστικοῦ ἢ ἕκ τοῦ οὐδετέρου ἐπιθέτου

τινός και τοῦ ῥήματος ἐστὶ ἢ ἔχει, συντάσσεται συνήθως ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ τελικὸν ἀπερέμφατον τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ* (=φαίνεται καλόν), *μέλλει* (=πρόκειται), *εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστι* (=εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (=ἐπιτρέπεται), *ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει* κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει κλπ. *ἀνάγκη* (ἐστὶ), *ὥρα* (ἐστὶ), *καιρός* (ἐστὶ), *κίνδυνός* (ἐστὶ) κλπ. *καλόν* (ἐστὶ), *αἰσχρόν* (ἐστὶ), *ἄξιόν* (ἐστὶ) *δυνατόν* (ἐστὶ), *ἀδύνατόν* (ἐστὶ), *ῥάδιόν* (ἐστὶ), *χαλεπόν* (ἐστὶ), *εἰκός* (ἐστὶ =φυσικὸν ἢ ἐπόμενονον εἶναι), κλπ. ("Ἀρνησις μῆ"): *δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (=πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) **Ξ**. *ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι* (=τοὺς ἐφάνη καλόν νὰ προχωρήσουν) **Ξ**. *ἔστιν ἰδεῖν* (=εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) **Ξ**. *ὑμῖν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι* (=σεῖς ἡμπορεῖτε νὰ καταστήτε εὐδαίμονες) **Δ**. *νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων*. **Ξ**. *τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι* Πλ. ("Ἰδὲ § 159)—*ὥρα ἀπιέναι*. Πλ. *δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνησθαι* θεοῦ (=δίκαιον εἶναι.... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μέν.

β') μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (=φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ. *Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι* (=ἔτι ἢ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) **Ἰσ**. *ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι* (=μου ἐφάνη ἔτι ἤτο) Πλ.

Σημ. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτω ἐξαιρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον τὸ ἐνεργοῦν ἢ πάσχον τὸ ὑπὸ τοῦ ἀπαρέμφατου σημαίνονμενον· πολλοῦ δὲ *ἐγὼ* ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι (=πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο· πολλοῦ *με* δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι) Πλ. *ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ* (=ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο· *ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ*) Πλ.

Ἡ προσωπικῆς σύνταξις εἶναι ἢ συνήθως ἐπὶ τοῦ *δοκεῖ*, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *φαίνεται ἢ νομίζεται*· *ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν* (=τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε καραυνός). **Ξ**.

2. Ἡ μετοχή.

§ 162. 1) Ἡ μετοχή εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥῆμα· (πβ. λύων, λύουσα, λῦσον, λυόμενος, λυομένη, λυόμενον — λύσας, λύσασα, λῦσαν, λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· Ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιοῦσιν (= ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. Φίλιππος ἐλὼν Ποιτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δ. Πβ. § 154, 1 καὶ 2.

2) Ἡ μετοχή χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (*Ἐπιθετικὴ μετοχή*—*Κατηγορηματικὴ μετοχή*)·

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (*Ἐπιρρηματικὴ μετοχή*).

§ 163. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχή ἐκφέρεται συνήθως μετὰ τοῦ ἄρθρου, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην διὰ τοῦ *ὅς* ἢ *ὅστις*, (διὸ λέγεται καὶ *ἀναφορικὴ μετοχή*)· *οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι* (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσίν). *Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θοραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι* (=οἱ ὄκουν) Ε.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ· *ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄψου δεῖται* (=πᾶς ὅστις ἥδιστα ἐσθίει) Ε. (πβ. § 27).

§ 164. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 28) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ· *ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων*. Ε. *ὄρω σε φυλαττόμενον*. Ε.

Α'. Μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα *εἶναι* καὶ ῥηματὰ ἢ φράσεις, ποὺ σημαίνουν ἰδιαιτέρῳ τινι ὀρισμένῳ τρόπῳ τοῦ *εἶναι*, ὡς *τυγχάνω* (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι), *λανθάνω* (=μέγῳ ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμ-

μένος), φαίνομαι, φανερός εἰμι, δηλός εἰμι (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (= ἔρχομαι πρωτίτερα, προφτάνω), διάγω, διαγιγνομαι, διατελώ (= περνῶ τὸν καιρόν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...).

Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥήμα τὸ δευτερεύον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥήμα δύναται νὰ ἀποδίδεται δι' ἐπιρρήματος ἢ ἐπιρρηματικῆς φράσεως, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥήμα· πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὧν (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ φλόμην ἀπιὼν οἴκαδε (= ἀνεχώρησα κι' ἐπήγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν Θεσσαλίᾳ ἐλάνθανε τροφόμενον στρατεύμα (= ἐτρέφετο λάθρᾳ) Ξ. δηλὸς εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ (= προφανῶς δὲν ἔχεις. . .) Πλ. πλείστον δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν (= ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς χαίρω, ἡδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (= δυσαρεστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ ποῦ ἢ τοῦ νὰ καὶ τοῦ οικείου ῥήματος)· ὁ Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα (= ποῦ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλενότες. Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= ποῦ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Θ.

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς ἀρχομαι, ἀρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπέπικον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ νὰ καὶ τοῦ οικείου ῥήματος)· ἀρχομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠγέσχετο σιγῶν. Ἦρ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος. Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νὰ. . .) Ξ.

A. Τζαρτζάνου. Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης. Ἐκδ. 1η 10

Σημ. Τὸ ἐνεργ. παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ· οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πληθὸς νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (=τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠτιᾶσθαι, λείπεσθαι (=ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ καὶ ἢ ποῦ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.τ.τ. καὶ διὰ τοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (=καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες ποῦ μοῦ κλπ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες. Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (=κάνε μου τὴ χάριν νά.) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (=νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τοῦτου οὐχ ἠτιησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (=δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἀναφερομένης ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς αἰσθάνομαι, ὄρω, περιορῶ (=ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω) ἀκούω, συνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (=εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι, γιννώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ ὅτι ἢ τοῦ πῶς ἢ νὰ ἢ ποῦ νὰ καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· ἡμεῖς ἀδύνατοι δεῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (=ἔτι εἴμεθα, πῶς εἴμεθα) Θ. δεῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (=ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (=δὲν γνωρίζομεν κανένα ποῦ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθός) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (=τοὺς βρῖσκουν νὰ κάθωνται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (=ὅτι ἄκουσα) Ξ. μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (=πῶς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετοχὴ ἀποδίδεται διὰ τοῦ ὅτι ἢ πῶς καὶ τοῦ οἰκείου ῥήματος)· ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γενῶς (=ὦν=ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἐπιδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (=ὅτι πα-

ρουσιάζει) Δ. ἀπηγγέλθη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (=ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα (=ὅτι ἐπεστράτεψε) Ε. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (=ὅτι ψεύδεται) Δ.

Σημ. α' Μετὰ τὸ ρ. *συνειδέναι*, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (σύννοια ἐμαυτῷ, σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς, κλπ. =γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος, κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν)· ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοια ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν (=γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῷ ξυνηδέειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ. Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ρ. *συνειδέναι* ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν, (ὁπότε *σύννοιά τινι*=γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν· οὗτοι ξυνίσασσι Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (=ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημ. β' Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἴτοι 1) μετὰ γενικῆς καὶ κατηγορηματικῆς μετοχῆς, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μετὰ αἰτιατικῆς καὶ κατηγορηματικῆς μετοχῆς, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μετὰ αἰτιατικῆς καὶ (εἰδικοῦ) ἀπαρεμφάτου, ὅταν δηλοῦται ἀβέβαιόν τι γεγονός, φήμη τις ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (=τὸν ἔκουσα, μὲ τὰ αὐτιά μου, νὰ συζητῇ ἢ πὺρ συνεζήτει κλπ.) Ε. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (=ἄκουσε, ἀπὸ ἄλλους, ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ε. ἀκούω κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (=ἀκούω νὰ λένε πῶς ὑπάρχουν) Ε. ἤσθησιν πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος; Ε. Ἀριαῖος, ὡς ἤσθητο Κῦρον πεπιτωκότα, ἔφηνεν. Ε. ἤσθάνετο αὐτοῦς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρεῖῳ δύνασθαι (=εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ μετοχῆς καὶ ἄλλοτε μετὰ ἀπαρεμφάτου καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς

	Μετὰ μετοχῆς	Μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι . . .	= ἀρχίζω νὰ, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνεργείας τινός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος· ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν (=κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω)	=ἀρχίζω νὰ, πρώτην φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι· πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; Ε.

	Μετά μετοχής	Μετ' ἀπαρεμφάτου
φαίνομαι . . .	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς φαίνεται ταυθ' ὁμολογηκῶς (=θά ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.) Δ.	=φαίνομαι, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν· ὁ γελοιοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο. Ε.
αἰδοῦμαι . . .	= ἐντρέπομαι πού, μέ ἐντροπήν μου κάμνω τι·	=ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δέν κάμνω τι·
αἰσχύνομαι . . .	αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο.	αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰ ληθῆ. Πλ.
γινώσκω . . .	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι·	=ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι·
ἐπίσταμαι . . .	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι· <i>Περικλῆς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην. Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα. Ε.</i>	=ἤξεύρω νά· ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους. Ε. Ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σαιραπέυειν. Ε. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν. Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι· <i>οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (=ὅτι εἶχε φονευθῆ). Ε.</i>	=γνωρίζω νά· <i>οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).</i>
μαθαίνω . . .	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος σὺ μαθαίνεις; Ἡρ.	=μαθαίνω νά· <i>τοὺς προδότης μισεῖν ἔμαθον. Δίσχ.</i>
μέμνημαι . . .	=ἐνθυμοῦμαι ὅτι· μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου. Ε.	=ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά· μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι. Ε.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς· ἐπιληλήσαμεθα γέροντες ὄντες.	=λησμονῶ νά· <i>ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.</i>

§ 165. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται *συννημμένη* ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ἕλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἧτοι ὄνομα μὴ ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται *ἀπόλυτος*.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν. (Γενικὴ ἀπόλυτος)· *Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος. Μεν.*

2) Ἡ τε συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α') αἰτιολογική. (Ἄρνησις οὐ. πβ. § 138). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *ἅτε* (δη), *οἷα* (δη), *οἷον* (δη) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως· *ὄλεϊσθε ἡδίκηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε. Σοφ. ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον. Ξ.*—*ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον* (=διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. *ἐνταῦθα δὴ, ὡς εἶ εἰπόντος τοῦ Ἀγασιῶ, ἀνεθορύβησαν* (=ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ) Ξ.

β') τελικὴ. (Ἄρνησις μὴ. πβ. § 139 καὶ § 154, 1.) Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ τῶν ῥημάτων τῶν κινήσεως σημαντικῶν, ἢ καὶ μετ' ἄλλων ῥημάτων, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς· ἐς Δελφοὺς *χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται* (=ἵνα χρήσῃται) Ἡρ. *ἔπεμφέ τινα ἐροῦντα* (=ἵνα εἰπῇ) Ξ.—*οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες* (=μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ') χρονικὴ. (Ἄρνησις οὐ ἢ μὴ. πβ. § 144). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης χρονικοῦ τινος ἐπιρρηματος, ὡς *ἅμα*, *αὐτίκα*, *εὐθύς*, *μεταξὺ*, ἔτι κ.ἄ.τ. *ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι* (=ἔτε ἠρίστα ὁ Ξ) Ξ. *ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι* (=ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. *πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ* (=σὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. *δρῶνός πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως* (=ἔτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ π.) Πλ.

δ') ὑποθετικὴ. (Ἄρνησις μὴ. πβ. § 141 κ.έ.)· *δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεοὺς* (=ἐὰν δράσῃς). *οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν* (=εἰ μὴ κάμοις). *θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ὀπίος πλέοις* (=εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε') παραχωρητικὴ ἢ ἐνδοτικὴ. (Ἄρνησις οὐ. πβ. § 143). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιδοτικοῦ *καὶ* ἢ τοῦ *καίπερ* (σπανίως τοῦ *καίτοι*), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ *πέρ*, (τοῦ ὁποῖου ἀρχικὴ σημασία εἶναι *πολύ*)· *πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ* (=ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. *οἵπερ πρόσθεν προσεκύονον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ*

ειδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. **Ξ.** εἰσήλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ δίδοντας** τοῦ νόμου. **Δ.** οὐ τι **δυνήσεται, ἀκνύμενός περ, χραϊσμεῖν** (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ') **τροπικῆ.** (Ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα· εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληξόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) **Ξ.** τοῖς ἰππεῦσιν εἴρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) **Ξ.** (πβ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας, κτ.).

Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικῆ ἢ μετοχὴ **ἔχων**, (ἔχουσα, ἔχον=μέ)· ἦλθεν ἐξ Ἀθηρῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς **ὀλίγας** (= μὲ ὀλίγα πλοῖα).

Σημ. Ἡ τροπικῆ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποθίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τοῦ οἰκείου ῥήματος μετὰ τοῦ συνδέσμου **καί**· **ληξόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν). **Κότιν** εὖ **ποιῶν** ἀποκρίνυσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσε) **Δ.**

§ 166. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 161 κ. ἐ.) ἢ μετοχῆ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ)· **δέον** (= ἐνῶ πρέπει ἢ ἐνῶ ἔπρεπε), **ὄν, παρόν, ἐξόν** (= ἐνῶ εἶναι ἢ ἐνῶ ἦτο δυνατόν), **χρεῶν** (= χρεὴ ὄν=ἐνῶ χρειάζεται ἢ ἐνῶ ἔπρεπε), **δοκοῦν** (= ἐπειδὴ φαίνεται ἢ ἐπειδὴ ἐφαίνετο καλόν), **δόξαν, δόξαντα** (= ἐπειδὴ ἐφάνη καλόν) **μέλον** (= ἀφοῦ μέ, σέ, τὸν μέλει), **τυχόν** (= ἂν τύχη), **προσταχθὲν** (= ἐπειδὴ ἢ ἐνῶ ἐδόθη διαταγή), **δεδογμένον** (= ἐπειδὴ εἶχε ἀποφασισθῆ), **προσεταιγμένον** (= ἐπειδὴ εἶχε δοθῆ διαταγή), **εἰρημένον** (= ἐνῶ ἢ ἐπειδὴ εἶχε δοθῆ ἐντολή), **γεγραμμένον** (= ἐπειδὴ ἦτο γεγραμμένον) κλπ.—**δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἄδηλον ὄν** κλπ. (= ἐνῶ ἢ ἐπειδὴ εἶναι ἢ ἦτο δυνατόν, ἀδύνατον κλπ.)· **πολλάκις** πλεονεκτῆσαι ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠθέλησατε. **Δ.** δῆλον ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σέ μέλει γιὰ τὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπει ταῦτα ἔδοξε) **Ξ.** **προσταχθὲν** αὐτῶ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε. Δυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη **χρώμενοι ἀδύνατον ὄν** ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι. **Θ.**

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπι-

κῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς· τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι, κατὰ τὴν γνώμην των, εἶναι κ.λ.π.) Ε.

Σημ. α' Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἢ κατὰ γενικὴν ἐκφορά τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 159, Σημ.). Ποικιλίαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π. χ. εἰς τὴν πρότασιν: τοῦ δ' ἰθὺς μεμαῶτος ἀκόντιος Τυδέος υἱός, ἢ γενικὴ τοῦ (=τούτου) μὲ τὸν μετοχικὸν τῆς προσδιορισμὸν μεμαῶτος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκόντιος, τὸ ὅποιον εἰς τὸν Ὅμηρον συντάσσεται μετὰ γενικῆς ὡς ἀποπέρας σηματικῶν (=κατὰ τούτου δὲ ἐφορμῶντος ἔρριψε τὸ ἀκόντιον δ. . .). Ὅμοιως εἰς τὴν πρότασιν: λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πδ. Πλάτ. Ἀπόλ. 37), ἢ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικὸν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 68, 4.—ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν: πολλῶν δ' ἀγρομέων τῷ πείσει, ὅς κεν ἀρίστην βουλὴν βουλεύσῃ (Ἰλιάδ. I, 74), ἢ γενικὴ πολλῶν μὲ τὸν μετοχικὸν τῆς προσδιορισμὸν ἀγρομέων εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν εἰς τὸ τῷ = τούτῳ (= ἐκ τῶν πολλῶν δέ, οἱ ὅποιοι θὰ συναθροισθῶν, εἰς ἐκεῖνον θὰ πεισθῆς, ὅστις...). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν: Σαρπηδόντι δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπιόντος (Ἰλιάδ. M, 392) ἢ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικὸν τῆς προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος (=εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποῦ ἀπῆρχετο). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος: εἰεχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντῃ τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἢ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικὸν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 88, 2—εἰεχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντῃ κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεῦτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἢ μετοχή, ἢ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νόηματος τοῦ ἐκφραζομένου δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (τοῦ δ' ἰθὺς μεμαῶτος—λέγοντος ἐμοῦ—πολλῶν δ' ἀγρομέων—Γλαύκου ἀπιόντος—τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος) νὰ νοηταί ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (τοῦ—ἐμοῦ—πολλῶν—Γλαύκου—τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοηταί ὡς αὐτοτελής καὶ ἀνεξάρτητος (=ὅτε δὲ οὗτος ἐφῶρμα, ἔρριψε κατ' ἀκόντιον κλπ.—ἐνῶ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι—ἀφοῦ δὲ πολλοὶ συναθροισθῶν, δύνασαι νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν γνώμην ἐκεῖνου κλπ.—ὃ δὲ Σαρπηδῶν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο—ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, εἰεχίσθη ἢ Α.) Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιηθῆται κατόπιν ἢ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (ὅπως

εις τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ προσδιορισμός τις κατὰ γενικὴν εἰς τινα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· ὡς π.χ. **τοῦτο λέγοντος Ξενοφώντος πάρονται τις**

Ἐμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἢ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις χαρακτηρίζουσα δλόκληρον πρότασιν, ὡς π.χ. **δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο, μέλον γέ σοι** (=πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι). Πλ. **οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν** (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ.=ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πδ. **ἦ τις Ἀχαιῶν ὄψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ἔλεθρον**=παρέχων οὕτω λυγρὸν ἔλεθρον. Ἰλιάδ. Ω, 735).

Σημ. β' Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου ἰδέε *σχημα ἀνακόλουθον*.

3. Τὰ ὀρηματικά ἐπίθετα εἰς —τός καὶ —τέος

§ 167. 1) Τὰ εἰς—τός, (—τή, —τόν) ῥηματικά ἐπίθετα, (τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου· **λυτός** (=λελυμένος), **γραπτός** (=γεγραμμένος)—**δυνατός** (=δυνάμενος, ἰσχυρός), **ρυτός** (=ὃ ῥέων), **θνητός** (=ὃ θνήσκων, ὃ ὑποκείμενος εἰς θάνατον)—**ἄπρακτος** (=ὃ μὴ πράξας), **ἀστράτευτος** (=ὃ μὴ στρατευτάμενος). (πδ. νῦν : **κλειστός, στρωτός, νερό καντό** = πού καίει, **ἀνύπρακτος** = ὃ μὴ ὑπάρχων — **ἀπρογενμάτιστος**=ὃ μὴ προγευματίσας)

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα· **ὄρατός** (=ὃ δυνάμενος δρᾶσθαι), **βατός** (=ὃ δυνάμενος βαίνεισθαι), **τρωτός** (=ὃ δυνάμενος τιτρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς —τός προήλθεν ἐκ τῶν ἀντιθέτων **ἀόρατος, ἄβατος, ἄτρωτος** κλπ. (**ἄτρωτος**, κυρίως=ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα=ὃ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῆ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα· **θανμαστός** (=ἀξιοθαύμαστος), **ἐπαινετός** (=ἄξιος ἐπαινείσθαι), **μεμπτός** (=ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς)· ὃ **ἀνεξέστατος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπων**. Πλ.

2) Τὰ εἰς —τέος, (—τέα, —τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα· ὃ **ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος** (=ὀφείλομεν νὰ διχθῶμεν τὸν ποτα-

μόν) **Ξ. ολιστέον τὴν τύχην** (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (πβ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος, κλπ.).

§ 168. Μὲ τὰ εἰς —τέος, (—τέα, —τέον) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι

1) **ἀπρόσωπος σύνταξις**, ὅταν ἐξάιρεται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα τὸ δηλοῦν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποσον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ· **τοὺς φίλους εὐεργετητέον** (ἐστίν) (=δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) **Ξ. μεθεκτέον** (ἐστὶ) **τῶν πραγμάτων πλείοσιν** (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) **Θ. πειστέον** (ἐστὶ) **τῷ νόμῳ** (=δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) **προσωπικὴ σύνταξις**, ὅταν ἐξάιρεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὀφείλον νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ δηλοῦν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποσον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· **οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**. (πβ. δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν) **Ξ. εἶπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελήτέα σοι ἢ πόλις ἐστί**. (πβ. δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν) **Ξ. Ἴδὲ καὶ § 72, 5.**

Σημ. α' Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς —τός ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ οἰκίους ῥήματος· οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἵππεδοι προσβατόν ἦν κατὰ τοῦτο (=οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατόν ἦν προσβαίνειν) **Ξ. ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος** (=ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ. Πλ. πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἐσται ; Πλ.).

Σημ. β' Κατὰ σύμφυρον πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ δεῖ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου (§ 161, 2, α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μετὰ τοῦ εἰς —τέον ῥηματικοῦ ἐπιθέτου αἰτιατικῆ ἀντιδοτικῆς (§ 72, 5), ἢ γίνεται μετάθεσις ἀπὸ τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου εἰς —τέον εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον· **τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον**· (ἀντί : τῷ βουλομένῳ εὐδαίμων εἶναι κλπ.) Πλ. (Πβ. δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.). **πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύη ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν** (=δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) Πλ.

Παρατηρήσεις τινές περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 169. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικά: μόρια, τὸ οὐ (=δὲν) καὶ τὸ μὴ, καὶ

1) τὸ μὲν οὐ (ὅπως εἰς τὴν νέαν τὸ δὲν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀῖρει, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἰσχυρισμοῦ τινος· (ἔστι Ζεὺς = ὑπάρχει Ζεὺς) — οὐκ ἔστι Ζεὺς (=δὲν ὑπάρχει Ζεὺς). Ἀρφ.

2) τὸ δὲ μὴ (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν σκέψεώς τινος, ἤτοι ἐπιθυμίας τινός· (ἔρωτῶ ταῦτα ; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα ;) — ταῦτα μὴ ἐρώτα. Ε.

Σημ. Ὅτι διαφέρει τὸ οὐ τοῦ μὴ διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὔτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ. Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδῆς οὔτ' εἰμί, μήτε γενοίμην.

§ 170. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἄς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δὲν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἄς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἤτοι

1) τοῦ οὐ χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 114, 1 καὶ 2—§ 116, 2—§ 119, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρηθμένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 137, τὰς αἰτιολογικὰς § 138, τὰς δηλούσας ὠρισμένον τι γεγονός· χρονικὰς § 144, 2, α', τὰς δηλούσας πραγματικὸν ἀποτέλεσμα ἀποτελεσματικὰς, § 146, 1, τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 150, 1 κλπ.).

2) τοῦ μὴ χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 114, 3—§ 115—§ 116, 1—§ 117—119, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρηθμένας, (ὡς τὰς τελικὰς § 139, τὰς δηλούσας ἐπανάληψιν χρονικὰς § 144, 2 καὶ 3, τὰς δηλούσας ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα ἀποτελεσματικὰς § 146, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 147, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 150, 3 κλπ.).

§ 171. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρήσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 140), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς τὰς ἐνεχούσας σημασίαν ὑποθετικὴν· (§ 143—§ 144, 2, β'—§ 150, 5—§ 165, 2, β').

εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.

ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναί.

ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται.

§ 172. Μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου κανονικῶς

1) μετὰ μὲν τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται ἡ ἀρνησις οὐ (§ 160, 1)· οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι. Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἄν φανείην) Ε.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 160, 2, Σημ.

2) μετὰ δὲ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου χρησιμοποιεῖται ἡ ἀρνησις μὴ. (§ 160, 2—§ 161, 2, α')· τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίους. Θ.

Σημ. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικὸν ἔχον πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἰργεῖν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι, κ.τ.τ. φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι, κτ. ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, κτ. ἀπαγορεύειν, ἀπαλεῖν, κτ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου κατόπιν τῶν εἰρημνῶν ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν· ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ). Πλ.

Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ). Ε.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου· (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγου τοῖς νέοις—ἀπαγορευομέν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀκολουθοῦν κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τοῦ μὴ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου τό· τοὺς ψιλοὺς εἰργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἰργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκειται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς ἀρνητικὴν (§ 119, 3, γ'), τὸ ἀκολουθοῦν κατόπιν αὐτοῦ ἀπαρέμφατον ἐκφέρεται μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφότερα τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν·

τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια ; (= μὴδένα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = ὅτι θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ). Πλ.

Ἀστυάγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι). Ε.

οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι—ἡ—οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ)· Πλ.

Τέλος ἀπυρέμφατον μετὸ *μὴ οὐ* πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι *οὐκ ἐγχωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν* (=οὐ καλόν ἐστιν), κ.τ.τ.

οὐχ ὄσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (=μὴ βοηθεῖν). Πλ. πᾶσιν *αἰσχρὴν ἦν μὴ οὐ σουσπουδάσειν* (=μὴ σουσπουδάσειν). Ξ.

Σημ. 2. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (*οὐ μὴ—μὴ οὐ*) ἰδὲ καὶ § 111, 2 καὶ § 147.

Σημ. 3. Κατόπιν ῥημάτων ἐχόντων ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν, κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθηῇ ὄχι μόνον ἀπυρέμφατον μετὸ (*πλεονάζον*) *μὴ* πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς, μετ' ἀρνησιν *οὐ* πλεονάζουσαν δι' ἡμᾶς·

οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔτιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (=ὡς εἰσι=ἔτι εἶναι). Πλ.

§ 173. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον *οὐ* πολλάκις νοεῖται τόσον στενωῶς συνδεδεμένον μετὰ τινος ἐπομένης εὐθύς κατόπιν αὐτοῦ λέξεως, (ῥήματος, οὐσιαστικοῦ, ἐπιθέτου, ἐπιρρήματος), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὸ στερητικὸν *ἄ*· *οὐ φημι* (=ἄρνούμαι). *οὐ βιωτὸς* (=ἄβιώτος). *οὐχ ὄσιως* (=ἄνοσίως), κλπ.

οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν εἶναι τοῦ πρόσω (=ἤρνούοντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρός) Ξ. *ὑπώπτευσον ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν* (=διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν). Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π. χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ *οὐ* ἀντὶ τοῦ *μὴ· εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν* (=ἄρνούνται). Ὅμ.

Μετὰ τῶν ἐπιθέτων ὅμως, μετοχῶν καὶ μετ' οὐσιαστικῶν, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις ὑποσημαινούσας ὑποθετικόν τι, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν *ἄ* τὸ *μὴ* ἀντὶ τοῦ *οὐ· μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς* (=τοῖς αἰσχροῖς). Σοφ. *οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἠθέλον διαλέγεσθαι* (=εἰ τινες μὴ ἔχοιεν). Ξ. *οὐκ οἶδα· δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία* (=ἢ ἀγνοια=εἰ τις μὴ οἶδε). Ἄρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ *μὴ* ἀντὶ τοῦ *οὐ* ὡς ἰσοδύναμου πρὸς τὸ στερητικὸν *ἄ* μετὰ ἐπιθέτων, μετοχῶν καὶ οὐσιαστικῶν ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονικῆ· (πβ. ὁ *μὴ* πλούσιος. ὁ *μὴ* συνηθισμένος. *μὴ* θέλοντας. ἢ *μὴ* ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 174. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι» ἢ «ἄς μὴν πῆ κανεῖς πῶς» κ.τ.τ. *Λέριοι πάντες κακοί οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ* (=ἄς μὴν πῆ κανεῖς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημ. 1 Περί τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (=πᾶς τις) ἰδὲ § 54, 1, Σημ. γ' καὶ 5, Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλατῆ ἀρνήσεις (οὐ—οὐ, μὴ—μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ.—μηδέ, μηδεὶς, κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλή (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὐτὰ ἀναιροῦν ἀλλήλας ἐκφράζουσαι τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον· ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (=ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν). Δυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθάνεται (=πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς τινος ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ. μηδέ, μηδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὐταὶ δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων· ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (=δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον). Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (=μὴ θέσετε κανένα νόμον). Δ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾶ. Πλ. τὸ καλόν, ὁ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται. Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν ἀρνητικὴ τις πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικᾶς. (Ὅστω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π. χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ.—ἢ—μὴ θῆσθε νόμον τινά, κ.τ.τ.).

Σημ. 2. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον πού δὲν ἢ σχεδόν· ὁ παρῶν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἐστίν. Δ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδόν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ· ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρῶν πόλεμος. Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ σχημάτων.

§ 175. *Σχήμα λόγου* λέγεται ἰδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων τῶν χρησιμοποιουμένων πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Τὰ σχήματα λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα τοῦ λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ τὰ ἀπαντῶντα εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α' Σχήματα γραμματικά.

§ 176. *Σχήματα γραμματικά*, ἢτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ὄρου τινὸς μιᾶς προτάσεως πρὸς σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου ἐκείνου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ. τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμένηται Σωκράτους (=οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν (=οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. (Π6. ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς—τρεῖα κοράσια τὸν κερνοῦν κι' οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύρσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἔκφρασις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τι τὸ (συμπεφυρμένον, ἢτοι) μικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων Ἄλκιβιάδης μετὰ Μαντιθεοῦ ἀπέδρασαν. Ε. (π6. Ἄλκιβιάδης

καὶ) Μαντίθεος ἀπέδρασαν—Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἡ ἀρίστη Θ. (πθ. γῆ ἡ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος). εἴθ' ὄφελος τότε λιπεῖν βίον. Εὐρ. (Πδ. εἴθ' ἔλιπες τότε βίον—ὄφελος τότε λιπεῖν βίον). Πθ. ὁ Γεῶργος μετὸν Πέτρο παίζουσι—σκλάβος ραγιάδων ἔπαισες=σκλάβος ραγιάδων ἔγινες—στὰ χέρια ραγιάδων ἔπαισες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολούθιας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς προτάσεώς τινος ἢ μακρᾶς πωσι περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικῆν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι ἀποτελοῦντα κανονικῆν συνέχειαν τῶν προηγουμένων. Ἐπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω

α') μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικῆν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυομισμένα (§ 165, 1) ἔπρεπε γὰρ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικῆν πτώσιν. (᾽Ονομαστικῆ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν)· ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπαισον. Ε. (πθ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε—ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπαισον).

β') συνημμένη ἢ σχετικῆ μετοχὴ (§ 165, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα ἐκφερόμενον κατὰ τινὰ τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικῆν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρᾶς πωσι περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται πωσι ἢ συντακτικῆ συνέχεια τοῦ λόγου, ἢ δὲ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον· αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα (ἀντί: τυγχάνουσαν· Ἄλλά: αἰδῶς μ' ἔχει=αἰδοῦμαι). Εὐρ. ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων (ἀντί: ἀπηλλαγμένῳ. Ἄλλά: ἐξῆν αὐτῷ=ἐδύνατο οὗτος). Δυσ. Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις... ἄς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσιν (ἀντί: Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων. Ἄλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια=διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημ. Παραδείγματα ἀνακόλουθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν, εἶναι π.χ. Ἐγὼ δὲν μοῦ ἀρέσουν αὐτά.—Ὁ Διᾶνος, σὸν τ' ἀγροίκησης, πολὺ τοῦ κακοφάνη κλπ.

4) τὸ *Βοιώτιον ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα* (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἑνικοῦ ἀριθμοῦ· *Μελιγάρες ὕμνοι δαστέρων ἀρχαὶ λόγων τέλλεται* (ἀντί: *τέλλονται*. Π6. Ἐπικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) *Τὸ σχῆμα καθ' ὄλον καὶ μέρος*. Κατὰ τοῦτο ὅρος τις μιᾶς προτάσεως δηλῶν ὅλον τι, ἀντί νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διακριτικὴν (§ 30,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπῶτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως δηλοῦντας μέρος τοῦ ὅλου· *οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο* (ἀντί: *τῶν στρατηγῶν ἕκαστος*) Ε. *τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειράτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν* (ἀντί: *τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...*) Ε. (π6. *παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι* = *τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ*).

6) *Τὸ σχῆμα ἔλξεως ἢ ἢ ἔλξης*. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο ὅρος τις τῆς προτάσεως *ἐλκεται*, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἢ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω

α') τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου· *αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο* (ἀντί: *ἐκαλέοντο*). Ἑρ.

β') τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας· *ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη, τέχνην* (ἀντί: *ἦν οἶδε — ἢ — ἦν ἂν εἰδῆ*). Ἄρφ. (Π6. *ἤθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλλήκαρι* = *νὰ εἶμαι*).

Σημ. Περὶ τῆς ἔλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἰδὲ § 54, 5.

7) *Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς*. Κατὰ τοῦτο ἐπιθετικὸς τις προσδιορισμὸς ἀνήκων συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου εἰς γενικὴν (κτητικὴν) προσδιορίζουσιν οὐσιαστικόν τι, ἀντί νὰ συμφωνῆ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἢ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται· *Θάσιον οἴνου σταμνίον* (= *Θασίου οἴνου*) Ἄρφ. *τοῦμὸν αἶμα πατρὸς ἐπίετε* (= *τοῦ ἐμοῦ... πατρὸς κλπ.*) Σοφ. (π6. *τ' ἀν-*

τρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας = τοῦ ἀντρειωμένου . . . γονιοῦ σας).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (**προλαμβάνεται** καὶ) προληπτικῶς τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· **δημοκρατίαν γε οἶσθα, τί ἐσσι** (= οἶσθά γε, τί ἐσσι δημοκρατία) **Ξ.** (πβ. *Ποιός εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει* ;)

β' Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων.

§ 177. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχήθεν εἰς τὴν γλώσσαν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη τις πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας τῆς παρατηρουμένης εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότατον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη πῶς αὕτη κατὰ τὴν ἐκ παραδόσεως προκύψασαν συνήθειαν.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἢ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι **α'** τὸ ὑποκείμενον, **β'** τὸ ῥῆμα, **γ'** τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί· *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέσθηκε δεκάτην Ἀθηναία. Τισσαφέρους διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν.* **Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἀποφασίζειν** καὶ τὸ ῥῆμα **εἶναι**, ὡς ὑπαρκτικόν, συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως· *ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός.* **Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται, πρῶτον μὲν ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ ὄρος τις αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἐμφασις ἢ διαστολή), δεῦτερον δὲ ὅταν ὑπάρχη σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ ὄρος τις μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον

Α. Τζαριζάνου. Συντακτικὸν τῆς Ἀρχ. Ἑλλην. γλώσσης Ἔκδ. 1η 11

μέ τὰ ἐπόμενα, (ὁπότε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): **Τοιαῦτα** μὲν οἱ **Κερκυραῖοι** εἶπον· οἱ δὲ **Κορίνθιοι** μετ' αὐτοὺς **τοιάδε**. Θ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί· *Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ἐχυρόν*. Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον· *Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων*. Ξ. Ἡ τέλος α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ αὐτοῦ· *Μετὰ ταῦτα ὁ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας* κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§ 22 καὶ § 30), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν· *Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος*. *Γλοῦς ὁ Ταμῶ*. *ἵχνη ἵππων*.

Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ὅμως εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ· *σοφὸς ἀνὴρ*. ὁ *σοφὸς ἀνὴρ*. Ἰδὲ καὶ § 59,1 καὶ 2.

4) Ἑγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια ἀναφερόμενα εἰς τὸ νόημα ὅλης τῆς προτάσεως συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς· *Εἰ θεοὶ τι δρωῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί*. *Εὖρ*. *Τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφός*. Πλ. *θεοῦ θέλοντος κἂν* (=καὶ ἂν) ἐπὶ ῥίπτος πλείους.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους *εἰ, ὅτε, ἐπεὶ* κλπ. ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν, καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια *εἰάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπὶν ἢ ἐπὴν*, κλπ.

5) *Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις* (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται νὰ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερευούσαν πρότασιν καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς· *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύνωσι* (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. *Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρους ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν* (= Ὅταν ἐγίνε αὕτη ἡ μάχη, κλπ.).

6) *Δευτερευούσης τινὸς προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς*. Οὕτω αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ πλάγαι ἐρωτηματικαί, ἐπειδὴ ἐπέχουν θέσιν ἀντικειμένου

τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ λέγει, ὡς ὑβριστῆς εἰμι. Λυσ. *Κῦρος ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα.* Ξ. Ὅμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαὶ καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποῦ ἢ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα: *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει.* Πλ. *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερῶκωσι.* Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.* Ξ. Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται τῆς κυρίας προτάσεως, ὡς δηλοῦσαι κάτιτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νοήματος αὐτῆς: *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως.*

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται: *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα.* (Ἰδὲ § 149 κ. ε.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δὲ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγούνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Ἰδὲ παραδείγματα § 144 κ. ε.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ ὑπ' αὐτῆς σημαίνονμενον: *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει.* Ξ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας.* Ξ.

§ 178. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου:

1) τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν λέξις τις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτω ἢ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται: *εὖ προᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε.* Δ. *μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθε ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου.* Δ. (πβ. πίνω τὸ ὠρισταλάχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι).

2) τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου ἐκ δύο τινῶν (πράξεων ἢ ἔννοιῶν ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον: εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα. Ὅμ. *λέγω τὴν Ἐρεχθέως τρο-*

φήν και γένεσιν. Ε. (Π6. *ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε και στο πηγάδι μπήκε*).

3) τὸ χιαστόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις ἀνεφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγούμενας ἀντιστοίχους λέξεις ἢ φράσεις ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β—α)· *οἰμωγή τε και εὐχωλή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων και ὀλλυμένων*. Ὁμ. *περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλήν ἢ πλοῦτον μέγαν ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος*. Ἰσ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἀν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί·

(π6. ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας κι' ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας).

4) ὁ κύκλος. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώνη μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει· *σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἶπερ ἦν ὅμοιος σοί*. Δ. (Π6. *σταθῆτε ἀντρεῖά σάν Ἕλληνας και σάν Γραικοὶ σταθῆτε*).

5) ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς· *κενὰς χαρίζει χάριτας*. Δ. *Πανσανίου δὲ πανσαμένου*. Πλ. *τυφλὸς τά τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἰ*. Σοφ. (π6. *Χάρε χαρὰ πὸν μοῦ φέρες και λύπη πὸν μοῦ πῆρες*).

6) τὸ ὁμοιοτέλετον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως· *τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε*. Δ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ' Σχήματα σχετικὰ μὲ τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου.

§ 179. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα τὰ χρησιμοποιοῦμενα ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων δὲν εἶναι πάν-

τοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα ὅτε δὲ περισσώτερα λεκτικὰ στοιχεῖα νοούμενα ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (*Σχῆμα ἐλλείψεως ἐν γένει ἢ βραχυλογία*. Ἰδὲ § 17 κ. ἔ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα, χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται νέον τι νόημα ἐπὶ πλεόν τῶν ἐκφραζομένων διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον· τὰς αἰτίας *προύγραφα πρῶτον*. Θ. *ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους*. Ἡρ. (*Σχῆμα πλεονασμοῦ ἐν γένει*. — Πβ. τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. πάλι τὸ ξανάπλυε).

§ 180. I. *Βραχυλογία*. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) λέξις τις ἢ φράσις παραλειπομένη νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (*Σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ*)· οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. Πλ. φράζει ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ. (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. Ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; Οὐ δῆτα. (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) λέξις τις ἢ φράσις παραλειπομένη νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα, κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα, κ.ο.κ.) (*Σχῆμα ἐξ ἀναλόγου*)· ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφρευγον (ἐνν. οἱ πολλοί). Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (=οὗτος μὲν πίνει κλπ.). Δ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (=ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.). Θ.

Ὅμοίως ἐκ τινος ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἴδιου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικῆ). Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποιοεὶ καὶ τοῖς ἄλλοις παρῆνει. (ἐνν. ποιεῖν). Ξ. Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (=τὸ ἐς Χίον πλεῖν). Θ. Ἀθηναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν. (ἐνν. δηοῦμένην). Θ.

Ὅμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως ἐχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ· *μηδεὶς θαυμάσῃ μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὁ λέγω θεωρησάτω* (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δ. *Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ πον τριήρη ἴδοιεν ὀρμουῖσαν, ταύτην πειραῖσθαι ἄπλοον ποιεῖν* (= πειραῖσθαι ἐκέλευε). Ε.

Ὅμοίως ἐκ τινος συνθέτου λέξεως νοεῖται ἢ ἐνυπάρχουσα ἐν αὐτῇ ἀπλή λέξις· τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς *ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν* (= καὶ ὡς οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας). Ε. *Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν* (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι). Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα σημερινὸν σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν· *ἔδουσί τε πίονα μῆλα, οἶνον τ' ἕξαιτον* (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. *Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα.* (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε'* (ἐλέτην δίφρον=ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε=ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἀνδρας) Ὅμ. (πβ. *νὰ τὸν ποτίσω κρυὸ νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι*=καὶ νὰ τὸν ταῖσω χορτάρι).

Σημ. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπήσεως καὶ τῆς ὑποσιωπήσεως ἢ παρασιωπήσεως.

§ 181. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο νόημά τι ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς· *ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει*. Λυσ. (πβ. *Σὺ νὰ σωπαίνῃς καὶ νὰ μὴ μιλής*).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ διὰ μιᾶς λέξεως, ἐκφράζεται διὰ περισσοτέρων παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον· *Ἴτε, παῖδες Ἑλλήνων* (= Ἑλληνας). Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (= ὁ σῖτος) Ε. (πβ. *Παιδιά Μοραῖτόπουλλα*=Μοραῖτες).

3) τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται διὰ δύο λέξεων συνδεομένων παρατακτικῶς διὰ τοῦ *καὶ* ἢ τοῦ

τε—καί, ἐνῷ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν νάποτελῆ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς· τὴν παιδα ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ (=ἐσθῆτι χρυσῇ). Ἡρ. δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης). Ἄρφ. (πβ. ἀστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στήν αὐλή σου = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σημ. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ ἄλλα τινὰ σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ. ὧν ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ' Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὄλων φράσεων.

§ 182. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστα λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν· (ἡγοῦμαι τιμ=προπορεύομαι, ἡγοῦμαι τινος=ἄρχω τινός, ἡγοῦμαι νικᾶν=νομίζω ὅτι κ.λ.π.).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν λέξεώς τινος μία λέγεται *πρώτη* ἢ *ἀρχικὴ* ἢ *κυρία* σημασία (π. χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται *δευτερεύουσαι* ἢ *μεταφορικαὶ* σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίους τρόπους·

1) Ἡ σημασία μιᾶς λέξεως *εὐρύνεται*, ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν καὶ εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας διὰ τινὰ ὑπάρχουσιν ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν δύο ἐννοιῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγείται, ἤτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται σχῆμα *μεταφορᾶς* ἢ *μεταφορᾶ*, διότι ἡ μεταβάλλουσα σημασίαν λέξις τρόπον τινὰ *μεταφέρεται* ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορᾶ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς

ἐννοίας εἰς ἄλλην ὅλως διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχῆμα καταχρήσεως ἢ κατάχρησις**· **στόμα ποταμοῦ, ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου, γέροντες πρίνινοι** (= πουρναρήσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοί). Ἄρφ. (πβ. **δόντια** χτενιοῦ, **χέρια σιδερένια** = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία μιᾶς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς ἓν τι μόνον ὠρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων· τὸ ἄστν = κί Ἀθηναί, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. Ὁ **ἰσθμὸς** = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (πβ. Ἡ **Πόλις** = ἡ Κωνσταντινούπολις, ὁ Ἅγιος = ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ, κ.τ.τ.).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχῆμα κατ' ἐξοχὴν**, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχὴν, ἦτοι) **ἐξαιρετικῶς**.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτιτι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτιτι κακόν· **εὐθήτης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν **εὐθήτης** = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος· (πβ. **ἀγαθός ἢ ἀγαθοῦλης** = κουτός).

Σημ. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ νέον τι πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα παρουσιάζον ὁμοιότητά τινα πρὸς ἄλλο τι γνωστὸν καὶ ὀνομαζόμενον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς σιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς σιενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως ἀρετὴν τινα τῶν ἄλλων θέλουν νὰ ἀποδίδουν εἰς ψυχικόν τι ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτω α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις **ἐρχομαι εἰς τὸ ἄστν**,

ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κομῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστει, ἦτοι πόλεις, εὐκόλως ἠννόουν, περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε καὶ παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστει ὡς ἰσοδύναμος μὲ τὴν λέξιν Ἀθηναίαι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (=οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος) ἄνθρωποι εἶναι συνήθως ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν ὥστε νὰ ὀνομάζονται οὕτω κατόπιν οἱ ἅπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 183. Ἐκ τῆς ποιικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (=οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πβ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στᾶλογο κι' ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἑνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τάνάπαλιν· ἴθι στέγης εἶσω (=οἰκίας) Σοφ. (πβ. κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δέντρο κλπ.).

γ') ἡ ἕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης ταύτης κατεσκευασμένου· κατέθεντο τὸν σίδηρον (=τὰ ὄπλα) Θ. (πβ. νὰ τρώῃ ἢ σκοουριά τὸ σίδηρο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον τι ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ παραγομένου· πληῖσον κρατῆρα μελίσης (=μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθέντος· Ὁμηρος, Ἡσίοδος (=τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (=οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (πβ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης=τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρών τι ἢ ὁ κύριος πράγματός τινος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου· σπλάγχχνα ὑπείρεχον Ἐφαιστοιο (=τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεοῦ ἐνομιζέτο ὁ Ἐφαιστός) Ὅμ.

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τάνάπαλιν· ἐς δάκρυα ἔπεσε τὸ θέητρον (=οἱ θεαταί) Ἡρ. ἐπυρθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (=εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (πβ. νὰ γευτοῦν πολλῶν λογίων τραπέζι=φαγητὰ)

δ') τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τὰν ἀπαλιν' *νεότης πολλή* ἦν ἐν *Πελοποννήσῳ* (=νεοὶ ἄνδρες) Θ. *δηλική* ἐστὶν ἐμοὶ (=δηλικῆ) Ὅμ. *λῆρος* (=ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πθ. τὸ σπαθὶ τῷ χειρὶ καμάρῃ ἢ λεβεντιά=οὐ λεβέντες. εἴμασθε *μία ἡλικία* μὲ τὸν Πέτρο).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ κυρίου τινὸς ἢ προσηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται συνώνυμός τις ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν· *Πηλεΐδης*=ὁ Ἀχιλλεύς. Ἀτρεΐδαι=ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') περίφρασις δηλοῦσα τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου· ὦ παῖ Ἰππονίκου (=ὦ Καλλία). Πλ. ὁ τῆς *Τροίας πορθητής* (=ὁ Ὀδυσσεύς). βίη *Ἡρακλεΐη* (=ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πθ. τοῦ λόγου σου=σύ, ἢ ἐξοχότης σου=σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο ἔννοιά τις ἢ νόημά τι ἐκφράζεται οὐχὶ διὰ τῆς κυρίας λέξεως ἢ φράσεως, ἀλλὰ δι' ἄλλης τινὸς ἐχούσης παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ *λιτότης*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται τι διὰ τοῦ ἐναντίου ἀρνητικῶς, οὕτω δὲ λέγεται μὲν κάτι τι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μείζον· οὐχ ἡκιστα (=μάλιστα), οὐκ ἀγνοῶ (=γινώσκω καλῶς).

β') ἡ *εἰρωνεία*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιοεῖ τις λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἔννοιαν ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔχει κατὰ νοῦν, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ ἄλλον τινά· ὡς *ἡδὺς εἶ* (ἀντί· ὡς *ἀηδὴς εἶ*) Πλ.

γ') ὁ *εὐφημισμός*. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἕνεκα φόβου, προερχομένου συνήθως ἐκ προλήψεώς τινος ἢ δεισιδαιμονίας, ἀνευ προσποιήσεως χρησιμοποιοεῖ τις λέξεις ἢ φράσεις ἐχούσας καλὴν καὶ εὐδαίμων ἢ ἄχρουν σημασίαν ἀντὶ τῶν ἐναντίων· *Εὐμενίδες* (=αἱ Ἐρινύες), *Εὐξείνος πόντος*. (πθ. τὸ *γλυκάδι* =τὸ ξίδι. τὸ *καλὸ σπυρὶ*=ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἢ χρῆσις τοῦ ῥ. *πάσχειν* ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν*, *ναναγεῖν*, *ἠτιᾶσθαι* κττ. *μῆ τι ναῦς πάθη* (=μῆ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ τινος χάριτος λέγει τις κάτιτις ὑπερβαῖνον τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθητες, ἔνα οὕτω παραστήσῃ σχετικὸν τι νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα· πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις. Λυσ. (πβ. σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλὴ του).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τοῦτον τὸν λεκτικὸν τρόπον μετὰ χάριτος χρησιμοποιεῖ τις μεγάλας καὶ τολμηράς μεταφοράς οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται λέγων ὅλως ἄλλα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει κατὰ νοῦν· *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά. Οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις). Πυθαγόρου λόγια. (πβ. Ἄναψε ὁ γιαλὸς καὶ κήκηκαν τὰ ψάρια· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου καταληφθέντος ἀπὸ μεγάλην ὀργήν. Τᾶσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἄϊ-Νικόλας = Ἐχιόνισε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

(ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ)

- Αιτιατική**, σελ. 18, § 29,3—μετά οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 26, § 37—μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 27, § 40—αιτιατική ἀπόλυτος, σελ. 150, § 166.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 44, § 62 κ. ε. — ἐσωτερικόν ἢ οὐστοιχόν, σελ. 47, § 67,2 κ. ε.
- Ἀντωνυμίας**, σελ. 27, § 41 κ.ε.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 139, § 158.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 137, § 154 κ. ε.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 142, § 161.
- Ἄρθρον**, σελ. 39, § 55 κ. ε.
- Ἄρνητικά μόρια (οὐ—μή)**, σελ. 154, § 169 κ. ε.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 7, § 12, Σημ.
- Γενική** (καθαρά ἢ ἀφαιρετική), σελ. 18, § 29,4-5—κατηγορηματική, σελ. 9, § 15, β'—μετά οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 19, § 30 κ. ε.—μετά ἐπιρρημάτων, σελ. 26, § 38.
- Γενική ἀπόλυτος**, σελ. 148, § 165, 1 καὶ σελ. 151, § 166,2, Σημ.
- Δίπτυχα ῥήματα** Ἰδὲ ῥήματα.
- Δοτική** (καθαρά, ὀργανική, τοπική), σελ. 18, § 29, 6,7,8—μετά οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 25, § 36—μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 26, § 39.
- Δοτική προσωπική**, σελ. 51, § 72.
- Δυνητική εὐκτική**, σελ. 94, § 116, 2—ὀριστική, σελ. 92, § 114, 2.
- Δυνητικὸς ἄν**, σελ. 94, § 116, 2, Σημ. β'.
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 91, § 113 κ.ε.—εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 91, § 114 κ. ε.—εἰς τὰς ἐξηρητημέναις προτάσεις, σελ. 115, § 136 κ. ε.
- Ἐλλειψις**, σελ. 10, § 18 κ. ε.—σελ. 164, § 179 κ. ε.
- Ἐλξις**, σελ. 160, § 176, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 12, § 22, 2 κ. ε.
- Ἐπίθετα ῥηματικά**, σελ. 152, § 167.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 14, § 25 κ. ε.
- Ἐπιρρηματα**, σελ. 26, § 38 κ.ε.—σελ. 65, § 90.
- Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 62, § 86 κ. ε.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 26, § 38, 2—σελ. 81, § 97.

Ἐρωτήσεις εὐθείαι, σελ. 96, § 119—**πλάγαι**, σελ. 129, § 148.

Εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου, σελ. 95, § 116, 2, Σημ. 3.

Θέσεις λέξεων, σελ. 161, § 177 κ.έ.

Κατηγορημα, σελ. 5, § 6, 2.

Κατηγορούμενον, σελ. 5, § 7, 2—ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν, σελ. 7, § 10, 4, Σημ.

Κῶλον, σελ. 4, § 5, Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 169, § 183.

Μέσα ῥήματα ἰδὲ **Ῥήματα**.

Μετοχή, σελ. 144, § 162 κ.έ.—ἐπιθετική, σελ. 144, § 163—ἐπιρρηματική, σελ. 148, § 165—κατηγορηματική, σελ. 144, § 164 κ.έ.—ἐπιρρηματική ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 148 § 165, 1.

Ὀνομαστική, σελ. 17, § 29, 1—ὀνομαστική ἀπόλυτος, σελ. 159, § 176, 3, α'.

Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 12, § 22 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα ἰδὲ **Ῥήματα**.

Παράθεσις, σελ. 12, § 22 κ.έ.

Παραθετικά, σελ. 21, § 32 κ.έ.

Περίοδος, σελ. 4, § 5, 2, Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 134, § 152 κ.έ.

Πλεονασμός, σελ. 166, § 181—ἀρνήσεων, σελ. 155, § 172, 2, Σημ.

Προθέσεις, σελ. 66, § 91 κ.έ.

Προδιορισμοὶ ὀνομαστικοὶ (ἐπι-

θετικοί, κατηγορηματικοί, κλπ.), σελ. 12, § 22 κ.έ.—ἐπιρρηματικοί, σελ. 62, § 86 κ.έ.

Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς, σελ. 3 § 2 κ.έ.

Προτάσεις κύρια ἢ ἀνεξάρτητοι, σελ. 4, § 5, 1—σελ. 102, § 122 κ.έ.—δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι, σελ. 4, § 5, 2—σελ. 115, § 136 κ.έ.—αιτιολογικαί, σελ. 116, § 138—ἀναφορικαί, σελ. 131, § 149 κ.έ.—ἀποτελεσματικαί, σελ. 126, § 146—εἰδικαί, σελ. 115, § 136—ἐνδοιαστικαί, σελ. 127, § 147—παραχωρητικαί, σελ. 117, § 139—ὑποθετικαί, σελ. 119, § 140—χρονικαί, σελ. 124, § 144.

Πτώσεις, σελ. 17, § 29—πτώσεις πλάγαι ἐπιρρηματικῶς, σελ. 62, § 87 κ.έ.

Ῥῆμα συνθετικόν, σελ. 5, § 7, 2.—σελ. 6, § 10.

Ῥήματα ἐνεργητικά (ἀμετάθετα, μεταθετικά), σελ. 43, § 61 κ.έ.—μέσα, σελ. 56, § 80 κ.έ.—παθητικά, σελ. 59, § 81 κ.έ.—οὐδέτερα, σελ. 61, § 85—ῥήματα μονόπτωτα, σελ. 46, § 67 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 53, § 73 κ.έ.

Ῥηματικά ἐπίθετα, σελ. 152, § 167.

Σύγκρισις (ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως), σελ. 23 § 34.

Σύμφυρις, σελ. 158, § 176, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 7 § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων (εἶδη αὐ-

τῆς), σελ. 99, § 121 — κατά παράταξιν, σελ. 4, § 5, 1, σελ. 102, § 122 κ. ε.—καθ' ὑπόταξιν, σελ. 4, § 5, 2, σελ. 115, § 136 κ. ε.

Σύνδεσμοι συνδέοντες κατά παράταξιν, σελ. 102, § 122, κ. ε.—καθ' ὑπόταξιν, σελ. 115, § 136 κ. ε.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 99, § 121 κ. ε.

Σχήματα (λόγου), σελ. 158, § 175 κ. ε.—γραμματικά, σελ. 158, § 176—θέσεως λέξεων, σελ.

161, § 177 κ. ε.—πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 164, § 179—σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 167, § 182 κ. ε.

Ὑποκείμενον, σελ. 5, § 6, 1.—ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικήν, σελ. 140, § 159.

Χρόνοι, σελ. 82, § 99 κ. ε.—σημασία αὐτῶν εἰς τὴν ὀριστικήν, σελ. 84, § 101 κ. ε.—εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 98, § 120.

Ὡς, σελ. 66, § 90, 2, ζ' καὶ Σημ. α' καὶ β'.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Π ρ ὄ ς

τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον Ἰω. Κολλάρου καὶ Σίας

Ἀνακοινοῦμεν ἡμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10ην Ἰουλίου ἐ. ἐ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 89 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3488 τὸ ὑφ' ἡμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον τοῦ Ἀχιλ. Τζαριτζάνου ὑπὸ τὸν τίτλον «*Συντακτικὸν ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης*» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικῶν ἔτος 1931—1932 ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθῶν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθῶν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὅποια ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς αἰκίας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς

Κ. Καμπέρης

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΡΘΡΟΝ 9ον τοῦ ἀπὸ 26ης Ἰουλίου 1929

Προεδρικοῦ Διατάγματος.

«Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 20% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον»